E. WESTON DKHAR

KI KHANA NONGTYMMEN NA KI TNUM SOPPRING U 7 TREP

1985

KI
KHANA NONGTYMMEN
NA KI TNUM SOPPRING
U 7 TREP

(Folk Stories in Khasi)

Hapoh ka kpoh jingstad u nguid,
Biang biang u jam um ur ne btuit ;
Ba jingstad blei hapoh ka shai,
Wat la kim tip u ei u shet.

1985

KA LAMPHRANG

Ka litereshor ka dei ka ït khmih bad ka turbin kaba phalang ïa ka jabieng bad ïa ka jingmut jingpyrkhat kaba hapoh bad habar jong ka jaitbynriew. Katba ka Kolshor pat ka dei u budlum bad u pynsnoh jong ki khyrwoh jong ka. Lyngba ki snem bad ki rta ka khun wandur bad king ïa u boitha jong ka lieng ka jaitbynriew shano ba ka thmu ban jam. Ym don bor ha sla pyrthei kaba lah ban nguid bad pynjah rngai ïa kano kano ka jaitbynriew katba kata ka jaitbynriew ka dang bat skhem ïa la ka kolshor bad litereshor, bad kano kano ka jaitbynriew kaba leh lyndet bad ñiewbeiñ ïa ka, ka long ka jaitbynriew ka ban jah rngai. Namar kata, ki nongïalam bad ki nongsynshar kiba burom bad ñiewkor ïa la ka Kolshor bad litereshor bad kiba pynshlur ïa ka thoh ka tar ki long da shisha kiba shai-khmat, kiba don ka dak ka shap jong ka jingïohi jngai bad ka jingieit ri.

La shisha nga la pyrkhun la u saisiej ka jingmut jingpyrkhat ha ki thwei maïan myllung ka poetry, hynrei ym lah pat khlem da rkhie ïaw-bei sha la ka tlong ka thymmei kaba ka kolshor bad ka litereshor ka speh ka thylleng; kaba bunsien ngi li leh klet ïa ka. Bunsien kane ka jingkylli ka mih, kumno bad mynno ka litereshor ka sdang? Kawei pa kawei ka jaitbynriew khamtam eh ki jaitbynriew riewlum kiba kum ma ngi; ki don la ki khanatang bad ki puriskam ban padiah siangsdieh balei ba kim don jingthoh jingtar; Katba ki dak ki shin pat kiba paw tyngkrein ki ïathuh ba kim dei satia ki riewkhlaw ne kiba sahdien ha ka buit ka akor. Ki long ki briew kiba ka kynïan jingpyrkhat bad jingsngewthuh ka long kaba maian bad ba ïaryngkat tyrpeng bad kiwei pat ki jaitbynriew, bad ïa kata lah ban pynsabut shynna na ki dustur ki riti, ki rukom ki phukom, ka longïing ka longsem bad ka longbriew ka manbriew. Ïa kine la ri kyndong bad

sheristar na u kpa sha u khun bad na u khun sha u khun lyngba ki lngaid ki lwait ki por, tad ynda ka poi ka por ba ka thoh ka tar ka ih bad pawpenryngkew ha ka litereshor.

U Khasi u la seng la ka niam ka rukom, ryngkat ki dustur ki riti, ki dah ki dong bad ki rukom ki phukom naduh ki sngi jong ka jingkieng ksiar U Sohpetbneng bad u Diengiei bad la pynsah pateng pakit ïa ki lyngba ka bthah ka bujai hapoh ki tnum soppring sawdong ka lyngwiar dpei ne sawdong ka Pylli ka Jyrdom da ki saimuka ba syiang ka duitara. Shimiet ïa-shai u ud u saidud saisyiang bad u kyrïat u ryndang jong u nongkyndoi ban sneng puramit bad ban saiñdur ïa ka longbynriew manbynriew. Kane ka dei ka skul pyrkhat kaba plied ba spiar lyngba ki khanatang, ki puriskam bad ki purinam ban tei ïa ka pyrthei bah baïar jong ka litereshor.

Ki khanatang ki saiñ ïa ka hiam-dien bad ki pynphngaiñ ïa ka dum-lyoh jong ka pyrkhat haba ngen ngen ka ïatakhun bad ki. U Khasi u long u riewshemphang, uba ieit ïa ka jingitynnad jong ka mariang bad uba lum jinghikai na ka. Ka thymmei jong u ka dei ka hok bad ka jingshisha bad lyngba ki "**Khanatang na ki tnum Soppring U Hynniew Trep**" u nongthoh u pynpaw ïa ka jingiar ka khan ka pyrkhat u Khasi, da kaba kyrmen skhem ba ki nongpule kin ïoh ban bam ban dih kyrhai ïa ki um bashngiam kiba long ka nongkynti.

Ngam lah ruh khlem da ai khublei ïa u Rangbah Dion Roy, uba la noh synñiang lem ha kane ka thup.

U Nongthoh.

KI KHUNG

Ki Khananongtymmen Na Ki Tnum Soppring U Hynniew Trep

U Kohkarang

Shisien, la dum 'iongngit ka pyrthei ka mariang ba ka phoi ka sngewsih ka sngi bad ka buhrieh ia lade ha krem lamet ha Krem latang. Te, la kulmar u jingthaw baim bakhih baroh ha snieh pyrthei. Sa tang ki khlur ka bneng ki ai jingshai byrngut byrnget. "Mei 'ngi ko Mei 'ngi," la pyrta ki jingthaw. "balei phim ioh shuh phaliar tait-tait!" Hynrei ka Sngi ka kuman bad buhrieh ia lade. "Ka pyrthei kan kylla-um-nep," la ud u bynriew, "bad ki mawbyrsiew kin sa kylla bseiñ," ki la iam. Ka Sngi, la katta ruh kam patiaw ei ei namar ba ka dang at-khu ia kata ka jingrkhie beiñ jongki jingthaw ha Lumpung-Ri-Lum.

Ki dieng ki siej ki la stem blait blait bad u briew u mrad u shyllang u kiuh ba u pjah u daitthah. Ka pyrthei baroh kawei ka tap tang da ka ngiew bad ka phieng. Te, u khun bynriew, u Syiem jongki jingthaw baroh um banse ban khot ia ka Durbar pyllun ban ialum ha Lumpung-Ri-Lum ban iapyrkhat pyrdaiñ kumno yn leh. Ynda la iathaiñ iathir ia ka duh ka dang baroh bad la lap ia ka daw balei ba ka Sngi ka buhrieh ia lade, u khun bynriew u la buh kawei ka jingtyrwa. "Haba kumta, mano keiñ ban leit sha tyngkong ka Sngi ban khroh ban kjor bad ban khem umjem umjah, ba ka Mei 'ngi kan wan paw pyrthei biang?" Baroh ki jingthaw ki la sngap kynjah jar khlem nud ang khlem nud bob wat tang shikyntien ruh.

Hapdeng jong kata ka jingkynjah, u ieng thuit u Kohkarang ryngkat ka leh sarong bad pynat shadem. "Ngan leit ma nga," u la ong, "shaniah ha nga ia kata baroh. Nga don ki thapniang kiba khlaiñ bad ka maiñ ka maian badap shynrang." U khun bynriew bad ki jingthaw baroh, wat la ki iohi ia kata ka jingleh sarong leh kyreit jong u ruh, hynrei namar ba ym don mano mano banud bashlan ban leit; kim banse ban phah da u.

U Kohkarang, ha ka jingkhyllew mynsiem jong u, u kynthieh thiaw shaduh tyngkong u Ñi Luishai." Ñi",

nga la leit. Ka Durbar kam lap ïano ïano ruh lait tang ïa nga." u la kren khyllew ryngkat ka kynther sopti sopjat. U N̄i Lurshai, kum u riewtymmen; uba la bishar bha naduh khlieh haduh khongdong, shi kyntien u la kren, "Kynmaw," u la sneng, "bat la ka akor ka burom." Hynrei u Kohkarang pat hala ka jingsngew sarong jong u um patiaw satia. "Ïa kata baroh yn nai da ïa ong," u la kylliang ktien, "nga la sngewthuh nadong shadong. To, khublei mo N̄i, nga la leit," bad thiaw u suh shaduh tyngkong ka Sngi.

Ka Sngi ka la pdiang burom ïa u kum u rangkynih rangphawar uba dei ban ïoh ïa ka burom. Hynrei, ha ka jaka ba un kren un saiñ ïa ka kam kaba la pynkhamti ha u, u sdang pynban ban ïaluh samla. Nalor kata, u sdang ban leh kynteit niak-niak nak-nak bad ka pyndonkam artad ki 'tien kai 'tien pohdor kiba la pynbitar lep ïa ka Sngi. Ynda kam lah tyngkan shuh ka kynhet bad jraiñ bad jraiñ, "Khun ka lyndet pohrati, men mih ne em sha lait?" ka shim artad da ka lyngknot bad ka kawang phak na ka shyntur ryngkat ka tim artad. "Naduh mynta," ka ong, "men kit ka jyrhoh ka sahiaw junom kum kadak jong ka jingkhlem raiñ hakhmat u briew bad U Blei."

U Kohkarang u mih da kaba ïam rem. Um nud shuh ban paw pyrthei, u suh beit thiaw shapoh lawbah lawsan. Ki jingthaw ki la ïohsngew ïa ka jingwan phai jong u ryngkat ka jyrhoh ka sahiaw, khruk-khruk khrek-khrek bad ki sngewthuh shai aïu ba la jia ha u. Naduh kata ka por u Kohkarang um sngew don rngiew don bshi shuh. Kumta, ban da la ka ijot ka lehraiñ, ka shah kynshi ka shah rkhie beiñ u her haduh mynta mynne tang tang mynmiet.

Ka Panshandi

Mynba dang hok ka pyrthei bad bym put hap ki bniat masi, la ong ba ka Panshandi bad U Mangkara ki dei ki khun don burom surom bad khun ba don ba em ki briew. Naduh dang khynnah ki ïa ieit ïa sngewbha iwei ïa iwei pat. Suki suki ka jingïaieit samla ruh ka rung ha ki. Dei namar kata ka daw ba ki kmie ki kpa na baroh arliang ki sdang ban pynshad ki khmat halor ka ïaid ka ïeng jongki. Ka Panshandi, kaba kham tam sneng, liak ka tang shu suba ïa kata ka la pynkhat ban riam ïa U Mangkara, namar ka tieng ïoh ba ki kmie ki kpa ki pynïakhlad jubor ïa ka jingïaieit ïa thoiñ jongki.

Kumta, ha kawei ka sngi ka la khroh ïa u Mangkara ban tur sha u pud u bym dei. "Balei ngin im ka jingim kaba kum kane," ka la ong, "to ngin ïamih noh na ïing bad phet noh jngai nangne," ka la pynkut. U Mangkarang u khun tipsngi ki briew, liak u tang shu ïohsngew ïa kane, u la thap bad kyrngah la ka khlieh. "Kumno ngi lah ban leh lyndet ïa ki kmie ki kpa?" u la kylli, "nga te, horkit hordang ngam sngewïahap jingmut satia." Hynrei ka Panshandi ka khroh bad ka ïai khroh ïa u hynrei um man ïa mynjur satia.

Ka Panhandi ha ka jingbitar jong ka kala kren ki ktien kiba khor bad ba pynsngewsih ïa u haduh katta katta. Ka nangpyrkhat ba da kaba kren kumta, kan pynlung mynsiem ïa U Mangkara bad lor un liat ha ki buit jong ka. Hynrei u Mangkara, katba ka nangkren katta u nangdom bad nangskuiñ. U ïeng joit da kaba bitar bad ha ka jingdom u kum tim ïa ka. Mar mar kumta ka Panshandi ka kylla dkar tympai. Ha kajuh ka por u Mangkara, namar ka jingburom jong u ïa la ki kmie ki kpa u kylla u khlur uba phyrnai bad u kiew soit sha jrong, u da klet syndon jak ia ka Panshandi kaba shisien u la ieit. Katba ka Panshandi pat synïa bad sngi ka ïai kynmaw ïa u bad ka ïai khmih lynti lano shi lano ba un wan phai pat sha ka.

Dei namar kata ka daw, haduh mynta mynne ka Panshandi tang shu sdang dum ka kiew halor ki khah

bad ki dieng bad ka khmied beit la ki khmat sha u Lur Mangkara, ka da jaw ummat artad jrop shi jrop ba ka kynmaw ieit ia u. Ka da khmih lynti lano shi lano ba un wan phai pat sha ka, katba kam tip ba U Mangkara u la klet jynduh jyndam ïa ka.

Kumta, ïa ka briew kaba ap bad ïai khmih lynti ba u tnga jong ka un wan phai pat sha ka, hynrei u bym don mon shuh ban wan phai ki sin "Ka Panshan-di-dem-lor-khah.

U Kpa, U Khun bad u Kada

Shisien U Kpa bad u khun ki ïa leit jingleit da u Kada. Te, namar ba kim kwah ba kin pynkit khia than ïa u ki la pyrkhat kumne—"To ngin shu ïaiaid noh da ka kjat bad ngin shu patom ïa u, wei ba ngim lah ban ïashong lang baroh arngut."

Katba ki nangïaid, ki la ïa kynduh shi kynhun ki briew kiba dang wan na la ki jingtrei. "Eh, ki briew khleh bieit aïu kiba kum kine," ki la ïakren para maki. "Ha ka jaka ba kin shong ha u mrad bad jah thait ki shu ïa patom pynban ïa u."

U Kpa u la sngewrem ïa kane ka jingkren bad mar kumta u la kyntiew joit ïa u khun halor u Kada. Ynda ki la ïaid katto katne por ki la ïa kynduh sa shi kynhun ki briew kiba ïaid na kata ka lynti. "Shish, ka khynnah khlem sain aïu kaba kum katai eh," ki la ong, "ïa lade u shong shyeng shyeng halor u Kada katba ïa u Kpa uba la tymmen pat u shu pynïaid da ka kjat."

Kane ka jingkren ka la ktah jur ïa u khun. Bran u hiar na u Kada bad u kyrpad ïa u Kpa ban shong. Kumta, baroh arngut ki ïa ïaid la ka lynti haduh ba kin da poi ha kawei ka nongrit. Katba ki nangjam ïa kata ka shnong, la mih ki khynnah bad ki rangbah kiba ïa peitkai ïa ki. "Phuit, ki ong," U tymmen aïu eh uba kum u tai. Ïa lade u shong kynshyeng halor

u Kada, katba ïa u khun uba dang rit pat u pynïaid da ka kjat. "Kane ka jingkren ka la ktah jur ïa u Kpa."

Kumta, u kpa u la pyrkhat kumne—"Ban lait na kine ki jingshah kynnoh baroh, ka bha ba ngin ïashong lang baroh arngut." Joit baroh arngut ki kiew bad prak ki jam la ka lynti. Hynrei hadien katto katne por pat ki ïa kynduh sa shi kynhun kiwei pat ki briew. "Ki briew aïu kiba kum kine," ki la ïakren hi para ma ki, "kumno ki sngewthuh ban shong arngut ha uwei u Kada?" "Shish, ka pap aïu," la ong u kpa, "leh kumwei ruh ym long, leh kumwei ruh ym long. Ïano yn pynhun?"

Hadien ba u kpa u la pyrkhat shi ïai pyrkhat, u la ong ïa la u khun ban hiar noh na u Kada. Ki la shongthait shipor ban bam jasong harud kawei ka wah duit. "To ngin shu ïa bah noh ïa u kada mar shidong," la ong u Kpa ïa u khun. Kumta ki teh bad kti bad kjat ïa u kada, ki suh da u dieng na khlieh ha tdong bad ki bah padoi ïa u baroh arngut.

Ki briew kiba ïakynduh ïa ki ha lynti bad kiba ïohi ïa kane ka jingleh jong ki ki la ïa rkhie ïapler ïap-ang bad ka kynshi ka kynphuit artad, "Shish, ki briew bieit aïu eh kiba kum kine, ha ka jaka ba kin shong halor u Kada ban aram la ka met, ki bah pynban ïa u." Kine baroh arngut ki ïohsngew ïa kane ka jingkren jong kine ki briew. "Ko pa," la ong u khun, "mano ba lah ban pynhun ïa ka jingkwah jong ka pyrthei. Wat U Blei hi u dang shah khñium shah kynteit."

Mar mar kumta ki bynshet ïa u Kada, ki loit ïa ki ksai teh na ki kti ki kjat jong u; joit ki kiew baroh arngut halor u kada bad ki ïaid da ka jingkmen baroh shi lynter lynti, ki briew kiba khamstad bad kham shemphang.

Ka Waitlam u Kui

Katba ka Shad ka Kmen ka nangïaid shaid shaid ha Lumpung-Ri-Lum, hapdeng ka kmen ka sngewbha, ka biria ka birai, U Ktiar kum u riewtymmen u ïaid talaiñ kam haneng haneng harum harum. Napdeng ki laiphew jingthaw U Kairiang Syiem n'u Shiah Seiñ ïong u wiat rymmuiñ ïa u Tiewmatïong ba u thaiñ la ki kti ha ka Janailar: U Hurjakoid bad u Jamithiat ki shong bam kwai sadhai ha shiteng riat, katba U Tiewjapang spongjaiñkhor bad u Tiewsohtoit kynrem ki tmaiñ ki thaiñ halor ka Sohlarmaw. U Tiewshira mithai u kheit Sohplinam ryngkat ka ïaraiñ artad ïa ka Ñianglaitham ba ka dem syaid sngi halor u maw. U Tiewlyngskaw u shong lyngngeh hapneh ka Temsynlar, katba u Tiewlyngksiar halor u maw u wiat ïa ka Keilympied hapoh lawbniap. Ka Sim pienglyiur pat halor u Sohthombor ka rwai ïapsaw ïa u Sim Kaitor. Kumne ka shad ka kmen jong u laiphew jingthaw ha Lumpung-Ri-Lum ka khih ka tyllun.

Kumba ki paw ha la ki dur, kumta ruh ki paw ha la ki sur. Ka Tyut ka tem nakra katba U Sianglailad u nangkyrha, U Shrieh u tem ka 'Singpadiah katba u Dyngkhit bad u Brai ki tem kynshaw. U Ñi Risang u tem kyrdoh padiah katba U Keirang pat u shad symphiah, U Shakhyllia u tangkuri katba U Kui u shad mastieh shad wait; katba ka Dkhoh ka shad kynthei jylliep khapngaiñ u Dkhan pat u nangrkhie ïapler ïapang haduh ban da dam syndait ki khmat, namar ka sngi jingkmen dohnud ka dei ka sngi bam ïam pangnud.

U Kui, hadien ka jingshad mastieh u wan ban shongkai noh bad u Dkhan halor u phlang uba dang khmih shaiñ ryngkat ka rkhie ïapler ïapang ba ka Dkhoh ka shad kynthei jylliep khapngaiñ.

U Pyrthat uba la swait ban shad tangba um don waitlam, u tang shu ïohi liak ïa ka Temsynlar ka pluh ir ka dohnud jong u. Mar kumta u pan kylliang ïa ka waitlam na u Kui ba un shad khalek shad wait ban

ïa kompit bad u jumai. Tang shu ïoh ïa ka u leh shongshit lamwir bad u pynkulmar ïa baroh ki nongshad ha lympung.

U Ktiar kum u riewtymmen u la tur riaw riaw sha khmat ban sneng ban kraw, ban pynsuk pynsaiñ bad ban khem umjem umjah. U tang shu sdang ban kylli ïa kaduh ïa kadang tik khih bitar u Pyrthat. "Me uei eh," u la ong, "mano ba la thung nongbishar ïa me?" U tied artad bad taiñ bad taiñ ïa u Ktiar bad u kyllon kram ha khyndew bad u da thiah ltoiñ kumba ïap. Ir ka kulmar ka madan shad bad her ïap ka kynthei ka khynnah bad soit u kiew sha bneng ryngkat ka byrngem ka byrsit.

"Ani! nga la duh ei la ka waitlam!" la bynñiew u Kui, "haei pat ngan ïashem ïa u Pyrthat?" U Kui u sngewsih kthang ba u duh la ka waitlam hynrei kumno pat un kiew sha bneng? U Pyrthat ruh ba u tieng ïa u Ktiar namar ba u la tamti bad leh palat, um nud shuh ban hiar khyndew. U Kui u la pyrkhat ba satang ban pun da ka jingkieng sha tyngkong u Pyrthat ban ïoh pat la ka waitlam. Kumta, u kut jingmut ban leit-rud ha kajuh ka jaka haduh ba kan da kot sha bneng.

Haduh mynta mynne ka sah ka jingïashun thlongmluh thlong-sying hapdeng u Ktiar bad u Pyrthat bad kat haba ki ïa kynduh ki ïakhun. U Kui ruh naduh kata ka por haduh mynta mynne u leit-rud tang ha kawei ka jaka u da mut ban tei jingkieng shaduh tyngkong u Pyrthat namar ba u bynnud la ka waitlam ba la knieh u Pyrthat.

Ka Burom

Slem bah mynshuwa la don uwei u tymmen ha kawei ka nongrit uba im suk parum pareh, bad la ki jong ki khun ki tnga. Baroh ki ïa trei lang bad ïa ieit markylliang. Kumta ba ka ïing jongki ka dap da ka jingieit bad jingsuk.

Ha kawei ka step une u tymmen u la mih shabar shuwa mano mano ban khie thiah. U lap ba ka tlang ka la wan bad baroh sawdong la tap da ka ïor bad u thah. Hapdeng jong ka jinglyngngoh jong ki jinglyngngoh baroh u la lap ïa ki dienjat briew kiba paw shynna khrek halor u thah, i kumba la don mano re ba dang shu mih na ka ïing jong u. Ka la pynlyngngoh lyngngaiñ shibun eh ïa u namar ym shym la don satia mano mano ba la khie thiah shuwa jong u. Kumta u la kut jingmut ban bud dien ïa ki.

Kita ki dienjat kiba mih na ïing jong u ki ïaid halor ka lynti shnong shaduh rudnong bad lyngba kawei ka pyntha haduh ba kin da poi harud ka lawbniap bad jar ki jah noh hangta. U tymmen bapli u la dap da ka jinglyngngoh lyngngaiñ naba um ïohi ïano ïano ruh hangta. Hynrei tang namar ba ki dienjat ki kut hangta u la kylli, "Phi dei i ei mo i ba lamih na ïing jongnga ban wan rieh hangne?" Kumta kumta hi u la ïohsngew ïa ka sur sawa kum ka ktien briew kaba wan mih na kata ka bniap kaba ong, "Nga dei ka jingsuk keiñ kaba la kut jingmut ban mih noh na ïing jongphi. Nga la khreh mynta ban leit shong leit sah noh ha ka tai tai ka ïing harud nong. Te, namar ba phi wan bud ïa nga, nga don tang kawei ka jingkylli ban buh hakhmat jongphi. Hato kaei sha mo kaba phi ñiewkor eh, ki jingri jingdup, ka khyndew ka shyiap, ka spah ka hajar ne ki jingkup jingphong ba kordor jongphi?" U tymmen bapli u la king ngir ka khlieh shiphang. "Phi lah mo ban ïai ap ïa nga hangne shipor," la kyrpad u tymmen, "ba ngan leit jingjang sha ïing ban kylli lem ïa ki khun jongnga?" "Hooid," la jubab ka jingsuk, "phi lah ban leit tangba, phi dei ban wan rah kloi ïa ka jubab".

Uta u tymmen kumta kumta hi u la leit phai sha la ïing ban ïathuh ha la ki khun ba ka jingsuk ka la phet noh na ka ïing jongki bad kumno u la bud dien thop ïa ka haduh kata ka lawbniap bad nangta aiu ka kwah khatduh na u ban ai. Uta u tymmen ryngkat bad la ki khun ki la dem duriap ban pyrkhat. Ka tnga ka la ai jingmut kumne, "Nga tharai ngi dei ban

pan shuh shuh ka khyndew na ka ba ngin rep. Ynda ngi la pynmih pahuh pahai u kba u khaw ngin im suk im saiñ khlem jingkhuslai." "Em phi mei," la kem ktien u khun rangbah, "ngi dei ban pan kham bun ki kulai ki masi bad ki langbrot." "Ani !" la kren kyndit u khun uba ar, "hato kam jyn da la long kaei kaei kaba phylla eh lada ngin pan na ka ki riam ki beit kiba itynnad ?"

Kine, shi kmie shi kpa shi khun; ki ïatai nia haneng haneng harum harum ban pynbiang ïa kata ka jingkwah jongki. Khatduh eh ka khun khatduh, ba kam lah shah shuh ban shu sngap ka la mih phngoit na kyndong bad ka la ong, "Mei, Pa, Bah Heh bad Bah Deng ; nga te marwei ngam sngew ïahap jingmut bad kita ki jingkwah jongphi baroh. Lada ka long kaba lah sngewbha pan na ka ïa ka burom jongka ïing." Uta u tymmen u la pyrkhat sani bha ïa kata ka jingai jingmut jong ka khun khatduh bad u la ong, "Kata kaba dei bad kaba da shongnia shongkun eh, namar ka burom ka long kaba kortam." Kita ki khun jong u ruh baroh ki la sngewïahap jingmut lang bad kata ka jingai jingmut.

Ynda uta u tymmen u la wan phai sha kata ka 'Lawbniap ha kaba ka Jingsuk ka ap, ka la kylli ïa u, "Kaei ka raikut jong ka ïing jong phi ?" "Shim lud khoit kat kaba ngi don," la jubab uta u tymmen, "hynrei ieh noh ha ngi tang ïa kawei, bad kata ka long ka burom jong ka ïing jong ngi," u la pynkut.

"Pleng, hangne nga ïohi shai," la phai ktien ka jingsuk, "ba ngam lah satia ban mih lyndet na ka ïing jong phi. Ha kaba ka burom ka ijot ka don hangta nga don ryngkat. Naduh mynta ngan ïai shong ïai sah ryngkat bad phi."

Ka jingsuk mar mar kumta hi, ka phai dien trai biang sha ïing uta u tymmen ; bad naduh kata hi ka khyllip mat, ka ïing jong ki ka dap tang da ka jingsuk bad jingkmen suda.

———

U Kada bad u Sniang

Shisien u Kada u la ïaid bam lyer pyngngad hapoh *kawei ka kper kaba don bun jaid ki sohbang ki soh-thiang kiba soh rynjaiñ rynjup halor ki tnad dieng.* Marwei marwei u shu khmied jawdud sha ki tynhong kum u muid. La u pyrshang ban kot sha ki ruh um lah kot namar ba um lait kiew dieng. La u la pyrshah ban shu lymbub bad pynkhynñiuh ïa ki ruh um lah, shu sakhrai ei la ka met. Ban pynklet ïa ki u shu bam myllen noh da u 'langlung uba don hangta ha trai u Diengsohkpu. "Shish ka pyrthei aiu kaba kum kane." u la kren mynthi wei briew wei briew, "wat U Blei hi u don la ka jingduna," u la pynkut.

Harud jong kata ka kper u lap ïohi kumno re liak ïa uwei u sniang uba kyntur ïa ki wang khlaw bad uba da bam artad khew shi khew ïa ki shriew. "Are! I um du !" la kren kyndit u Kada, "ngam shym pyrkhat satia ban ïakynduh ïa phi. Te, jait ba ïa shongsngi kumne te, to ale seh ngin ïashongkai noh hangne ha trai u Diengkpu tang ïoh ïathuh khana myllen ei ïa kane ïa katai," la kren khroh u Kada, U Sniang ruh mar kumta u kynther la ki Sali bad u bam pynlut ïa kita ki shriew kiba sah. Nangta u ïeng joit bad u wan shongkai noh bad u Kada hangta ha trai u Dieng-sohkpu.

Ynda ki la sdang ïathuh khana bad ïapur ïa parom ïa kane ïa katai u Kada u la ong, "Shish phi um, ka pyrthei shiliang khmat aiu eh kaba kum kane. Imat wat ki blei hi ki bakla ban buh beit buh ryntih ïa kiei kiei baroh," bad u da pynat de phaimong ka shyntur. "Kaei eh mo kaba haduh katta," la kren lyngngoh u Sniang u bym shym peiphang ei ei ïa kaei kaba u Kada u kren. "Eh phi, tang ïa kata ruh phim sngew-thuh ?" la ban ktien u Kada. "Peit hi seh, haduh katno ka jingshiliang khmat bad jingbakla jong ki blei," la ai nia u Kada, "phim ïohi seh ba kiei kiei kiba thiang babang bad kiba rit ki soh sha jrong. Peit kum u sohpieng, u sohñiamtra, u sohmanir ki soh sha jrong, katba ki soh kiba buid, bym don jingmad bad

ba heh kum u klong, u pathaw, u sohkhia pat ki soh ha khyndew. Ym dei kane ka jingbakla bad ka jingshiliang khmat ïa ngi ki bym lait kiew dieng?" la kren kynnoh u Kada. Shi phrah u Sniang u sngew ïahap jingmut bad kata ka jingpyni nia jong u Kada. "Ka dei phi um, kane te ka la dei ka jingleh shiliang khmat jong ki blei kumba phi ong ïa ngi ki bym sneh kiew dieng," la shu pynbud maw sawa u Sniang.

Hangta hangta lei lei u kada u la sngewhieng haduh bym tipbriew tipmrad shuh. U pynjrong la ka khmut kum uba la ïoh aiu re aiu kaba phylla. Hamar kata ka por ka lyer ka la pynkhih ïa ki tnad jong u diengsohkpu bad uwei u sohkpu ba dangim u la hap trait halor ka khmut u Kada bad kram u la kyllon ha khyndew. "La jia aiu um?" la kylli lyngngoh u Sniang, u da beh artad ban ïarap khyllie ïa u, "Ade, ka ban iap phi sa khyndiat. Phim shym ïohi seh ba hap kato ka sohkpu namar khmut jong nga. De, kato te ka ban rew sa khyndiat," la ong u Kada.

"Tang u sohkpu ruh haduh katto u pynshitom ïa phi um!" la kren lyngngoh u Sniang, "ban da dei u pathaw te ym la dep hi soit?"

Baroh arngut ki sngewthuh ïa la ki jingbakla. Ki leit wan noh sha la ïing la ïing kiba kham stad bad kham shemphang ban ïa kaba ki la ju long.

U Nongbishar bastad

Uwei u nongkhaïi ula leit sha ïew bad la u Kada ban thied jingthied ban wan kit sha shnong. Ynda ula dep thied dep pet bad pynkit ha u Kada, u la nangphah noh ïa u sha khmat katba u pat u dang donkam sa katto-katne por ha ïew. Hynrei namar ba u kham slem u Kada u la nang jam sha khmat bad la ka jingkit. Ynda u la buddien, um lap syrngiew syrnget shuh ïa u. U la kylli u la pyrthew na kat uba u ïakynduh hynrei ym don mano-mano ruh ba la ïohi ïa uta u kada. Kumta u la pyrkhat phlan ba la don mano re ba la ring tuh ïa u.

Khatduh khatwai u la ïakynduh ïa uwei u briew uba riam jot sakthai uba ïaid na kata ka lynti. U la sahngeh khek bad u la kylli ïa uta u briew, "Phi ïohi ïa u Kada jongnga uba ïaid na kane ka lynti?" Uta u briew i kumba u pyrkhat jylliew bad nangta u la kylli kylla ïa uta u nongkhaïi, "U ba dkoh shiliang ka kjat?" "Hooid," la jubab pynkloi u nongkhaïi; "ba matlah de shiliang ka khmat?" U la pynbud, "bad uba la lop de ki bniat na khmat? Uba kit ha kawei ka liang ka shini bad ha kawei pat ka liang ka mithai?" "Hooid, hooid," la jubab pynkloi u nongkhaïi, "nga ngeit phi la ïohi ïa u bad phi tip hangno u don," la kylli u nongkhaïi. Uta u briew u shu peit lyngngoh sha u bad u jubab, "Em phi ma, ngam shym ïohi ïa u," bad u da ïaid noh artad bran bran la ka lynti. U nongkhaïi, uba u la tharai skhem ba une u briew u la tuh ïa u Kada jong u, shisyndon u la nishan bad pharep ïa u hakhmat u nongbishar.

U nongbishar u la tohkit bniah ïa uta u briew hakhmat ka jingbishar. "Lada phim shym tip ne ïohi ïa u kada; kumno pat phi tip ba u kada u long uba dkoh shiliang ka kjat, uba matlah shiliang ka khmat, uba la lop ki bniat bad uba kit ha kawei ka liang ka shini bad ha kawei pat ka liang ka mithai?" la kylli u nongbishar. "Nongbishar, shisha shisha, ngam shym tip ne ïohi ïa une u kada; hynrei nga tip pat uba kumno une u mrad. Katba nga nangïaid ha lynti nga lap ba don tang lai dien kjat, kane ka pynsngewthuh ba u Kada u dkoh shiliang ka kjat". "Te, kumno pat phi tip ba une u mrad u matlah shiliang ka khmat?" la kylli biang u nongbishar. "Namar," la jubab une u briew, "ba une u Kada u bam phlang tang na kawei ka liang jong ka surok." "Kumno pat phi tip ba u lop bniat bad shiliang u kit ka shini bad shiliang u kit ka mithai?" la ban biang u nongbishar. "Namar, haba une u mrad u bam ïa u phlang, u phlang uba napdeng um dkut satia," u la jubab. "Nalor nangta, nga lap ha kawei ka liang jong ka lynti ki boi ki dkhiew bad ha kawei pat ka liang ki boi ki skaiñ. Da kumta, nongbishar, nga tip aiu une u mrad u kit ha ka met jong u," u la pynkut.

Ynda u nongbishar u la iohsngew ïa kata ka jubab, u la sngewtynnad shibun eh bad u la pynmih ka rai kumne—"Katkum ka jinglap jongnga, une u briew u long uba hok bad uba stad; bad kane ka jingpharcp ka long kaba khlem nongrim." Nangta u shaiñ kuna ïa uta u nongkhaïi 50 tyngka bad u hukum ïa u ban leit wad bha ïa la u Kada bad ïa kata ka 50 tyngka u ai buskit ha uta u briew.

Une u nongkhaïi u leit wad la u kada bad u lap ïa u ha kata hi ka lynti khlem don mano mano ba la ktah kti ïa u.

U Bor Dorji bad U Konga Singh

Mynba u Konga Singh, u syiem thied mraw ki Shella; ïa uba la thied 23 pen u sbai, u synshar kum u Syiem ka Shella; Ka Pahari Bazar ne ka Hat Phali kaba ki Khasi ki khot, ka long ym tang ka Hat shalan sohñiamtra kaba heh tam, hynrei ka long ruh ka pdeng jong ki barki bad ki dorji ha ka ri.

U la pynbna paitbah ban ai ka buskit kaba heh haduh 23 pen u sbai ïa uno uno u dorji uba lah ban suh rajai rui kaba itynnad eh bad ba biang slait ha u. Hynrei uno uno pat u Dorji uba la rung ha kane ka jingïathong u bym lah ban pynbiang katkum ki kyndon ba la buh un shah sympat Shrong Synrem 9 sien 9 wat ryngkat ka phyrnep ïarah 9 sien 9 wat ha pung Phali ha kata ka tlang.

La shongshit ki dorji ha Hat Phali. Hynrei kat uba ïa shim bynta u shah rem ryngkat ka shah sympat shrong Synrem bad shah phyrnep ïarah ha pung Phali.

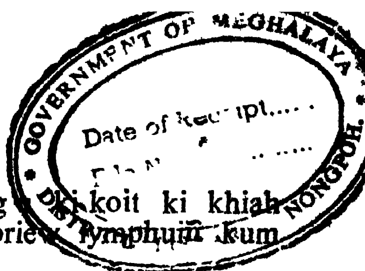
Khatduh la wan mih u Bor uba la nud ban ïa aireng ha kane ka jingïathong. Hadien ba u la pyrkhat sani, u la sdang ban suh ïa kata ka rajai rui kaba itynnad haduh katta katta. Baroh kiba ïohi ïa ka kim lah khlem da pyrto bad ïathuh khana. Hynrei baroh pat ki artatien la un jop ma ïa kane ka jingïathong namar ba u Konga Singh u long uba buittuh haduh katta katta.

U Bor, ba u ju suh jaiñ barabor ïa u Konga Singh; u tip thik ïa ka rynieng jong u. U la shna ïa kata ka rajai ha kata ka rukom ba kan duna khyndiat ïa ka rynieng u Konga Singh bad u don jingmut balei ba u leh kumta. Ynda la poi kata ka sngi ba la ïabuh, u Bor u song khop ïa ka bad u tyngkhap ïa u diengkot riphin ha pohtit khnang ba yn nym don mano mano ba suba ei ei.

Tang shu poi ha ïing Kashari, u Konga Singh da ka khmat kaba phuh samrkhie u thiah ban thew ïa ka. U lap ba ka duna khyndiat bad u mut ban pynjrong ki kjat. Hamar kata ka por u Bor u kawut kynsan slait na ki pohjat bad rut u Konga Singh u kynran bad khyrdut ki kjat. Sa shisien u pyrshang biang, hynrei u Bor u kawut kham tyngeh haduh ba u da shri hi laiñ, bad u hap ban buh la ki kjat hapoh jong ka rajai." "Biang ne em," la kylli u Bor. U Konga Singh u pyrshang ban ksaid hynrei u Bor um aili. u kawut haduh ba la at bylliang ki pohjat. Khatduh um banse ban kohnguh ba ka rajai ka biang. Shaw risa u paitbah. "La jop ka buit u Bor, la jop ka buit u Bor," ki la ïapyrta. U Konga Singh u pyndem tuiñ ki ñiuhmat bad u hap ban sei lor 23 pen u sbai. Da ka khmat kaba kmen u la ong, "Ko Konga Singh, ko Syiem bakhraw kynmaw naduh mynta ban pynbiang la ki kjat katkum ka rajai." Shaw risa biang u paitbah ryngkat ka shad ryngkat ka kmen. Haduh mynta, kane ka kren syllok pharshi, "Khyrdut la ki kjat kat ban biang ka rajai," ka dang sah.

Ka Jingsuk bad u Nongthohdieng

Ha ki sngi jong u Biang, u Weñ bad u Rambah; la don uwei u briew uba duk bad ba shempap uba la im ha kawei ka shnong kaba ha jngai bah. Ka tnga jong u ka la ïap noh bad u la hap ban ri khunrei lai ngut ki khun kynthei. Kumta u shu im kyndoi jakpoh da kaba leit thoh dieng ïap bad wan die sha shnong. Wat la ka jingim jong u ka long kaba tmang bad ba marwei, pynban ka dohnud jong u ka hun ka

tngen haba u ïohi ba ki khun jong ki koit ki khiah krad, ki san ki plung bad ki bhabriew lymphuin kum ki 'naikhatsaw syñia.

Man ka sngi u hap ban leit sha khlaw ban thoh diengïap. "Ka pap aiu kaba kat kane !" u ju kren thnium wei briew wei briew katba u dangïaid ha lynti. "Balei ki jingjynjar ki wan hap halor jong nga kum ki 'nambrap ?" u kylli ha la mynsiem. Hynrei mano ban jubab ïa kita ki jingkylli bakthang jong ka dohnud jong u !

"Ah, naei ngan ïoh ïa ka jingsuk ! Mano keiñ ban ïarap lem ïa nga ?" U jaw ki ummat wei briew wei briew hapneh ka miet badum. Hynrei, wat la katta ki tyndung ïa ka dohnud jong u, pynban u ïohthiah suk mynsiem hapneh ki jingphoh sniew kiba pynkmen suda ïa ka mynsiem jong u.

Ha kawei ka sngi pyrem ba shit lhep u shongthait ha trai jong ka dieng sohtait, bad tang shipor u ïohthiah ngai lngai. Ani ! sangsot u bapli ! Ynda u kyndit na bathiah u lap ba ka sngi ka la ngop sha lyndet ki lum. "La shoh ka pap," u la thnum rangbah, "ngan leh kumno shuh ! Ki khun jongnga kin sa ïapthngan." Katba u dang pisa jingmut marwei marwei bad um tip shuh kumno ban leh, u la ïohi pynban laingut ki kynthei samla ba bhabriew haduh katta katta ba ki ïeng hakhmat jong u. "Phi dei kiei ?" u la kylli. "Ngi dei ka jingsuk," ki la jubab, "bad ngi wan khnang hangne ban ïarap ïa phi. Ngi dei lai ngut shipara," ki pynkut. "Aiu phi lah ban ïarap ïa nga," u la kylli. "Namar phi kwah ïa ka jingsuk, kawei kawei na ngi ka lah ban ai kawei ka jingsuk shisien ai. Pan bad kan sa long ha phi," ki la jubab. "To ai ha nga ïa ka spah bad ka ïing kaba itynnad ba nga bad ki khun jongnga kin shong," u la ong. "Khie leit," ki la pynbud, "bad kumba phi pan kan long ha phi." Ki jah noh artad jai.

U Nongthohdieng u wanphai sha la ïing bad ha ka jingphylla ka bakhraw u ïohi pynban ïa ka ïing dupaki ha ka jaka ka ïingtrep ïingtraw kaba myn-

shuwa. Na phyllaw ki khun jong u ki la wan tan ïa u bad ki ïalam sha ka miej-bam kaba itynnad ha kaba la buh ki jingbam kiba bang bathiang suda. "Pa, mynta ka sngi phi la wan dangshai," ki la ong, "ngi la thngan to ngin ïa bam noh." U Nongthohdieng um tip shuh la u don harngai ne ha jingphohsniew. Hynrei ynda u khie mynstep u sngewthuh ba ka jingkren jong kito laingut shipara ka la urlong. Kumta, u im suk im saiñ ryngkat ki shakri ki shakor ha ka jingsuk jingkmen suda. Hynrei ka don tang kawei kaba la pynsngewsih ïa u bad kata ka long ba man ka step ki nongkhrong ki wan pyndik ha ka jingkhang jong u bad ki lok ki jor jong u kiba mynshuwa ki sdang ban bishni ïa u. "Ngan leit biang bad wad ïa ka jingsuk na kito ki laingut shipara," u la ong. Kumta, thiaw thiaw u leit sha trai jong kata ka diengsohtait bad u nam ïa kita ki laingut shipara. Ha ka shikhyllip mat kine thuit kynthuit ki wan paw hakhmat jong u. "Aiu shuh phi kwah?" ki la kylli. "Phim shym suk satia bad ka spah kaba ngi ai?" U Nongthohdieng bapli u la pyrshang ban batai bin-pa-bin ïa kiei kiei baroh kiba u ïashem " "To koit kam lei lei," la ong kaba ar, "Pan, aiu pat mynta phi kwah?" U Nongthohdieng u khmièd la ki khmat sha ki bad u ong. "To ai ha nga ïa ka jingstad." "Khie leit sha la ïing, baroh kan long kumba phi kwah," bad ki jah noh jar.

U Nongthohdieng mynta u long uba riewspah bad bastad. Ïa ka nam jong u la bna kylleng. Hynrei u lap ba kane lei lei ka nangpynjynjar shuh shuh ïa u. Baroh kiba sawdong jong u kim sngewthuh ïa ki ktien stad jong u namar ki long kiba bieit bad ba duna. Ki jingkren baroh ki shu long kumba bret ha ka lyer. Kumta, u la kut jingmut biang ban leit ha kaba laisien ban wad ïa ka jingsuk. "Lada, ha kane ka kynti ngam ïoh ïa ka jingsuk, ngan pynkut noh syndon la ka jingim." U dem bad ïai dem pyrkhat kaei ba un pan khatduh ka ban ai jingsuk ïa u. Ha kaba khatduh u la lap, bad bak bak u leit sha kità ki laingut shipara. "Nga la shem ba ka spah bad ka jingstad ki nangpynjynjar shuh shuh ïa nga," u la phla, "bad lada

kane ka jingpan kaba lai jongnga kam ai jingsuk satia ïa nga, ngan pynkut noh la ka jingim." "Pan" la ong ka balai, "bad da puson bha aiu ba phin pan." "Ai ba kito baroh kiba sawdong jongnga kin long kiba riewspah bad ba stad kum ma nga," u la ong. Mar kumta ka jingsuk ka bym don thylliet ban batai ka la hap halor jong u. "Phi la pan ïa kaba dei eh," la ong ka puri, "suk uta u briew uba kwah ba kiwei kin ïoh lem a ka jingsuk jong u."

Naduh kata ka por uta u Nongthohdieng u im-suk im-saiñ bad baroh ki briew najngai bad najan ki ieit bad burom ïa u.

U Ramhah ba Banbein

Ha Sawthyndaw, u Tangrai bad ka Peiñ ki pynkha ïa uwei u khun uba kyrteng u Synrangujrem. U long u khynnah uba heh, bajrong bad bakhlaiñ. "Une te un long u kynja Ramhah," la ong u kpa ha ka kmie, "peit tang ba u bam u dih bad u san u plung. U palat liam na ki para khynnah baroh." Hynrei kawei kaba pynkhuslai ïa ki ka long ba u long tohmet bad hunum tang ha lade. "Ngam tip shuh ynda u san u rangbah la shai la shisngi un long kumno!" u la ong.

U Synrangujrem, ynda u la sngewthuh la ka bor bad ba u ïohi ba baroh ki tieng ki ma syrngiew ïa u ka jingsarong ka la kiew ha ka shynrong khlieh jong u. U la sdang ban shoh ban dat bad lehbeiñ ïa kat ki bymngeit bymkohnguh ïa u. Nangta u la sdang ban knieh bad leh jubor kat kat bamon. U Tangrai bad ka Peiñ kila pyrshang ban sneng ban kraw hynrei um salia briew ïa ki ruh. U byrngem u byrsit ïa ki bad u leh kat kat kaba u mon. "Kane te ka ban poi sha khlaw," la ong u Tangrai. Ynda u ïohi lei lei ba u sdang ban tamti tamjat ïa kiwei u la sngewsih kthang. Hynrei u bapli um lah leh ei ei. Kumta u Synrangujrem u im katba mon bad u leh katba mon.

Da ki snem ki briew ki im da kaba syier bad rit mynsiem, hynrei kim nud kim shlan pat ban ang tang shikyntien ruh. Tang la bakla wiak u shoh naphang u

dat naphang. Tang ban lait na u ki marjan marpa bad u shnong u thaw kim banse ban shu khroh bad pyndem ha u. Hynrei katba nangkhroh bad nangpyndem katta ka nang pynkrong ïa u bad katta u nang lehsat. U hukum ïa ki briew kum ïa ki shakri bad uno uno uba nud pynïeng ka khlieh u sympat u khyrwit haduh ba un da jem hi jai.

Ynda ki sngew bym lah shah shuh ki khot ïa ka durbar pyllun. La lum u tymmen u san bad u paitbah paitkar ban ïapyrkhat kumno yn leh bad u Synrangujrem? Don kiba ai jingmut ban ïaleh da ka bor bad ïeng lang da ka wait da ka stieh. Don pat kiba ong ba dei ban shu beh shnong noh ïa u. Hynrei uba bun u sngewthuh ba kano kano na kita kan wanrah ka jingjot. Khatduh la ïeng uwei u riewtymmen bad u la ai jingmut kumne—"Lada baroh ngi ïeng tylli kawei, ngi lah ban pyndem ïa u; lym kumta, kan wanhap ka tyrut ka smer ka byrsieh ka byrsang ha ka shnong ha ka thaw. Lada ngin aili kumne ruh, un ïuhroit ïa ngi na khlieh. Hynrei ka don kawei ka lad bad kata ka long—ba ngin kiar syndon bak na u; ngin nym ïakren shuh lymne ïajan ïasham bad u ha kiei kiei baroh. Ngin sa peitkhai aiu kan jia ia u."

Baroh kiba ia don hangta ki sngewiahap bad kata ka jingai jingmut jong une u tymmen. Ki rai da ka durbar pyllun ba nadub kata ka sngi ym bit shuh ban iajan iasham bad U Synrangujrem.

Ha ka jinglyngngoh kaba khraw u Synrangujrem u lap ba ym don mano mano ruh ba kwah tang ban iakren ne iajan bad u. U Sah marwei Ingung bad baroh kim phai tang ka khmat ruh. Kane kala pynjynjar sat ia u. U shem ba ym pat ju don jingtngop jingtmang lait na kaba baroh ki kiar bad ki isih lut. Kane ka jingsah marwei kala pynkordit sat ia u haduh ba ha kawei ka sngi ula mut ban pyniap noh ia lade. Dei hangta ba u kpa u sa kren ia u—"Sngewthuh la ki jingbakla ban leit panmap na uwei pa uwei u shnong u thaw; lym kumta men sah marwei shi junom" U Synrangujrem u sngewthuh la ki jingbakla bad u hap leit pan map.

Ka Duitara

Ha kawei ka hima, la synshar slem slem bah mynshuwa uwei u syiem uba runar shyrkhei haduh katta katta. Ki khun ki hajar baroh ki makhlieng masyrngiew tang shu bna ïa ka kyrteng jong u. Haba u ïaid ha surok ki briew ki phet rieh kumba ïohi ïa u khla u thlen ïoh ki sniewbok ei bad shah pynshitom kha-ma-kha.

Ïa ka jingrunar jong u la bna kylleng. Wei la bakla um ju map ïano ïano ruh. U syllat na phang wat ïa ki shakri kiba iaieit iajan eh ruh. Kumta, u im marwei kum u diengdyngkhong khlem lok khlem jor. Ki bakhiaw batri ha ka hima ki isih ia u tang ba kim nud pynpaw. Wat ki para syiem para kmie ruh ki kiar bad ki isih ïap ban ïalang lok bad u. Ka tnga jong u ka ïap swai da ki jingsngewsih namar ki kam runar kam kynsha jong u. U don tang uwei u lok uba u ieit bad jan eh ha ka pyrthei bad uta u long u khun marwei jong u hi uba dang samla lud uba kyrteng U Sngi. U long uba bhabriew, bastad, ba jemnud bad basbun. Ki khun ki hajar wat la ki isih ïa u kpa hynrei kim lah pat khlem da ieit ïa u Sngi.

Une u samla u don bun ki lok ki jor. U long u nongshong kulai uba snah bad u nongsiat khnam uba tbit. Kumta, u ieit ban shang ia ki khlaw ki btap bad ki lum ki wah ban tyor ban shikar. Bunsien, u la pynkyllon ïa ki sier, ki skei, ki bthong, ki 'niangbri bad ki dngiem. Hynrei kaba u kham sngewtynnad eh ka long ban tyor dngiem namar ba u da ïoh ban pynshad bad ïakhun ha ban da hun hi jiut Bun tylli ki 'ngiem kait, ki 'ngiem-bah bad ki 'ngiem-sawreng ula pynkyllon bad u wan bah ïa ki sha shnong ryngkat ki lok ki jor ha ka phawar ka risa halor rynsan halor panat.

Ynda u syiem ula ïohi ba u khun jong u ula hamer bad shlur than, ula khuslai bad wit jingmut eh. Um sngewshngaiñ ba u un ngam ïa ki khlaw

ki btap, ki raieh ki raidam. Barabor u ju khroh ïa u—"Kan myntoi aiu ïa phi khun ba phin leh shlur haduh katne. Ngi lah ban phah da ki briew namar, ka khlaw barabor kam ju long kaba shngaiñ". Hynrei U Sngi um man pynshah shkor satia.

Ki sngi ki snem ki iaid bad ym shym la jia ei ei kaba sniew. U syiem ruh u la shu myllen. Ha kawei ka sngi pyrem bakhuid bad bapyngngad bha ka bneng u la mih marwei ban leit shikar sha khlaw. U sei-kulai tymmen ula maham ïa u—"Peit Sngi, da sumar bha. Ban shikar dngiem marwei ka long kaba ma." U Sngi u rkhie sadheh bad ryngkat ka march u kren artad, "Wat khuslai, nga la sngewthuh."

Sniew khasiah sniewbok, U Sngi um shym wan phai iing ha kata ka miet. Ka jingdum ka sdang ban tap ïa ki lum bad ki lhuh bad ki khlur ki sdang ban tyngshaiñ ha sahit bneng. U Syiem ula khuslai jingmut haduh katta katta. U la khot ïa ki shakri shakor baroh bad u la kylli, "Hangno U Sngi," hynrei ym don mano mano ba nud ban jubab. "Khie mynta, wad ïa ki lum ki wah, ki khlaw ki btap bad kynmaw uno uno uba wan rah ka khubor ba sniew shaphang jong u, ngan tyndung da u 'nar-saw na ka shyntur."

Hadien ba kila ia wad katto katne por ki lap ïa ka met iap jong U Sngi ba la tar lyngkhot lyngkhot da ka dngiem. Baroh ki la ïaïam paid dohnud bad ker sawdong iaka met iap. Hynrei kumno pat kin ïathuh ïa kane ka khubor ha u Syiem ? Dei hapdeng kata ka dumlyoh ngaiñ, ba u Sei-kulai tymmen u kynmaw ia u Shan rakhar masi. "Baroh phi tip ïa ka nam jong U Shan," u la ong, "u shong hangtai ha shiliang jong kane ka wah bad u long u briew uba stad bad ba shemphang haduh katta katta. To mynta ngin ïa leit baroh ban pan jingmut na u."

U Shan, ynda u la shah shkor bha ïa ki jingiathuh jong ki baroh, u dem ngun la ka khlieh bad u khapbrip tiaw la ki khmat. "To wat khuslai ei ei," u la ong, "ngan leh ïa kaba nga lah baroh ban

iarap ia phi. Ka miet ka dangjlan bad ka step ka dangjngai. Thiah pynjahthait hangne harud dpei bad ieh ha nga ia ka kam."

Ki shakri syiem bapli kiba la thait na ka jingïaid lynti ki iohthiah kum ki maw ki dieng harud dpei. U Shan u sei ïa ki saisnieh bajwat bad u sdang ban khud ksai baroh shimiet khlem thiah wat tang shi khlip khmat ruh.

Dangstep phyrngap ki shakri syiem ki la kyndit na bathiah bad ki la lyngngoh lyngngaiñ ban iohsngew ia ka sur kaba ngiew kaba sawa ha ki shkor jong ki. Hangta ki iohi a u Shan ba u shong harud dpei bad ki thymprong halor ki ksai jong ka jingtem u da pynmih ki har rukom ki sur thik kum ka jngthaw kaba im. "Ïa mynta ngin ia leit sha u syiem," u la ong. Kumta, ryngkat ki shakri syiem kiba kiuh nakhlieh ha kjat ki rung ha kamra jong u syiem. "Ka khubor aiu phi wan rah," la byrthen u syiem, "Hoid paim kynrad," la jubab U Shan. Nangta u sdang ban tem ïa kata ka jingtem dieng kaba u syiem um pat ju iohi mynno mynno. Ki ksai jongka ki shad ki kynther ha ki kti jong U Shan bad pynmih ia ka sur kaba ngiew jong ka khlaw hi, i kumba ka da lade hi ka wan ban iathuh aiu bala jia bad U Sngi. Nangta ka wan kajingsawa kum ka jingpah jong ka dngiem bad u khla : bad kumta hi ki ksai ki patied kum ka sur ngiew jong ka jingpyrta jong u briew "rap . rap . ....rap !" bad ka jah noh jar. Nangta ka bud sa ka jingkyrhuh bad jingkhynwin jong ka khlaw kaba sngewngiew ban sngap. Baroh kiba iohsngew ia ka sur jong ka ki khynñiuh da ka jingtieng bad jingsngewshyrkhei—kumba ka iathuh ia kaei kaba da jia shisha bad U Sngi. U Syiem ula bitar lep, "Me wanrah ka khubor kaba sniew, ka khubor jong ka jingiap u khun jongnga ?" U la kynhet. "Me tip em kaei ka bainong ia kum uta u nongrah khubor?" Hynrei U Shan da kaba jem u la jubab, "Ko Paim kynrad, ngam shym iathuh ei ei kaba sniew naka shyntur jong nga. Lada phi bat ia ka kular to ai ba ka jingbitar jongphi kan hap halor kane ka jingtem kaba nga ai kyrteng

"Ka Duitara"; dei ma ka kaba ïathuh ia kane ka khubor basniew."

Ha ka jingbitar u syiem ula hukum ban sam narsaw ïa ka duitara haduh ba ka pliang jong ka kan da pei thliew. Lymda dei ka jingstad bad jingshemphang jong U Shan Rakhar Masi, baroh ki shakri syiem kin jin da la shah tynruh narsaw na shyntur. La ong ba u khun Khasi Khara naduh kata ka por u pynlong ïa ka 'Duitara' ka jingtem jongki. Lyngba jong ka, ki Rangkyndoi ki ud ki ïam lyngba ki rta ïa ki khana myllung khana tympang ha ki tnum-ba-soppring sawdong ki lyngwiar dpei ka ri shaïa ïashai, bad dei ha ki tymprong ki ksai ka duitara, ka hyndai, ka mynta bad ka lashai ki iakynduh lang.

U Tymmen bad ka Lyer

Slem bah mynshuwa la don uwei u tymmen nongrep bad la ka tnga. Ki la long kiba duk haduh katta katta. Kim don ei ei shuh ha ïing lait tang shi shang u riew hadem. Ka tnga jongu kala ai ha u ïa kata ka shang ban leit sha u nongtylliat riew hadem ban tylliat skam ia u khnang ba ki lah ban shet ja. Ynda uta u tymmen ula wan phai na ka jaka tylliat, kynsan kynsan ka lyer kaba jur kala beh ha lynti. Ka la kit lut ïa uta u riewhadem bala dung skam haduh ban da lut hi phoiñ. Ula wan phai sha ïing da kaba sngewsih bad ula ïathuh hala ka tnga ïa kaei kaba la jia baroh. "Ka apot sep sngi aiu sha ïa nga" ula trud khlieh weibriew wei-briew, "Ngin dangleh aiu shuh mynta haba ka lyer kala rong lut ïa ki skam riew-hadem ? Mynta ngim don eiei shuh ban bam bad ngi la dei ban shah thngan."

"Khie leit shisyndon ban pan noh iaka na ka lyer," la byrthen ka tnga, "lym kumta men nym ïoh ja shuh na ki kti jongnga lano lano ruh." U tymmen bapli, da kaba sngewsih ula mih nala ïing ban leit ia kynduh ia ka lyer. Thop shi thop ula ïaid lyngba ki madan bad ki lum, ki law bniap

bad ki rashing lum bad ynda ula thait hi ïan ula poi harud kawei ka lawbah lawsan. Ynda ula khmih syntiat shane shane shatai shatai shapoh jong kata ka lawbah, uba lap ïohi kumno re kumno ïa kawei ka ïing trep. Bran bran u la leit shata bad ula rung hapoh jongka. Hangta ula ïohi ïa kawei ka tymmen kaba shong halor mula. Ynda kala ïohi, kala kylli ia u da ka jinglynngoh, "Balei parad phi wan poi shane ? " "Oh ! nga wan wad ïa ka lyer", la jubab u tymmen. "Ba pnin leh aïu ka ban ia kynduh bad ka ?" la ban ktien biang kata ka tymmen. U tymmen bapli ula ïathuh ia kaba la jia baroh bad kumno ka tnga jong u kala byrngem ïa u ba um dei satia ban wan phai sha ïing tad ynda ula ïoh biang ia u skam riewhadem uba la rong noh ka lyer. 'Koit koit, kam pher ei ei", la jubab pyntngen kata ka tymmen, "Phi la wan poi sha ka jaka kaba dei eh. Kane ka dei ka ïing jong ka bad ma nga pat, nga dei ka kmie".

Nangta kata ka tymmen kala ai jaka shong ïa u katba ka nang khreh bam khreh dih. Ynda kumba ar kyntien kwai ne, ka lyer kala wan phai nala ka jingleit jong ka. Da ki ktien kiba jem jali jaum, ka tymmen kala kylli iala ka jong ka khun, "Te, balei keiñ khun phi la rong noh ia u skam riewhadem jong une u tymmen bapli bad mynta ula dei ban shah jingit?" Ka lyer kala kyndit thret bad kala ong, "Parad, wat leit sngewsih ho ia kaba la jia baroh. Ngan ai ïa phi kawei ka jingai sngewbha bad phin nym babe shuh lano lano ruh". Kumta ka lyer kala sei lor kawei ka jaiñ siang miej ka da ong, "phi tang shu ong ïa ka—siang khuid bad itynnad ryngkat ka bam ka dih namar jongngi baroh, kumne kumne kan pynbiang ia ki jingdonkam jongphi".

U tymmen u la shim ïa kata ka jaiñ siang miej da ka jingsngewnguh bad bran bran ula khreh ban leit phai noh sha la ïing. Ha lynti une u tymmen ula kren wei briew wei briew. "Tip ei, ka long ne kam long kaba shisha? To ngan shong thait

noh hangne bad ngan pyrshang", ula shim ia ka jaiñ siang miej bad ula ong, "siang itynnad bad khuid bad wan rah ka bam ka dih namar jongnga". Kumne kumne ka jaiñsiang miej kala siang ialade bad ha khmih ka bam ka dih kaba bang ba thiang kane ha khmat jong u. Da ka jingkmen kaba khraw ula bam ha ban da pyrkhing triang. U khylliap biang ia ka bad u sdang la ka jingleit. Ha lynti ula hap sah miet ha ka iing jong kawei ka tymmen. Kane ka tymmen ka long kaba riewspah bad kaba buit tuh bad ba shait leh klop Da ka jingsianti kala kylli ia uta u tymmen, "Ko parad nangno phi wan bad shano phin leit?" Oh ! la jubab u tymmen, "Ka lyer kala ai ia nga kawei ka jaiñ siang miej kaba phi tang shu ong ia ka, 'jañ siang miej, siang khuid bad itynnad bad pynbiang ka bam ka dih ia nga, kumne kumne kan pyndap ia ka jingkwah jongphi baroh".

Ka tymmen kala leh lyngngoh lyngngaiñ. Ha la ka mynsiem kala kwah ban ioh ia ka. Katba u tymmen bapli u dang ioh thiah lyngngai na ka jingthait jong ka jingleit, kane ka tymmen shukor kala khie joit shiteng miet bad kala bajli noh ia ka. Dang step phyrngap u tymmen ula khie joit na ba thiah. Ynda ula ai khublei ia ki ba ha iing baroh, u la shim la ka jaiñ siang miej bad ula leit hala ka lynti sha la iing. Tang shu poi tiap ha jingkhang, da ka jingkmen ula khot ia!a ka tnga, "Nga la ioh ka buskit kaba kat ka buskit na ka lyer," u la ong U la shim ia ka jañ siang miej bad u la hukum ia ka, "siang khuid bad itynnad bad wanrah ka bam ka dih namar jongngi". Da ka jinglyngngoh kaba khraw ka jaiñ siang miej kam shym la kohnguh satia ia u. Ka tnga jong u kala tim kala tla bad kala beh ia u na iing ka da ong, "Khie leit bak bak sha ka lyer bad ong ia ka ba kan ai noh ia u skam riew hadem. Mem bit satia ban wan phai sha iing tad ynda me la ioh ei ei naka."

Da ka jingsngewsih ula leit paw biang ha ka

lyer bad ula lathuh ha ka la kiei kiei baroh kiba la jia ha u. "Wat nym dukha ei ei parad," la ong ka lyer, "shim kane ka khun langbrot, phi tang shu ong ia ka, 'Langsohmoh, 'Langsohmoh, kynther kynther, kumne kumne kan kha ki tyngka ksiar tyngka rupa katba phi donkam.'"

Da ka jingkmen kaba khraw une u tymmen u la khreh ban wan phai pat sha la ling. Ha lynti, namar ba lap miet u la leit sah miet biang ha kata hi ka juh ka iing jong kata ka men riewspah. Ynda kane ka tymmen ka la tip ia ka dor jong kata ka Langbrot, kala kylliang noh ia kata ka Langbrot kumba ka la leh mynshuwa bad ka jain siangmiej.

Dang step phyrngap une u tymmen da ka jingkmen ula leit beit beit sha la iing kumba mynshuwa. "Ai u shylliah," ula ong iala ka tnga, "Ka lyer kala ai ia nga mynta ka kynti da kane ka khun langbrot kaba kha tyngka. Nga tang shu ong ia ka" "langsohmoh 'langsohmoh, kynther kynther, kan kha ki tyngka ksiar tyngka rupa kumne kumne katba ngi donkam." Mynrei, ynda u la pyrshang, ka kha pynban phrait-rait-rait da ki eit iong suda shi shylliah. "Khun ka pohjait," la byrngem ka tnga jong u, "Men leit bak bak sha ka lyer mynta mynta hi, bad da lei lei ruh memen dei ban wan phai sha iing tad ynda me la loh ei ei kaba thikna na ka,. me iohsngew ia kane?" kala dumok.

Da ka jingsngewsih bym lah ong u tymmen ulan leit phai pat sha ka lyer. Ha kane ka 'kynti ka lyer kala ai la u kawei ka reng muid kaba itynnad. "Phi tang shu ong ia ka, 'reng reng; na ka reng baroh ki seng' phin ioh pat ia baroh kiba phi la duh mynshuwa." Ha lynti, u tymmen ula pyrshang ia kata ka reng bad ula ong, "Reng, reng na ka reng baroh ki seng." Kumne kumne la mih arngut ki Ramhah bad kila pduh la tangon ia u da ki diengduh haduh ba un da jem jai.

tad haduh ba u lap kloi lan ban ong, "Reng reng, hapoh to seng," ba kita ki ramhah ki sa rung biang hapoh.

"Mynta te ngan sa hikai ïa katai ka tymmen shukor," ula kren wei briew. Kumba mynshuwa, ula leit sah miet ha ïing jong kata ka men riewspah, "Phi ïoh aiu mynta ka kynti pat?" kala kylli. "Oh" ong u tymmen, "Mynta ka kynti te nga la ïoh kaei kaei kaba da phylla shisha" "Kaei kata mo?" la ban ktien ka tymmen. "Ka reng keiñ, kaba na ka ki kha lut kiei kiei baroh ha ka pyrthei. Phi tang shu ong, 'Reng, reng; naka reng baroh ki seng, phin ïoh lut ïa kiei kiei baroh ha ka pyrthei. Te, namar bala miet bad bala thait ngan shu leit thiah noh". U da buh ïa kata ka reng hangta bad u leh mynleh leit thiah noh hapoh ka kamra. Tang shipor u ïohsngew ïa ka jingïam jinglynñiar "Rap nga la ïap, rap nga la ïap" ka sawa na ka kamra jong kata ka men riewspah. Ka khun jongka ka la mareh ban khot ïa uta u tymmen bad ban ïarap ïa ka kmie jongka. Ynda ula poi ngong hangta ula ïohi ba kita ki ramhah kila tied kila tangon ïa ka khlem jingisynei. "Khun ka shukor" ula byrthen, "phan pynphai ne em ïa ka jaiñ siang miej bad ka khun langbrot jongnga, lym kumta ngan pynduh mynsiem soit ïa pha." Kata ka tymmen kam banse shuh ban bthah ïala ka khun ban pynphai noh ïa kiba la tuh baroh na uta u tymmen. Ynda uta u tymmen ula sngewthuh ba ula ïoh pat ïa kiba ula duh u sa ong, "Reng, reng; hapoh to seng," ba kita ki ramhah ki sa rung bad shong khop hapoh ka reng.

Da ka jingkmen kaba ym don thylliej ban batai, u tymmen ula wan phai pat sha la ïing. Bad da ka jingkmen ka tnga jongu kala pdiang sngewbha ïa u. Naduh kata ka por kine ki arngut ki tymmen ki im suk im saiñ haduh ba kin da khlad noh na kane ka pyrthei.

Ka Siangpanai

Slem bah ha kawei ka hima la don u Syiem bad ka Mahadei. Wat la ki la don shibun ka spah ka bajar bad ki shakri ki shakor, ryngkat ka ting paki iing dulan pynban kim long kiba kmen. Kane ka long namar ba kim don khun. Baroh arngut ki ju iapasiaw ieit iwei ia iwei pat ha ki ummat— "Ah ! ba ngin jin da la ioh tang iwei i khun !" Hynrei ia kata ka jingkwah bad jingangnud jongki, ki blei kim shym la jubab satia.

Ha kawei ka sngi bakhuid phyrnai bha ka bneng ka Mahadei kala leit sum wei briew ha Wah Sohpairah. Katba ka dang shong harud ka shyngiar kaba noh phum phum harud jong ka pung, kynsan kynsan ka jingsngewsih aiu re kala wan tap halor jongka. Ki ummat ki la jaw kum ka um ba jrein na shyngkup mawsiang. Kumta kumta hi, kawei ka hynroh kaba heh kala wan mih na krem jong kata ka pung— "Mahadei, wat iam wat sngewsih," ka la pyntngen, "ha khmih phin sa kha kawei ka khun khynthei bad phin khot kyrteng ia ka Ka Siangpanai," bad tang shu kut kita ki kyntien ka noh de plom hapoh um.

Ki ktien jong ka hynroh ki pynkyndit thret ia ka mahadei. Ka wan phai sha la iing da ka jingkmen bad kam shym la iathuh briew hano hano ruh.

Thik kumba la iathuh lypa ka hynroh, ka mahadei ka kha iwei ikhun kynthei iba bhabriew haduh katta katta bad la pyndap shoin ia ka iing syiem da ka jingkmen. U Syiem ruh kum ka dak jongka jingkmen ula pynbna ban pynlong ka jingkhawai kaba khraw bad ula khot lut ia kiba bakhraw batri, ki khun-shnad khun-long bad ki lok ki jor baroh. U la mut bun khot kyrpang ruh ia ki khatlai ngut ki puri kiba don haka hima jong u ba kin wan kyrkhu kyrdoh ia ita i khunlung. Hynrei sniewbok sniew khasiah, namar ba u don tang khatar tylli ki pliang ksiar u la khot tang khatar ngut na ki.

Ka jingkhawai kaba kat ka jingkhawai, kaba ym pat ju don mynno mynno ha ka parom jong ka hima. Baroh ki dap da ka jingkmen jingsngewbha bad ki kyrkhu kyrdoh ia i khunlung. Ki puri ruh, ynda ka la poi ka pali jong ki ki la ia ai mar mar ka kyrkhu sharyngkuid. Kaba nyngkong ka la kyrkhu ba in long iba bhabriew, kaba ar kala kyrkhu ba in long iba jemnud, kaba lai kala kyrkhu ba in long iba stad bad kumta ter ter haduh khatwei ngut. Hynrei hamar kata ka por wan poi ka puri kaba khatlai kaba ym shym la khot satia sha kata ka jingkhawai. Da ka jingbitar ka la tim ia ita ikhunlung— "Ha ka snem kaba khatsan ka khun u syiem kan thar shiah sohmren bad kan iap hashen." Kumta kumta hi ka jah noh jar. Ka jingtieng kala par kum u ñiangkhriat ha baroh kiba iadon ha kata ka por bad ki shu ia peitseh iwei ia iwei pat. Hamar kata ka khyllipmat ka puri ka ba khatar ka bym shym la ai là ka kyrkhu kyrdoh ka la jam sha khmat bad ka la ong, "Ym ka jingiap, hynrei ka jingioh thiah shispah snem."

Ka jingkren jong kane ka puri kala pyntngen khyndiat ia u syiem bad ka Mahadei, hynrei u lyoh jong ka jingtieng pat u sdien hi ldui kum u lyoh iong halor jong ki. U la hukum ba dei ban pynduh dyngkhong khait ia baroh ki dieng sohmren ha ka hima.

Katba ki sngi ki snem ki nangiaid Ka Siangpanai ka nangsan nangplung kumba la kyrkhu ia ka da kita ki puri. Baroh kat kiba iohi ia ka kim lah khlem da sngewieit bad iapbieit ia ka jingbhabriew jongka.

Ha ka sngi ba ka Siangpanai ka dap khatsan snem pura thik, jia ryngkhat ba u syiem bad ka mahadei ki dei ban leit jingleit. Kumta, ka Siangpanai ka ioh lad ban khih ban shang katba ka mon hapoh ka ting syiem. Khatduh kala plie ia kawei ka jingkhang rim kaba lam sha ka bynta jong ka kut kaba rim. Hangta ka la iohi ia uwei u dieng Soh-

mreh phyrngop uba ïeng hangta ryngkat ki soh ba la ih jngum stem bha. Ka la jawdud bad kala kner la ka kti bad kheit ïa ki. Ha kata ka por uwei na kita ki shiah ula dung ïa ka kti jongka bad kala kyllon samthiah hangta hangta hi. Kumjuh ruh kata ka jingsamthiah ka la par ha ka ïing syiem baroh kawei.

U Syiem bad ka Mahadei ki wan phai na la ka jingleit ryngkat bad ki nongbud nongrap, ki kulai ki hati, ki ïohthiah lynngai hapoh jong ka ïing syiem. Hoid, wat ki skaiñ, ki pyrjong, ki ñiangkalaw, ki sim bad ki syiar ki ïohthiah lang baroh. Naduh kata ka por ym don banud bishlan ban leit sha kata ka ïing syiem bad da ki snem snem ka sah hangta. Baroh sawdong jongka la tap da ki shiah seiñiong shiah maileh kiba btiap haduh katta katta bad haman la uwei pa uwei pat u dieng uba ïeng haka kut jong ka ïing syiem ki sdien ki tiewkhmatparo kum ki soh ksiar soh rupa kiba itynnad bad iphuh iphieng haduh katta katta.

Hadien phew phew snem, ki tymmen ki ju ïathuh khana shaphang ka Siangpanai, ka khun syiem ba ïohthiah hapoh jong kata ka ïing syiem; hynrei kat kiba nud ba shlan ban jam sha ta, ki shiah seiñiong shiah maileh ki teh ki khum ïa ki bad ki ïap ha ka shitom ka kordit namar ym don ba lah satia ban pyllait ïa ki.

Slem slem bah la kha ïa uwei pat u khun syiem ha kata ka hima. Ynda u la samla ula ïohsngew ïa ka khana shaphang ka Siangpanai na uwei u tymmen. Shisyndon u la kut jingmut triang ban leit wad ïa ka. La une u tymmeh ula pynkiuh pyntieng ïa u katno katno ruh um lah. Hynrei bhabok ba kata ka shispah snem, ka la dei ban kut noh bad ba kata ka jingtim jong ka puri kan dkut noh.

Katba u nanglaid sha ka phang jong kata ka ïing syiem u la pyniaw triang ïa lade. U ïohi ïa ki tiewkhmatparo kumba la ïathuh ba ki sdien ha-

man la u dieng. U la prong lynti bad mait ïa kita ki shiah da ka waitlam jong u hynrei kim teh kim kyllain satia ïa u. Khatduh ula rung ha ki khyrdop jongka bad u la ïohi ba ka ïing syiem baroh kawei ka dap da ka jingkynjah bad jingjar-jar. Baroh ki ïohthiah lyngngai kumba la ïathuh. U rung na kawei ka kamra sha kawei pat bad khatduh u poi ha kata ka jingkhang rim bad ynda ula plie bad rung hapoh u shem ba ka Siangpanai ka dang ïohthiah lyngngai ha ki syrngiew jong ki tnad diengsohmren. Ka jingbhabriew jongka kala pynpluh ïa ka dohnud jong u bad mar mar kumta hi u la kem jingieit. U la tur shajan ban kner la 'ka kti bad doh ïa ki rymmiang shyntur jong ka, hamar kata ka por ka Siangpanai ka kyndit thret bad ka khyllie ki khmat. Hangta hangta lei lei ka jingieit jong u ka nangjur nangjur. "Hangno kumne nga don," 'ka Siangpanai ka la ong, "nga ruma ne nga don ha rngai ?" ka la kylli, "bad slem katno nga la thiah ?"

Mar kumta, ka jingim kala wan 'biang haka ïing syiem baroh kawei bad ki shakri shakor ki sdang bunkam biang kumba mynshuwa. U Syiem bad ka Mahadei ruh ki kyndit na kata ka sharyngkuid jingiohthiah bad mar kumta hi ki kynmaw ïa la ka khun. Hamar kata ka khyllipmat ki ïohi ïa ka ba ka wan sha ki, ka da snoh kti ha uwei u samla uba bhabriew haduh katta katta. Kane kala pyndap miar da ka jingkmen ïa ka dohnud jongki. Ynda uta u samla ula ïathuh ïa kiei kiei baroh, u Syiem bad ka Mahadei kumta kumta hi ki la hukum ban pynkhreh ïa ka jingpynhiar synjat hapdeng ka jingkmen ka bym don thylliet ban batai.

Ki 'Tiensneng Tienkhraw U Kpa

Slem bah mynshuwa la 'im ha kawei ka nongbah uwei u tymmen bad lai ngut ki khun shynrang. U la long uba riewspah eh bad u don shibun ki bri ki bsah bad ki lyngkha ki risai kiba u la ïoh da ka jingtrei shitom.

Shuwa ba un ïap, kata, katba u dangthiah ha ka jingthiah pang u la khot kyrpang ïa baroh lai-ngut ki khun. Ha uba nyngkong u la ong, "Ko khun nga kwah eh ban ai ei ei ïa phi shuwa ba ngan leit noh. Kano phin jied na kine, Ka spah ne ki 'tiensneng 'tienkraw jong nga," Mar kumta kumta hi u Khun nyngkong u la jubab, "Pa, ai ha nga ïa ka spah bad ki lyngkha ki risa khnang ba nga lah ban im suk im saiñ ynda phim don snuh. Ki 'tiensneng 'tienkraw jong phi, hoid, ki long kiba donkam, hynrei ngam lah ban im tang da ki," u la pynkut. U kpa u la ai ha u mar-shiteng ïa ka spah jong u baroh ryngkat ki lyngkha ki risai; bad une u khun nyngkong u la leit noh da kaba kmen. U kpa u la buh ki juh ki jingkylli ha u khun uba ar bad u ruh u la pan kumba u hynmen jong u ula pan, bad u kpa u la ai ïa kaba sah shiteng baroh ha u.

Khatduh eh u wan uba lai. Da ka khmat kaba phuh samrkhie u la kylli ïa u, "Ko khun, kano phin jied na kine ar - Ka spah ne ki 'tiensneng 'tienkraw jongnga? Nga sngewthuh ba satang shipor ngan sa leit noh." U khun uba khatduh u jaw ki ummat haba u ïohsngew ïa kine ki kyntien u kpa. Da kaba paitdohnud bad sngew-bynnud ïa la u kpa u la ong, "Ko Pa, ngan leh aiu ka spah ka hajar haba phim don shuh. To ai ha nga ïa ki tiensneng 'tienkraw jongphi ki ban ïai im lynter wat hadien bala khlait ka khmat jongphi."

Ka dohnud u kpa ka la shad kmen da ka jingieit bad u la piam khak ïa u slem s'em. "Ko khun," u ong, "tang ma phi phi long u khun uba pynkmen ïaka dohnud jongnga. Peit shane... kynmaw ba ynda nga ïap, wan sha ka jingtep jongnga ha ki lai miet shuwa ban kyndit lai-ïa. To khie leit da kaba suk, U Blei un don lem bad phi."

Shen hadien kane une u tymmen ula ap noh bad la tep ïa u ha kawei na ki kper jong u hapoh syrngiew jong ki diengsoh. U khun uba

khatduh ula leit sha ka jingtep u kpa kumba ïa btbah Hangta, ula sdang ban ïam namar ba u kynmaw ieit ïa u. Hamar kata ka por ula ïohsngew ïa ka jingpah u kulai hajan jong u. U pynphai ïa la ki jong ki khmat bad u ïohi ïa u kulai ïong bala pynrïam kynshreng. Mar kumta kumta hi u kulai u la kren, "Wan hajan jongnga bad ong shano ba ka mynsiem jongphi ka kwah ngan kit ïa phi". Hynrei u khynnah bapli ula jubab, "Ngam lah ban leit bad phi namar nga don shibun ki jingri jingdup ban sumar." Katba u dang spud ieit ïa ka khlieh jong u, u kulai u la ong, "Lehse phin donkam ïa nga ha kawei ka por. Phut katto katne ki shñiuh na u syntai jongnga bad ha kano kano por baphi donkam thang uwei na ki bad ha ka shikhyllip mat ngan wan paw." Mar kumta kumta hi u jah noh jar. Une u khynnah u song bha ïa kita ki shñiuh bad u wanphai noh sha la ïing Ha ka miet kaba ar katba u dang am pangnud ïa la u kpa, u la ïohsngew biang ïa ka jingpah kulai. U phai la ki jong ki khmat bad ha kane ka kynti u ïohi da u kulai sawbthuh, kynshreng bala pynriam kham itynnad ban ïa u kulai ïong. "Kiew halor ka met jong nga," u la ong "ngan kit ïa phi kat chaba ka mynsiem jongphi ka kwah." Ha kajuh ka rukom une u khynnah ula jubab, "Ngam lah ban leh kumta namar nga don shibun ki jingri jingdup ban sumar." "Lada ka long kumta, phut katto, katne tylli ki shñiuh na u syntai jongnga. Ha kano kano ka por ba phi donkam ïa nga, thang uwei na ki bad ha kata hi ka khyllip mat ngan paw hakhmat jongphi." "Une u khynnah ula song bha ïa kita ki shñiuh bad ula wanphai noh sha la ïing. Ha ka miet kaba lai ula leit biang bad katba u dangïam namar la u kpa u la ïohsngew biang ïa ka jingpah u kulai. Ha kane ka por ula ïohi sa ïa u kulai lieh uba la pynrïam bha bad itynnad haduh katta katta. "Kiew halor jongnga," u la ong, "ong, shano ba ka mynsiem jongphi ka kwah ban leit ngan ïalam ïa phi." U khynnah bapli ula shu jubab, kum

ba mynshuwa, "Nga don shibun ki jingri jingdup ban peit kumta ngam lah ban leit." "Lada kumta," ong u kulai lieh, "phut katto katne ki shñiuh na u syntai jongnga bad ha kano kano ka por ba phi donkam ia nga, thang uwei u shñiuh bad ha ka shikhyllipmat ngan wan paw hakhmat jongphi," bad u jah noh artad jar. Une u khynnah u song bha ia kita ki shñiuh bad u wanphai noh sha la ïing.

Te, ha kawei ka sngi katba u dangïalam bamphlang ia la ki jingri jingdup harud ka jingtep jong u kpa, u la kum iohsngew ïa ka jingpynbna jong u syiem ba uno uno u nongshong kulai uba lah ban pynher bad kiew ia ki sawphew kyndon jong ka jingkieng khlem sahngeh, un long u Kaptan jong ka kynhun shipai bad un shongkurim ruh ia ka khun marwei jong u Syiem, bad la buh miat lai-sngi ban pyndep ia kane ka kam. Ki nongshong kulai bad ki khun syiem khun patsha na sawlyer jong ka pyrthei kila wan ïalum ha ka lympung hakhmat ka ïing syiem. Hynrei baroh kiba la ia pyrshang kim lah ban pynmareh wat tang shiteng ruh. Khatduh eh la wan poi une u samla ha u Kulai iong bad ula pynmareh thiaw thiaw haduh 20 kyndon bad u sangeh khek. Ha ka sngi kaba ar ruh ym don mano mano na ki nongshong kulai kiba lah ban pynmareh la ki kulai wat tang 15 kyndon ruh. Ha kane ka sngi une u khynnah u la shong da u kulai Sawbthuh bad ula mareh beit beit haduh ba la jan poi hynrei u sangeh noh thek. Baroh baroh, da kaba kynjiak kynjak ki iakren satang ia uta u nongshong kulai, hynrei ym don batip pat u dei uei. Ha ka sngi kaba lai, une u samla u la shong da u kulai lieh. U la mareh beit beit khlem don jingwit ei ei baroh 40 kyndon bad u sahngeh thek ha ka jaka bala buh. Shaw risa u paidbah bad jraiñ ki riew ki bom ki nakra; hynrei mar mar kumta kim iohi shuh ïa uta u nongshong kulai. Kane kala pynlyngngoh lyngngaiñ ia baroh.

Ha ka sngi kaba saw u Syiem ula pynbna ban don ka jingialum lang jong ki shipai, ryngkat ki ba khraw batri bad ki khun shnat khun long baroh. Ynda baroh kila ïa poi une u samla ula mareh kum ko lyer ha u kulai lieh bad ula sahngeh thek ha khmat u syiem. La don ka jingleh kmen kaba khraw ha kata ka sngi bad ha kata hi ka sngi la pyndep ïaka jingpynhiar synjat bad ka khun u syiem.

Ki hynmen, ynda ki la ïohi ïa la u para ki sa sngewthuh; "Pleng, ki jingsneng jingkraw i pa ki long kham kordor ban ïa ki spah baroh ha ka jingim."

U Mushi bad u Syiem

Na kano ma ka daw ym don ba tip bad nga ruh ngam tip, shisien u Syiem ula bitar tyngeh tyngeh ïa uwei u mushi. U la ai ka hukum ba dei ban khang khyrdep shisyndon ïaka dukan jong u. "Ngan leh kumno?" ong U Mushi u bym bna ei ei kaei bala jia, "nga hap ban kohnguh ïa ka hukum jong u". Kumta,'u la sdang noh da kaba leit thoh dieng-ïap bad wan die ïa ka ha shnong. Namar ba u long uba phikir bad u bym ju bam ju dih, u ïoh ka peisa kaba biang ban pyndep ïa ki jingdonkam jong ka ïing baroh kawei.

Ha kawei ka miet u Syiem u la kwah ban tip ka jia alu bad une u Mushi. U la riam ïa lade ha ki jaiñ kiba pher bad ula leit wad jaka sahmiet ha ïing jong u. U Mushi ruh ula khot sngewbha ïa u bad u la ai ka bam ka dih kaba pura. Hapdeng ka jingïathuh khana, u Mushi u la kren khñium pyrshah ïa u Syiem. "Phi i lok," u la ong (namar ba um tip ba uta u lok uba wan sahmiet u dei hi u Syiem) "u syiem aïu uba kum une. U phah khang khyrdep ïa ka dukan jongnga khlem daw. Hato u thmu ban pynïap thngan pynïap-jingit mo ïa ki khun jongnga? Hynrei nga don ki kti ki kjat bad mynta nga shu

leit thoh diengiap. Kumta nga shu dap bam hi u la pynkut. Hadien bala dep bam ki leit thiah noh la la ki jingthiah.

Dangstep phyrngap u Syiem ula mih noh na ïing u Mushi. U la ai hukum ba u Mushi u dei ban wan ïakynduh ïa u. "Ka pap aiu kaba kum kane, "u la thnum wei-briew wei-briew," "hynnin u la phah khang khyrdep ïa ka dukan. Mynta pat un leh aïu ba u phah ïa nga." Ynda u la poi ha khmat u Syiem ula hukum ïa u ban long u nongap jingkhang. U la ai kawei ka talwar bad shiriam ki jingriam shipai. U Mushi uba ju mlien ka trei ka ktah, u la shu sngewbtai kaba shu shong baroh shisngi. U la sei la ka tari bad u la shna talwar da u dieng kaba kum ka jong u syiem hi thik. Ha ka por janmiet u syiem ula phah noh ïa u sha ïing khlem siew ei ei ruh em. "Kumno ngan leit sha ïing," la pyrkhat u Mushi, "ngan bam da ei mynta ka miet?" Hadien ba ula pyrkhat kala shoh ha ka jingmut jong u ba un thep da ka talwar dieng hapoh ka sop bad ba un die noh ïa ka talwar u syiem ha ïew khnang ba un ïoh ban thied jingbam ïa lade bad ïa ki khun.

Ha kata ka miet, u Syiem kum u riewphylla ula wan pan ïing basa biang ha ïing u Mushi, namar u kwah ban tip aïu u Mushi u leh bad kumno u sngew ïa kata ka jinglong nongap jingkhang jong u. U Mushi ruh u khot sngewbha ïa u bad u ai ka bam ka dih kaba biang Ynda kila iathuh khana kai ïa kane ïa katei, khatduh u Mushi u ong, "U Syiem bieit aïu uba kum une. Nalor ba ula phah khangkhyrdep ïaka dukan jongnga, u pynlong pat ïa nga u nongap jingkhang uba khlem siew baisngi. U pyrkhat kumno ngan im. Hynrei phi tip kumno nga leh? Nga shna da ka talwar dieng bad thep hapoh ka sop katba ïa ka talwar u syiem nga die ha ïew, bad da kata ka peisa nga thied ïa kane ka bam ka dih baroh. U Syiem thalngeng um bna ei ei ïa kata. Ngan

leh aiu bad kato ka talwar, ngam donkam ban khrai khlieh ïano ïano ruh?" u la pynkut da kaba rkhie sngewbha sadhai.

Kumba u la leh mynshuwa, U Syiem ha kata ka step ruh u mih dangstep phyrngap ban leit phai noh sha la ïing syiem. Hadien katto katne por U Syiem ula ïohi ïa u Mushi ba u wan ap jingkhang. U la phuh samrkhie weibriew weibriew ha lade. "Mynta ka sngi ngan hikai ïa u...ngan hikai ïa u" la ong u Syiem. Mar ïarung ha ïing bishar, U Syiem ula phah khot ïa uwei u shakri bad tang mar shu rung ula kynhet ïa u bad jraiñ bad jraiñ, u da sympat khlem isynei. "Khun ka shukor, khun ka men-die-ri"; ula byrthen. "Khot ïa u nongap jingkhang kumne kumne," u la hukum ïa uwei pat u shakri. "Nongap jingkhang, khrai ïa ka khlieh jong une u men-die-ri shisyndon." U Nongap jingkhang bapli u la kyrpad ïa u Syiem, "Syiem kynrad, sngewbha map ïa u. Nga ngeit um shym mut ei ei kaba sniew ïa phi : lehse u shu bakla." "Khrai shisyndon, lym kumta ka khlieh jong me kan hapha madan," u la byrthen laren. U Nongap jingkhang bapli un leh kumno ! U la shu pynhiar mynsiem jlan bad u la ong, "Lada u shakri jong ki syiem um shym leh kano kano kaba bakla, to ai ba kane ka talwar kan kylla talwar dieng." U sei artad ïa ka talwar bad u mait ïaka ryndang, hynrei kata ka talwar ka kdiah pynban arlyngkhot. Baroh kiba ïadon hangta ki la dap da ka lyngngoh lyngngaiñ bad kim nangkren briew shuh. U Syiem ruh u sah haka dum ka lyngngoh kumno yn leh bad une u Mushi ba sianti. U la dem bad ïai dem pyrkhat, hynrei um ïoh jubab ei ei. "Ko Mushi," la ong u Syiem, "to khie leit noh bad plie la ka dukan kumba mynshuwa : Uno uno' uba pynthud ïa me nadien nangne, un shem ka saja haka pyrthei." U Mushi u dem arti ngon bad u leit phai noh sha la ïing u briew uba kmen. U tar la ki snieh bad u suh la ki juti bad u imsuk imsaiñ pahuh pahai.

U Myrsiang bad U Klew

Myn dang kynthong ka pyrthei, ki sim ki doh ki dang iakren kawei ka ktien. U Myrsiang u long u mrad uba sian bad shalak tam bad u klew u long u kynja sim uba itynnad tam.

Ha kawei ka sngi u Myrsiang u shong thadsngi lyngngai ha trai jong u stap. Ka la wanshoh ka jingpyrkhat ha u kumne—"Katno kan long kaba itynnad bad phuhmat lada lah ban ialong paralok bad u Klew. U long u kynja sim uba bhabriew tam bad ma nga pat u mrad uba sian tam. Baroh ki jingthaw kin mane syiem ia ngi." U dem bad iai dem pyrkhat halor kane ka phang. Ha kaba khatduh u kut jingmut slait ban leit iakynduh ia u klew bad kner la ka kti jong ka jingialong lok bad u. Da kaba leh khia thew bad leh bun jingmut jingpyrkhat, u la leit sha tyngkong jong u Klew. U Klew pat, uba dangsat dangkhroin ha ki tnad u diengsohkwit, u la iohi ia u na jngai. "Wa, i Um Siang du! Shano kumne phi iaid kaweh thuia dangstep?" u la kylli. "Phi i jaid ba ikhuid ipyngngad ka bneng kumne, nga shu mih iaid kai bam lyer pyngngad noh tang laitmet laitphad laitkti laitkjat. Nga la mut ban wan shongkai noh bad phi ban iakren kai ia kane ia katai. Bunsien bunsien nga la mut ban wan hynrei shu lapmiet kaei shu lapshai kaei." "Tip te phi Um Siang, ka pyrthei aiu kaba kum kane," la kem ktien U Klew, "ym laitkti ym laitkjat kawei ka kam ka bud hadien kawei pat."

Te, ynda la kham slem ka khana ka khadeh, U Myrsiang u la plie wo ia ka khyrdop jong ka phang kaba u mut ban khlei. "Shish phi um," la ong u Myrsiang, "lada ma ngi arngut ngin ialong kawei kabuit kawei kabor, te la win hi jling ka pyrthei. Phi uba bhabriew eh bad nga pat uba sian tam; hato baroh kawei ka khlaw kim la thung syiem ia ngi?" u la pynkut. U Klew ruh ynda ula pynshong nia bha ia ka lup ia ka liem baroh

ula sngewiahap jingmut bad U Myrsiang. "Ym tang ba ki nongshun jongnga kum u Kui, u Lathasim, U Ksar bad u Bsong kin tieng kin khaweit hynrei ngan ioh ruh pahuh pahai ka bam ka dih. Kat kaba sah na ki saphret saphrong ba u bam ngan bam shngiam rai ei ma nga," u la pyrkhat jylliew ha lade. Kumta, da kaba sian u la jubab, "Um Siang, kata ka jingai jingmut jongphi kaba da dei da dei eh. Ka jingialang lok ym tang ka long ka bor hynrei ka pyniar ruh ïa ka buit."

Kane ka jingialong lok jongki ka la neh slem slem khlem don kano ka pher ka phar. Ka jingïaieit jongki ka long haduh katta ba kim ju iakhlad satia shano shano ba ki leit. Kumta u Klew um don kano kano ka jingsuba sniew ïa u Myrsiang.

Ha kawei ka tlang la jia ka nemsniew kaba jur. U Klew u shu im thohmut thohmat da kaba puh da ki kruiñ, ki dkhiew bad ki symbai ki rnai; katba u Myrsiang pat u shu tyrkhong raw-raw namar um ioh doh shuh. Katba nangwan ki sngi ki snïer jong u ki nangthylli bad ka kpoh ka shu syndait ha lyngkdong. U la kut jingmut ban bam noh ïa u Klew bad ha kaba ym poi pyrkhat u la kynrup kynsan thrait na u pdot. "Ngan pjiar ïa me," u la byrngem. "Na ka daw aiu mo, ba phi kum u paralok phi nud ban leh ïa nga kumne?" la kylli u Klew da kaba jem. "Ba me don shibun ki pap kiba ngam lah shuh ban ñiewtang," la kynteit u Myrsiang. "Nga lah mo ban tip, kiei kita ki pap ba nga la leh kiba phim lah shuh ban map," la khroh u Klew. "Wei", la kren khor u Myrsiang, "Ka jingpah syiang jong me mynstep janmiet, ka la pynkiuh pyntieng ïa ki jingthaw baroh ha khlaw. Ar, me ieh ïa ka sang ka ma. Me Sieh haduh khyndai lama, kaba wat u khun bynriew hi niar uba shlan ban leh haduh katta. Kine ar halor kim da long eh kiba da sniew palat haduh katta, bad dang lah ban map, hynrei kaba lai ka ka dei pap kaba da shyrkhei bad kaba ym lah shuh ban map. Kata ka long

kumne—Baroh ki jingthaw ki deng ia ki khor ki khriam bad ka burom ha ka khlieh bad shadem katba ma me pat me buh ia ki ha ka jingshong. Kane keiñ ka la biang ban rai iap ia me."

U Klew, ba u sngewthuh ba kita baroh ki daw kiba u ai ki long ki bym shisha bad bymdon nongrim ei ei, u shu kren noh da kaba jem, bad ap ia ka kabu. "Um Siang, mynta nga sngewthuh la ki jong ki jingbakla bad ngam sngewsih ei ei lada nga dei ban iap. Hynrei tang kawei nga kyrpad ia phi kum u lok; sngewbha da pynleit ia nga ha ka niam ka rukom khnang ba ka mynsiem jongnga kan leit beit sha dwar U Blei"

Lor u liat u Myrsiang ha ki ktien khroh jali jaum jong u Klew. U shim shi klong ka 'iad-Um bad u leit sha wah ban kñia. U theh khyndiat ka sapoh bad u sdang ban tim kñia artad artad ka kyrngah khlieh. Hamar kata ka por, kawei ka tham kaba sma jyndem kala wanpar bad kala dait kynsan tdam na ka lbong u Myrsiang. Ha ka jingkyndit u Klew ula khih bad ula lait bluit na ki kti jong u bad thiaw u hei hajrong dieng. "Mynta nga sngewthuh," ong u Klew, "wat ju shaniah ia u lok uba stad bad uba khwan myntoi; namar haka shipa u kloi ban pjiar snam wat ia la u paralok hi. Khublei, leit suk bad shut bha ki bniat". U Myrsiang u pyndem ñiuhmat tuiñ bad u leit wan tipsngi sha la krem.

Ka Rai Blei

Mynba dang lied ka bneng bad dangkynthong ka pyrthei; ka sla ramew ka tap da ki khlaw ki btap ha kaba ki laiphew jingthaw ki im ki sah. Baroh baroh ki kwah ia ka longheh longrangbah bad kim ia kheiñ snep iwei ia iwei pat. Ka la don ka jingiaieh bad jingiaumsnam haman la ki khep hāduh bala kulmar thlim ka shongsuk ka shongsaiñ. Te, ki mrad kiba rit bad tlot bor ki

la leit ban ud ban nam ha U Blei Trai Kynrad ban wan pynbeit pynbiang bad buh beit buh ryntieh. U Blei Trai Kynrad U la shah shkor iaka jingnam jingud jong ki. U syrpai u syrpud bad u pyntngen ia ki kumne—"Ngan khot ka Durbar pyllun jong ki jingthaw baroh ha Lympung-ri-lum bad Ngan sa bujai sujai mano ban long u Syiem u kynrad halor ki jingthaw baroh ba yn nym don ka banbeiñ ka bankhoh ia uba rit uba ria." Baroh ki jingthaw kila shah-shkor bad kila leit wanphai noh sha la ting la ting da kaba kmen.

U Blei Trai Kynrad u la phah ia u Kaiñiong ban pyrta ban shula ia kata ka rai-blei ha ki kynja baher mynsngi. Ia ka Labadur ha ki kynja baher mynmiet baroh bad ha u Myrsiang pat ban kyrha ha ki kynja mrad ba par baroh.

Ka sngi ban pynlong ia ka Durbar blei kala poi. La ialum lymbung u jingthaw baroh naduh uba rit haduh u bakhraw. U Trai Kynrad, ynda ula sneng ula kraw bad ula khem umjem umjah; U la batai bniah bin-pa-bin ia kawei pa kawei ka phang. Nangta u la ong, "To mynta jied ma phi mano ban long u Syiem u Kynrad jongphi u ban bishar hok bad ban peit ia ka iap ia ka im baroh". Te, ki mrad kiba heh bad kiba khlaiñ bor, baroh baroh kila iatur shakhmat ban tyrwa ia lade lade. Ynda U Blei Trai Kynrad ula iohi ia kane, U la ieng joit ban kren, "Mynta, ngan buh kawei ka jingtynjuh. U ta uba jop un long U Syiem bad u Kynrad". Ki jingthaw baroh kila ia myn-jur. U shim ia u Syiar Ryngkuh bad u wah ia u ha haw haw U da pynbna artad: "Uno uno u jingthaw uba lah ban pynhap ia u ha tbian, na ki jingthaw baroh kiba par ha sla khyndew, u un long u Syiem bad u Kynrad". Baroh ki iamyn-jur bad shaid ki ia risa.

Baroh ki la ia pyrshang hynrei ym don-bakot bad ba lah ban pynhap ia u Syiar. U Khun bynriew ynda ula iohi ia kane u la leit sha U

Trai Nongthaw ban pan bor na U ba un shna ïa ka ryntih na u siej u skong bad u tmar u spar ba u lah ban ïada ïa lade. U Blei Trai kynrad u la shah sngewbha ïa u bynriew bad ula wanphai da kaba kmen sha ·la ·ing.

Ha ka sngi kaba ar, sa sbisien pat ka jingïatynjuh bor ka la sdang. Hynrei ym don mano mano ruh ba lah ban pynhap ïa u Syiar Ryngkuh. Hynrei ha ka sngi kaba lai la wan paw u bynriew ha lympung-ri-lum. Ynda ula ïoh i ba ym don mano mano ba lah ban kynjoh ha u syiar, u la jam ha lympung ryngkat ka ryntih ha ka kti bad ki khnam haka ryngkap. Nangta, u la phai sha ki jingthaw baroh bad u la ong, "Ma nga ngan pynhap ïa u Syiar ha madan". U sei ka ryntih bad u khnam bad u siat artad pduk na ka shadem. U Syiar u hap ïar ly-ïar ha madan, bad shaw risa u paidbah. "La jop u bynriew...la jop u bynriew" ki ïa risa bad ïashad ïa kyrdem haduh ba la lyngud hi pum ka madan.

U Blei Trai Kynrad, ynda u la ïohi ïa kane u la kren ha u laiphew jingthaw baroh. "Naduh mynta ka sngi, phi ki jingthaw baroh to tip, ba kumba phi la ïohi ïaka bor jong u briew; nga pynbna ba u un long u Syiem bad u Kynrad halor ki jingthaw baroh: kiba par ha khyndew, kiba her ha suiñ bad kiba jngi ha duriaw. Kino kino kiba palat hukum kin ïoh la ka bainong na ka kti u khunbynriew." Kumta, ka durbar kala wai noh.

Dei naduh kata ka rai blei ba u khunbynriew u kylla long u syiem bad u kynrad halor ki jingthaw baroh. Kino kino ki jingthaw kiba tamsneng bad leh lyndet ïa u, u ai jingsneng katkum kata ka hukum blei bala pynkhamti ha u naduh mynnyngkong.

U Nongrep baduk bad laka Tnga

Slem slem bah mynshuwa la shong ha kawei ka nongrit uwei u tymmen nongrep baduk bad la ka tnga. La kim don khun don kti, bad la ki duk raitoi, pynban ki im suk im saiñ bad ki ïa ieit mar kylliang iwei ia iwei pat. Ha kawei ka miet une u tymmen nongrep ula ong kumne hala ka tnga, "peit shane Bih heh, nga la sngewthait ban shu shong set-slung kumne, nga la kwah ban pyllait met pyllait phad bad pynbeit ki thied ki jaw kiba la tlot la sakhrai, lashai dang step ngan leit sha wah ban leit khwai noh. Sngewbha pynkhreh ka bam ka dih, ka shrip ka paron na ka bynta jongnga". "Balei mo?" la kem ktien ka tnga, "hato phi kwah ba phin shah lynthaw lyngkhot lyngkhai ha ki rakot ki ramhah kiba ïaid pawang ha kitei ki khlaw harud jong katai ka wah?" "Ladon ki Ramhah ne kim don ki Ramhah, wei ïa kaba nga la kut jingmut ban leit ngan leit, pynkhreh bad taïar mynta ka miet ïa ki jingdonkam jongnga baroh," ula pynbor ïaka.

Phyrngap dang riew ka tyngab une u tymmen ula kit kyndung la ka jasong bad u da tawah la ka shrip ka paron halor tyrpeng, bad um shah shkor satia la ka tnga jong u ka khang katno katno ruh. Thiaw thiaw u ngam shapoh kata ka khlaw haduh ba un da poi tiap harud jong kata ka wah ynda la noh phai sngi. Ka khlaw ka long kaba bniap bad ingiew. Hangta khek u poi kynmaw ïa ki ktien jong ka tnga kaba la maham lypa ïa u shaphang kita ki Ramhah bad ki Rakot. Ula babe kylla ba um shym la sah ha ïing bad la ka tnga. Kynsan kynsan ka jingtieng kala wan kem ïa u, ki ñiuhkhlieh ñiuhkjat ki la ieng kum ki speh bad ka syep khriat ka tuid na ka shyllangmat jong u. Wat la ki kjat ki khih kep kep; pynban u nang jam thiaw shi thiaw ha ka lynti jougu.

Harud jong kata ka wah ka don ka ïing trep kaba i sah ïing jah. Hangta ka jingkyrmen khyndiat ka wan ha u bad suki suki ka jingtieng ka sdang ban iehnoh, u pyrkhat ba la kumno kumno un ïoh ban rieh ïalade hangta. Katba u dang pyrkhat bad ka jam artad sha pyrshah kata ka ïing u ïohi ïa ka tdem dieng poi-shi-poi kaba mih hangta. U bapli u nang pyrkhat ba lehse kila don ki nongkawai ne ki nongbehmrad kiba la wan ha shuwa jong u, hynrei shuwa ba un rung hapoh kata ka ïing trep ula khongngoid shuwa na kawei ka thliew syllia h ban tip la don briew ne em hangta. Da ka jinglyngngoh lyngngaiñ kaba khraw ula ïohi pynban ïa ki arngut ki Ramhah saw-treit ba ki ïa shong ha madan bad ïa ñiew ïa ki peisa bad ki ksiar kiba kila ïoh tuh. Da ka jingtieng kaba khraw uta u tymmen ula kynriah da dien bad ula kum ïuh ïaka tnad ïap. Ka jingsawa jong ka jingkdiah jong kane ka tnad kala pynkyndit thred ïa kita ki Ramhah. "Oh, imat la don mano re mano ba la wan wad ïa ngi," la ong uwei u Ramhah da ka jingtieng. "Imat ka lah ban long", la jubab uwei pat. Une u tymmen u nang pynshah shkor kyndiang aiu ba kita ki Ramhah ki ïakren. U ïohi na kata ka thliew shylliah ïaka khmat ba tieng jong kita ki Ramhah. "Ngin tieng ïano?" la ong uwei u Ramhah; katba ka met jong u pat ka khynñiuh baroh shiryntieng da ka jingtieng. "Ngam tip satia ka dei kaei" la ong uwei pat. "Ym don mano mano ha pyrthei kiba kham khlaiñ bad kham heh ban ïa ngi." Hynrei la katta ruh ka met jong u ka khynñiuh kir kir bad mih ñiangkhriat rem-rem baroh shirynieng. "Ka jingsawa aiu kata mo?" la kylli uwei u Ramhah, "Ka dei ka jingkdiah jong ka tnad dieng" la jubab uwei pat, "bad wat kren shuh shaphang kata namar ka jingkhein jong ka tnad dieng ka dei ban don daw".

U tymmen ula sngewphylla shikatdei eh ban ïohi ba kat ki Ramhah ruh ki suhjer rem, ula

pyrkhat shiphang bad ka jingtieng kumta kumta ka her noh na u. "Kine ki Ramhah pleng kiba tieng pud du kum ma nga, mynta ka kynti te ngan hikai ia ki." Nangta une u tymmen ula shim da ka tyndong bad ula put phum-u n-phum bad ka kren artad, "mynta te ngan ai jingsneng "ia phi" Kita ki Ramhah nalor ba kila tieng lypa bad kila pyrkhat ba dei u kynja suid tyngjang aiu re, ki ieng kynsan joit bad lymbuh naphang katba don, ki da ieh noh bad tyngka bad peisa, bad ksiar bad rupa bad ki her ïap i ka khlaw ka btap khlem i syrngiew i syrnget shuh. U tymmen, ynda ula kyndit bynriew na kata ka jingleh ruma rutit kita ki Ramhah, ula par sor shapoh ïing bad ula khur ei ïa kata ka spah ka hajar, ka ksiar ka rupa bad ula wan kit ïa ki sha ïing. Ynda ula poi hala ïing, ula ai ïa ki ha la ka jong ka tnga ryngkat ka khmat kaba phuh samrkhie u da ong, "Kane te dei ka nusib ksiar jongnga ba nga la leit khwai ha katai ka wah". Kine ki tymmen naduh kata ka sngi ki im suk im saiñ baroh shi'rta.

U Syiem bad U Dorji

Slem slem bah mynshuwa la don uwei u Syiem uba sniew haduh katta katta uba synshar ha kawei ka ri ba jngai. Une u Syiem ula phah khubor sha ki shnat baroh jong ka hima jong u ba uno uno u Dorji uba lah ban suh ka nep kaba iadei dor bad ka kyrdan syiem bad kaba biang slait ha u khlem tam ne duna wat tang shi saphit ruh, un ioh ka buskit Syiem kaba khraw. Hynrei uno uno pat uba shna duna ne tam khyndiat ïaka rynieng u Syiem un shah khrai la ka khlieh.

Bun ki Dorji na kylleng ka hima ki la pyrshang la ka bok ka rwiang hynrei baroh kila duh ei la ki khlieh. Kiwei pat ki dorji kiba dang im kila pynlong ka jingialang jar jar ba kumno yn leh bad kane. Baroh kila ïa kylla dur kylla dar bad kim nud satia ban ïa khalai nusib bad la ka

jingim. La don uwei napdeng jong ki uba la kut jingmut triang ban pyrshang katba sep ba man. Ula leit beit beit sha u Syiem, u da eng, "Syiem kynrad, nga la iohsngew ïa ka jingpynbna jong phi, nga la wan khnang mynta ha khmat jongphi ban pan bor ba phin shah ïa nga ban suh ïa kane ka nep. Nga kular skhem ba kane ka nep kaba ngan suh kan biang slait ïa phi kum ka muja kjat."

"Ñiuma", la jubab u Syiem, "tangba wat klet ïa ki kyrdon jong ka jingpynbna jongnga ïa kiba la saphriang kylleng" "Ïa kata, ngan kit khlieh hi manga nadong shadong," la phai ktien u dorji. Ynda la dep ka jingïapynbeit baroh uta u Dorji ula sdang la ka kam. Ula mang khnang ba kata ka nep kan lyngkot khyndiat, ïa kane u leh da ka jingthmu. Ynda la dep nadong shadong ula wan rah ïa ka ha khmat u Syiem da kaba u buhrieh ïa u thri sympat hapoh ka sopti jongu. "To un im slem u Syiem," la ong u Dorji, ynda ula wan paw ha khmat u Syiem. "Nga la wanrah kane ka nep kaba nga la iakut bad phi, to pyrshang noh ïa ka mynta shisyndon, la kan biang ne em ïa ki Syiem."

Da kaba kmen bad sngew sarong u Syiem ula thiah ha madan bad shim ïa kata ka nep ban thew, hynrei u lap ba ki kjat jong u ki mih shabar namar bym kot. U Dorji ynda ula iohi ïa kane ula sei ïa u thri bad ula kawang kynsan sliak na ki slajat u Syiem. Shisyndon u Syiem ula pyaran la ki kjat hapoh ka nep; bad man ka 'ten; ba u Syiem u pyrshang ban pynjrong ïa ki u kawut khlem aili. Khatduh u syiem u hap ban pynran la ki kjat hapoh ka nep. "Kumto kein," la ong u dorji, "wat ju pynjrong la ki kjat palat ïa ka nep, hynrei tang kat ban biang". U Syiem mynta ula sngewthuh bad ula hap ban kohnguh ba kata ka nep ka long kaba biang slait ïa u. U Dorji ula ioh ka buskit ka bym lah ong shuh bad ula leit wan noh sha la ïing da ka jingkmen kaba khraw.

Ka Pung Wei Kiang

Slem slem bah mynshuwa la don ha ka shnong Umñiuh kawei ka Riew kynthei kaba don tang uwei u khun shynrang, uba kyrteng u Ren. Kala ieit ïa u haduh katta katta bad kam ju sngewtynnad satia ban ïohi ïa ka khmat kaba diaw bad ba sngewsih jong u.

U Ren, ynda ula samla bha ula long uba smat uba sting. U thung la ki bri kwai bri soh bad baroh arngut ki im suk im saiñ. Ki bri ki bsah jong u Ren ki don harud kawei ka thwei kaba jylliew bha kaba kyrteng ka pung Wei kiang. Man ka teng ba u sngewthait sngew jrem u ju leit ban khwai na kane ka thwei bad barabor u ju ngat bun tylli ki dohkha bad u wan rah sha ïing sha la ka kmie ban shet jyntah ne sher kharang ïa ki.

Ha kawei ka sngi ba shit kyrang bha u Ren ula sngew thait ban trei bri. Kumta ula shim la u ryngwiang bad u sai khwai ban leit khwai na pung wei-kiang. Sngewphylla, ba ha kata ka sngi khlem dait dohkha tdot la u pashat bad pynap kumno kumno ruh. Kumno re kumno ka khmat jong u ka leit shat sha shiliang thwei bad da ka jingsngew phylla kaba khraw, ula ïohi pynban ïa kawei ka thei samla kaba bhabriew haduh katta katta ba ka sum ka sleh bad ka shong kai thadsngi lyngngai halor uwei u maw. U Ren ula dum buit tlip namar ba katta snem ba ula wan khwai hangta um shym la ju ïa kynduh koit ïa kano kano ka briew hangta. Mar kumta ula leit bran bran ban ïa kynduh ïa ka hangta halor mawsiang. "Phi dei i ei kong, naei phi wan bad shano phin leit?" ula kylli ïa ka. "Nga dei ka khun jong ka pung Wei-kiang bad ka ïing ka sem jongnga ka don hangthie ha trai ka thwei," kala jubab. Kane kala pynlyngngoh jur ïa u Ren bad um lah pyrkhat satia ba kata ka dei ka puri, Ynda kila ïa shong kai bad ïathuh khana ïa kane katai, kumba

ju long lem ka pyrthei, U Ren ula kem jingieit ia ka bad ka ruh kumjuh ïa u Ren. "Te, lada phi da ieit shisha ïa nga bad phi da don ka jingmut hok ban shong ban sah ryngkat badi nga," ka la ong "to mynta ngin ïa ïaleit kai sha ïing jong nga hangthie ha trai ka pung Wei-kiang". Ynda u Ren ula kohnguh, kane ka samla kala kad ïa ka um da ki sla kti jong ka bad hamar hangta hangta hi kala paw ka lynti bah kaba lam shaduh ka iing jong ka. U Ren ula ïaid na kata ka lynti bad kata ka puri tad haduh ba kila poi top hapoh ïing jongka. Hangta kila pynlong ki tien sai-ïong saisaw, ki jubab ksiar jubab rupa ba kin ïashong iasah ryngkat noh kum shi tnga. Ynda U Ren ula sah hangta ha ramew lai sngi lai miet bad kata ka puri, ula sngew kynmaw ïa la ka kmie sha pyrthei. Ka ruh kala mynjur mon sngewbha, bad u Ren u wan poi ban ïakynduh biang bad la ka jong ka kmie. Ka kmie ryngkat u shnong u thaw kila ïa sngewphylla eh ïa kane namar hapoh kita ki lai sngi lai miet kila ïa wad shnong paitbah ïa u Ren hynrei kim shym lap syrngiew syrnget satia ïa u. Ynda ula ïathuh ïa kiei kiei baroh kiba la jia ha u, u shnong u thaw, u sa sngewthuh shynna ba u Ren ula ïa poikha bad ka puri.

Ka kmie U Ren kala dap da ka jingkmen ban ïakynduh biang bad la u jong u khun. Ula phla bad ïathuh hala ka kmie ïa ki jingshisha baroh kumba kila long. Khatduh eh ula ong kumne ha ka, "Mei, kane ka briew kaba nga la ïa shong ïasah ryngkat; ka pyrsa kurim jongphi, ka kwah ban wan kai te phi ban ïakynduh bad phi? Te lada phi khuid phi sngewbha to pynkhreh pynkhıum ba kan wan peit kiawkurim. Sar ïa ka phyllaw ka dwar bad pynkhuid ïaka ïing ka sem kum ka burom ba kan wan jngoh wan peit ïa phi". Ka kmie ruh da ka jingkmen ka la kohnguh bad wer de ïa la ki lok ki jor, ki marjan ki marpa ban ïarap ïaka ban pynkhuid ïaka ïing ka sem ka

phyllaw ka dwar kumba la bthah u khun. Kumta, ha kata ka sngi bad ka ia bala ia buh ka lok u Ren kala wan paw pyrthei ban iakynduh bad la ka Kiaw Kurim, hakhmat u kha u man, u lok u jor bad u marjan marpa. Ka jingbha briew jong kata ka briew naduh ka dur haduh ka ryniang ryniot, naduh u shñiuh khlieh uba jrong haduh khongdongjat kaba khlem don jingduna ei ei shuh. Baroh u lok u jor kila shu a peit seh, peit lyngngoh lyngngaiñ. Ka kmie u Ren da ka jingkmen ba khraw kala pdiang sngewbha iala ka pyrsakurim. Hynrei shuwa ba kan rung hapoh ïing ka leit ïohi kumno re kumno a u synsar bala buhrieh ha kyndong jingkhah. Mar kumta da ka jingsngewsih kala phai dien noh bad kala ong "Ko Ren uei une uba phi pyniang ha tyngkhap jingkhang? Naduh mynta ka sngi ngan nym lah shuh ban wan kiew ha iing jongphi. Kumne nga la leit noh la phin bud ia nga ne phin sah hangne, nga te ngan leit noh".

U Ren, da ka khmat kaba sngewsih ula phai sha la ka jong ka kmie bad ula ong, "Kumba nga la pynlong ka soskular jubanlak, bad kum u rang bah uba dei ban mih nala ka jong ka ïing, nga ruh ngan leit lang noh; bad da lei lei ruh ngan ym wan phai shuh. Hynrei, mei baieit ba phin tip ba nga dang im bad ba nga suk nga saiñ phin dang ïohsngew ia nga ba nga saham na pung Wei-kiang". U Ren u khublei khatduh ïala ka jong ka kmie bad baroh arngut, ma u bad ka lok puri jongu jar ki ngam ha pung Wei-kiang bad haduh mynta mynne kim ju wan paw pyrthei shuh.

Hynrei haduh mynta mynne; haba kane ka kshaid pung Wei-kiang ka heh bha, ki briew jong kine ki thaiñ hateng hateng ki ju ïohsngew ïa ka jingsawa kum ka jingsaham na pung Wei-kiang bad ki ngeit ba kane ka dei ka jingsaham ban ïathuh ba u Ren u dang im bad u suk u saiñ.

Ka Jhap

Hyndai, mynba dang rasong ka hima Jaintiapur, la synshar uwei u Syiem Hindu uba khraw uba don kawei ka khun samla bhabriew kaba kyrteng ka Jhap. Te, namar ba bun na ki Syiem Dkhar kiba kwah ban shongkurim iaka; katba u pat um mon satia ban pyniabia iaka, ula phet noh bad leit thaw iing Syiem sha kjat ki Lum Khasi ha Hima Nongjri mar pyrshah ka nongbah Chuttack.

Da ki bun bun snem ula shong suk shong sain hangta ha ka iing paki maw ba ula tei phylla eh halor jong uwei u Mawlong uba jrong u bym don mano mano ba lah bàn kiew, bad ia kata ka iing paki la shu tynrong halor jong u. Hangne u buh ka bam ka dih kaba biang da ki snem snem bad ka spah ka hajar, ka ksiar ka rupa ka bym lah ban ong. Une u Syiem man ka teng u leit sha ri Dkhar ban pyndep la ka bishar ka khadar, ka lum khrong lum khajna na ki khun ki raiot lyngba ki Rangbah Syiem kiba ula thung. Man ka teng ba u leit u ju khang la ka khun hapoh jong kata ka dulan paki bad um ju shah iano iano ruh ban wan hapoh kata ka iing paki jong u. Da ki bnai bad ki snem kane ka Jhap ka ju shong wei briew wei briew tad haduh ba u kpa jöngka ula wan phai na ri Dkhar. Une u Syiem ula mut ban shna ka lynti bah naduh Chuttack haduh kata ka iing paki Dulan jong u. Ula shniah bad stah ia ki maw bad ula lum thup ha bun jaka baroh shi lynter lynti. Hynrei um shym lah satia ban pyndep ia kane namar ka jingbun kam eh bad ka jingtymmen.

Ha kawei ka sngi ula ong ia ka Jhap ba un leit sha ri Dkhar ban ia pynpeit khatduh bad ki khun ki raiot jong u shaphang ki kam hima sima bad ba un nym leit shuh lano lano ruh. Kumta ula ong kumne ia ka, "Ko khun

lashai dang step phyrngap ngan leit sha ri dkhar bad ngan jah kham slem. Phi, ap ïa nga haduh ba ngan da wan phai bad wat nym mih satia da lei lei ruh napoh ïing lada jia kumno kumno ruh. Ha kane ka kynti jongka jingleit jongnga lada ka um thah ka sam ha ki kjat jongnga kumta kumta hi ngan ïap bad ngan nym wan phai shuh, hynrei lada ka um thah kam lah satia ban sam ha ki kjat jongnga, to tip ba tang shen shen nga la wan phai pat sha phi" Kumta hadien ba ula khublei khatduh ïala ka khun ula mih bak ban leit la ka jingleit sha ri Dkhar. Sniewbok, ba kumba la ïapen, ka um thah kumno re kumno kala ngam ha ki kjat jong u wat haba ula sop rben ïa ki bad ula kyllon ïap hangta hangta hi.

Ka Jhap hapoh ïing paki dulan ka ap bad ïai-ap khmih lynti lano shi lano ba u kpa jongka un wanphai. Da ki taiew bad ki snem kala shu ïai ap hynrei u kpa jongka um man wan phai shuh. Ynda la slem slem ka sngewthuh ba u kpa jongka ula ïap bad un nym lah shuh ban wanphai sha ka, kala khang kut ïalade hapoh kata ka ïing paki maw bad kala kylla maw syndon hangta. Haduh mynta mynne dang lah kyndiang ban ïohi ïa kane ka ïing paki dulan ba la kylla maw kaba dang tynrong halor une u mawlong mawteh bad haduh mynta mynne ïa kane ka jaka ki khot ïa ka "Ka Jhap".

Ka Khnai ba wad Pyrsa Kurim

Mynba dang kynthong ka pyrthei bad ba ki sim ki doh ki dang ïakren kawei ka ktien, la don kawei ka khnai kaba don uwei u khun shynrang. U long uba bhabriew bad ba plung met plung phad haduh katta katta. Ha ki khmat jong ka hi, ym don shuh uwei pat ha pyrthei uba kham bhabriew ban ïa u.

Kumta, kala ri kala sumar bha ïa u bad kala bsa la btiah ïa u da-ki jingbam kiba bha tam kiba ka lah ban shem. Kala hikai ruh ïa u ban long uba tipsngi bad uba donakor. Kumno ban mareh, kumno ban bam bad kumno ban pah. Te baroh baroh ki khnai kiba la ïohi ïa u ki jawdud bad ilup pyrsa kurim namar kim pat ju lap satia u khnai u ban bhabriew kat ma u. Nalor ba u long uba bhabriew u long ruh uba sian bad uba jemnud, kumta ym don kawei ruh ka shyntur kaba khlem da ïaroh ïa u. Ynda ula heh bad la samla bha; une kynshreng jylluiñ lymphuiñ kum u 'nai khat-saw-syññia. Kumta da ka jingsngew sarong ka kmie kam mon satia ban pynïapoikha ïa u bad kano kano ka kynja khnai. Kala kwah ban pyn-ïabia ïa u bad kano kano ka jingthaw kaba khlaiñ bor tam. Kumta kala kut jingmut ban pynshong kurim ïa u bad ka khun jong ka sngi bad ban wan rah ïa ka shapoh 'liew khnai.

Kane ka khnai shisyndon kala khreh ban leit sha tyngkong ka Sngi. Ynda kala poi hangta kala kren kumne ïa ka sngi. "Ko Mei ngi, nga tip phi loug kaba khlaiñ bor tam. Nga la wan khnang shane ban pynïatehktien ïa u khun bhabriew jongnga bad ka khun bhabriew jongphi" "Ah, Mei 'nai kynrad" la phai ktien ka sngi, "Nga ngam long satia kaba khlaiñ bor tam. U lyoh dum u long uba kham khlaiñ bor ban ïa nga bad u kah dum ïa nga kat kat ba u mon. Kumta, sngewbha ba phin ïa teh lok bad u."

Da ka dohnud kaba khia ka Mei 'Nai kala leit beit beit ban ïa kynduh bad u lyoh, "Ko Pa lyoh, la ïathuh ïa nga da ka Mei sngi ba phi phi long kham khlaiñ bor ban ïa ka. Te, nga la wan khnang sha phi ban ïateh lok da kaba pynïateh ktien ïa u khun jong nga bad ka khun jong phi" "Wow, mei nai la nga kham khlaiñ shisha ban ïa ka sngi hyn-rei pat u lyer u kham khlaiñ ban ïa nga. U Kynting ïa nga kat kat shaba u mon. Te, to leit sha u keiñ bad

buh ïa kane ka jingtyrwa". Da ka jingsngew diaw kaba kham jur shuh shuh ka la leit sha u lyer bad buh ïaka juh ka jingtyrwa. Hynrei u lyer u la kren sngewsih u da ong, "Mei 'nai kynrad, dang don uba khamkhlaiñ bor ban ïa nga bad uta u dei u Masi Dap. La nga beh kyrthep katno katno ruh, um ju patiaw satia ïa nga. Kumta, sngewbha leit sha u". Ka khnai da ka jingsngewsih kaba khraw kala leit sha u Masi Dap, bad buh ïa u ka juh ka jingtyrwa. U Masi Dap ula kyntait da kaba ong ba ka lyngkor ka long kham khlaiñ ban ïa u. Khlem pynsepei ïa ka por, ka khnai kala mareh bak bak sha ka lyngkor kaba don ha lyngkha bad kala kyrpad ïaka ban pynïateh ktien ïa u khun jong ka bad ka khun jong u. "Wow, mei 'nai kynrad, dang don kiba kham khlaiñ ban ïa nga u la ong. "Man ba ki masi dap ki lur ha lyngkha nga ju sahkut ha ki thied dieng bad kine ki khum ïa nga haduh ba ngam lah shuh ban khih. Te, to sngewbha ban leit sha u keiñ". Ynda ka khnai kala ïohsngew ïa kine ki ktien kala leit bran bran bad kala kren kumne wei briew wei briew ha lynti. "Kaba dei sha kaba ong ki riewtymmen, lymda phi ïa kynduh da lade bad kiba khlaiñ bor, koit phin ym sngewthuh ïa la ka bor' nga la pyrkhat ba ka sngi ka long kaba khlaiñ bor tam pynban u lyoh u dang kham khlaiñ ban ïa ka; bad ka lyer ka kham khlaiñ pat ban ïa u lyoh, bad u masi dap u kham khlaiñ ban ïa u lyer, bad ka lyngkor ka kham khlaiñ ban ïa u masi dap, bad u thied dieng pat u kham khlaiñ ban ïa ka lyngkor! Katba ha nga pat u thied dieng um long ei ei ruh em bad tang da ki bniat jong nga, nga dait ïa u lyngkhot lyngkhai.

Mynta ka khnai kala sngewthuh ïa kiei kiei baroh. Kala wanphai beit beit shala ka 'liew khnai bad kala pynshong kurim ïala u khun bad ka para khnai kaba bhabriew bad kaba koit ba khiah krad kum ma u.

Kaei kaba Kordortam ?

Slem bah mynshuwa la don ha kawei ka shnong arngut ki samla kiba ïaieit paralok haduh katta katta. Barabor ki ju ïa kren ïa khana shaphang la ki jong ki jong ki jingkwah. "Oh! " la ong uwei, " lada ngan jin da la don shispah tylli ki kulai ngan jin da la long u briew uba bha bok tam ïa baroh." Hynrei u paralok jong u um ïahap jingmut bad kaei kaba u ong. "Men leh aiu shispah tylli ki kulai? Nga hi ha lade nga pyrkhat ba ngan jin da la long uba bhabok tam lada nga don shispah ngut ki paralok."

"Em phi, balei phi kren bieit haduh katta?" la ai nia kylliang u paralok jong u. "Khamlah 100 tylli keiñ ki kulai ban ïa 100 ngut ki paralok." U ta u paralok jong u u la ong, "Nga te, hok ngam ïahap jingmut satïa bad phi. Ym don kaba khamkor ha nga ban ïa ki lok kiba shisha." Kumne barabor kine arngut ki paralok ki ju ïakren para maki. Namar ba kim ïahap jingmut uwei bad uwei pat ki la ïarai noh kumne. "Baroh arngut ngin ïaïaid pyrthei noh bad ngin ïaleh ïa kaei kaba ngi kwah Uto uba kwah kulai un wad kulai bad uto uba kwah paralok un wad paralok," bad kila ïakhlad sha la ka jong ka jong ka lynti.

Hadien katto katne snem kine arngut ki paralok ki la ïa wanphai sha la ka jong ka shnong bad sa shisien pat ki la ïakynduh. Ki la ïa sdang ban ïa kylli ban ïa pyrthew la ka jingshem jingshem ha ka jingïaid pyrthei jong ki, "kumno phi long bad aiu phi ïa shem," la kylli uwei pat. "Oh! la jubab u lok jong u, mynta, nga long u briew uba donbok tam, nga la ïoh 99 tylli ki kulai kiba kat ki kulai. Phi pat?" u la kylli. "Nga ruh kumjuh lok, nga la ïoh 99 ngut ki päralok kiba shisha, bad nga long u briew uba bha bok bha nusib sat," la jubab uta uwei pat u paralok. "Lada kumta,

phi duna tang uwei u kulai ban dap 100 tylli. To koit kam lei lei ngan ai noh u kulai jongnga ha phi." U ta u paralok jong u ruh u la kohnguh da kaba kmen. "Phi ruh kumjuh," u la ong, "phi duna tang uwei u paralok ban lang 100 ngut bad nga tyrwa ba ngan long ma nga u paralok ba shisha jongphi. "Lada ka long kumta" la ong u paralok jong u, "hato ngam dei ma nga u briew uba bhabok tam namar ba nga la don mynta 100 ngut ki paralok?" U ta u paralok jong u ruh u la pynbud, "Ym kumta, nga ruh mynta nga la don 100 tylli ki kulai bad nga long da shisha uba bha bok tam."

U ta u samla uba don 100 tylli ki kulai u la ong ia la ka kmie, "Ko mei, iathuh ia nga; mynta nga don 100 tylli ki kulai, hato ym dei nga long ma nga u briew uba bha bok tam na baroh? Peit seh haduh katno ki long kiba khlain bad ba itynnad. La shai la shisngi kin kha bun ki kulai bad ngan long u briew uba riewspah haduh katta katta, ym dei mei?" u la kylli. Ka kmie ruh ka bym ju iohi katne katne ki kulai kam lah khlem da iakmen lem bad u bad ka la jubab da kaba phuh samrkhie, "Hoid khun, phi long da shisha uba da bha bok eh ia baroh."

Ha kajuh ka por uta u paralok jong u ruh uba don 100 ngut ki paralok kiba u la ioh ha ka jingiaid pyrthei jong u u la kylli da kaba kmen ia la ka jong ka kmie, "Ko mei, iathuh seh ia nga; mynta nga don shispah ngut ki paralok bashisha; hato ym dei ma nga; u briew uba bha bok tam na baroh?" Ka kmie ka la peit sha la u khun da ka khmat kaba tlod bad ka kyrngah artad ka khlieh ka ong, "Baroh kaba phi iathuh khun, ka long kaba sngew tynnad. Hynrei nga donkam ban ai ia phi kawei ka jinghikai. Ban tip la u lok jong phi u long ne em u ba shisha phi donkam ban da tynjuh ia

u. Hato ki lah ban ieng bad phi ha ka eh ka kher, ka jynjar ka shipa. Dei tang haduh hangta keiñ khun phin tip thikna: bad lada phi la ioh 100 ngut ki paralok ba shisha, ngam artatien ei ei ba phi dei shisha, u briew uba bha bok tam na baroh," ka la pynkut.

U ne u samla u la dem bad dem iai pyrkhat ïa kata ka jingong jong ka kmie jong u. Nangta u la kylli, "Hynrei kumno pat mei ngan tynjuh ban shem la ki long ne em ki lok kiba shisha?" u la pan jingmut. "Khun, ka la ong, shim une u kulai bad leit mynta mynta hi sha kito ki paralok jongphi baroh kiba phi la ïakynduh ha ki shnong ki shnong bad iathuh sngewsynei ha ki, ba mynta phi don ha ka lanot ka jynjar khop. Peitthuh kumno kine ki paralok ki leh ïa phi," ka la pynkut.

Ka jingai jingmut jong ka kmie ka la shoh jur ia ka jingmut jong u. U khreh u khrum bad bran bran u leit ban iathuh ïa kane ka khubor shempap jong u ha kita ki paralok jong u baroh.

Kumba da iapan, sniewbok ba ha kata hi ka juh ka miet, uta u paralok jong u uba don 100 tylli ki kulai, u la shah tuh lut khoit ha ki nongtuh. Shimiet shimiet u kylla duk bad u jia long kumba u la ju long. U bapli u iaid ruma na kawei ka shnong sha kawei pat ka shnong ban ïakylli ïapyrthew ha u nongleit u nongwan la ki iohi ne em ia ki kulai jongu bad ia ki nongtuh kiba tuh ïa ki. Hynrei, sangsot kat shaba u leit bad kat ha uba u ïakynduh u ioh tang ka jubab kaba sngewdlaw, "ngim tip ne iohi iano iano ruh kiba rah 100 tylli ki kulai". Ha kaba khatduh u phai thylli sha la iing u briew uba sngewsih bad bapaitdohnud. U shong marwei ha kyndong bad u trud arti la ka khlieh, "Ka apot sepsngi aiu kaba kum kane ia nga, u la bynñiaw wei briew wei briew."

Ha kajuh ka por uta u paralok jong u uba la leit rah ia ka khubor shempap sha ki paralok bad u la wan phai sha la iing. Da ka khmat kaba kmen u la ong ha la ka kmie, "Ko mei baroh ki paralok jongnga ki long kiba shisha. Baroh ki iam bad sngewsih haba ki iohsngew ba nga hap ha ka lanot ka shempap bad ki tyrwa ban ai jingiarap ia nga katba ki lah. Wat la nga la ong ia ki ba ngam donkam satia ia ka jingiarap jongki, hynrei pynban kim shah shkor satia ia nga. Plie ia ka jingkhang bad peit shabar, phi iohi aiu? Ka kmie ka la plie ia ka jingkhang iit bad ka la iohi ia u paidbah ba u ia tuid sha ka iing jongka ryngkat ki jingai jongki na ki dong baroh haduh ba la ikulmar hi thlim. "Sngewbha wat kyntait ia kine ki jingai jongngi bad wat pynsngewsih ia ngi," ki 'la ong lang Ka kmie ka la pyrshang ban batai balei ba ka phah ia la u khun ban tynjuh ia ki, hynrei kim shah shkor satia. Ki buh la ki jong ki jingai bad ki leit wan phai noh sha la ki shnong ki shnong..

"Kane te shisha khun," la ong ka kmie, ka pynshisha ba ki long ki lok kiba bha bad. ba shisha. Namar, ia ka jinglong paralok ba shisha lah ban tip hapdeng ka shipa ym hapdeng ka jingsngewbha. Nga ngeit skhem, phi long u briew uba bha bok tam ha ka pyrthei." Nangta ka iathuh ia u ia ka jingshem pap shem lanot jong uta u paralok jong u uba don 100 tylli ki kulai. Kumta kumta hi u la shim ia kita ki jingai sngewbha baroh jong ki paralok jongu bad pynkit ha ki 10 tylli ki kada sha iing jong u. "Ko lok," u ong, "nga la iohsngew ia ka jingshem lanot jongphi baroh. Koit wat khuslai ei ei. Shim kine ki jingai sngewbha; namar katba u briew u dang don uwei u lok uba bha, u long kham kor ban ia ki 100 tylli ki kulai "

"Kata ka long kaba shisha," la pynbud u paralok jong u, "mynta nga sngewthuh shai, ba

u lok uba shisha, ym ka spah ka hajar, ka long kaba kortam." Suk uta u briew uba shem ki lok kiba shisha ha ka jingim jong u.

U Briew uba Duk bad ka Tnga kaba Duk

La don shikmie shikpa kiba don tang uwei u khun shynrang. Kata ka kmie ka shu leit bylla ha ki briew, katba ki ia ai kam ei. Kim biang satia ka bam ka dih, teng teng ki hap bam tang shiteng kpoh. Ha kawei ka sngi ka kmie ka la ong ia u kpa, "Peit kpa, ban kumne te ngim lah ban lait na kane ka jingduk. Balei phim leit noh sha kiwei kiwei pat ki ri bad pyrshang ban wad kam wad jam ban dup kham im suk kham im saiñ ?" "Hoid kmie, ngan pyrshang." Kumta u la leit bad wad kam. U donbok shibun ba u ioh da ka kam ap bri soh apple ha kawei ka shnong, ha kawei ka iing riewspah. Ula shna la ka iing trep kaba malu mala bad u shong hangta. Kaba phylla ka long ba kawei ka miaw kaba iaid wir kala wan sah bad u. U ieit ia ka, u kdup, u thiah bad ka, bad kata ka miaw ruh ka ieit ia u. Baroh shi lyiur u shong hangta bad ym don mano mano ba wan kai. Ynda la poi ka por synrai, ki trai jong kata ka bri kila siew bainong ia u da ki soh apple.

Ha kawei ka sngi, uwei u nongkhaii uba na kajuh ka shnong bad une u nongap bri uba u ithuh bha ia u, u wan iaid lynti nangta. Uta u nongap ula khublei bad khot sngewbha ia uta u nongkhaii. Ula ong, "Peit shane, nga la kamai shi byrni ki soh apple, nalor kata nga don ruh kane ka miaw. Sngewbha seh pynrah ia kine bad ai ha ka kmie ki khun". "Ngan pynrah", ong uta u nongkhaii: Kumta u Nongkhaii u la shim ia kata ka miaw bad ia kita ki soh apple. "Peit shane", ong uta u nongkhaii, "ngan leit die shuwa ia kine ki mar la jong bad ngan sa leit sha shnong." Bad kumta kumta hi u la leit. Haba ula poi ha kawei ka shnong ula shem ka mar ka

mata ka bym nang batai shuh, hynrei soh apple pat ym don. Kumta kita ki briew ha kata ka shnong kila kyrpad ia u ba un die ia kita ki soh apple. Ha kaba nyrgkong u kyrngah, hynrei hadien ula kohnguh bad ula ioh da ki tyngka ksiar. Haba ula poi sa ha kawei pat ka jaka ula leit tyrwa ia ki mar jong u ha iing syiem. Tang shu poi hangta ula iohi ia ki khnai bym lah ñiew shuh. Khlem sheptieng ki iamareh na kawei ka jaka sha kawei pat ka jaka, ki rah ki rong kat kaba ki ioh, kim khaweit iano iano ruh. "Phin ai aiu ia nga", ong u nongkhaii, "lada ngan pynduh pyniap ia kine ki khnai". "Ngan ai shi byrni ka ksiar", la ong u Syiem. Markumta hi u nongkhaii ula pyllait ia ka miaw na ka byrni. Tang shu pyllait, ka miaw kala kynrup ia ki khnai bad kala pyniap haduh la ijli ban peit ia ki khnai iap, tang shipor ym don khnai shuh. U Syiem kumba ula kular, u la siew ia uta u nongkhaii da ka ksiar. Uta u Nongkhaii ula leit noh. Tang shu poi ha shnong u la leit ai bak bak ia kata ka ksiar ha ka tnga uta u lok jong u. "Hih kane ka ksiar ba u phah ai u lok jongphi". Kata ka kynthei ka la kylli, "U ong yn leh kumno?" U nongkhaii ula rkhie namar ba u kynmaw ia kata ka miaw bad ki soh apple ba u phah u lok. "Ngam tip phi um shym ong ei ei, leh katba phi sngewthuh keiñ". Kata ka briew tang shu ioh ia kata ka ksiar nyngkong eh kala shna ka iing ka sem kaba bha bad kaba itynnad, nalor kata ka la phah skul ia la u khun. Khadsan snem kila iaid. Ha kine ki khadsan snem une u Nongrep uba duk ula kamai lai tylli ki tyngka ksiar. U la kut jingmut ban leit noh sha la shnong. Kumta ula leit. Ha kawei ka miet ula sah miet ha ka iing uwei u nongrep. Ha kata ka miet uta u nongrep ula pynlong ka jingkhawai sngewbha ha iing jong u la ki lok ki jor kiba u da khot sngewbha. Ki iabam iadih ki iathuhkhana, ki iarkhie ki iakmen. Hynrei don tang uwei napdeng jong ki uba shu sngap bad shu peit jylliew jingmut. Uta u bah Duk ula kylli, "Balei i tai I Bah pat i shu sngap, im kren, im khana"? Uta u trai iing ula iathuh bad ula ong, "Kawei ka kyntien kaba mih

na ka shyntur jong u ka shong dor kawei ka mohor ksiar". Mar kumta uta u Bah Duk ula sei kawei ka mohor ksiar, "Hih, kane ia phi, bad iathuh ei ei shaphang jong nga." Uta u briew ula shim bad ula ong, "Men ym iap, haduh ba ka jingiap hi kan wan shaw ia me, wat khaweit". U Bah Duk ula sei sa kawei pat ka mohor ksiar bad ula ong, "Iathuh shuh ia nga aiu kan jia"? Uta u briew ula shim bad ula ong, "Ka kynthei kaba bha tam, dei kata kaba me ieit naduh ka dohnud bad ka mynsiem." "Nga sngewbha shibun ia ka jingbatai bad jingiathuh jong me. Hih sa kane kawei bad iathuh ia nga, aiu me iohi"? "Haba me synriah, sangeh bad pyrkhat shuwa ban leh ei ei," ong uta u briew. Lashai mynstep u Bah Duk ula mih ban leit sha la shnong. Haba ula poi ha kawei ka shnong u iohi kitai ki briew ki ia ieng sawdong ka pung. Ula leit bad ula kylli, "Balei, balei"? Kila jubab bad ki ong, "Kaba sngewsih bad kaba shyrkhei, kane ka pung ka don um tang shi jug bad uno uno uba hiar ban tong um um lait kiew shuh bad u sahkut hangto ha trai pung. Kumta ngin iap baroh na ka jingsliang um. Phi lah Ma ban pynioh um ia ngi? Lada phi lah ngin ai da ka ksiar ia phi iwei pa iwei." U Bah Duk ula kynmaw ia ki ktien uto u lok ba un nym iap katba ka jingiap kam pat wan shaw ia u. Kumta ula kut jingmut ban hiar. Ula hiar, ula pynkhuid ia kata ka pung ba kan mih um. Haba ula dep ula mut ban kiew noh sha jrong, hynrei don mano re mano ba la bat ia u na ka sopti bad ong artad, "Ale shane". Ula phai wak, bad u iohi pynban da ka miej. Halor kata ka miej ka don ka Tyngab bad ka Jakoid. "Namar ba me wan hiar hangne, jubab ia ka jingkylli jong nga. Lada mem jubab kaba dei, ngan pynpait ia ka khlieh jong me". "Kylli ong u Bah Duk," "Me iohi kane ka jakoid. Ka don hok ma ban shong kurim?" U Bah Duk u kynmaw ia ki ktien uto u lok, bad u ong, "Ka kynthei kaba bha tam ka dei kata kaba phi ieit naduh ka dohnud bad ka mynsiem." Mar ladep ong ia kine ki ktien, ka Tyngab bad uta u Jakoid kila sdang ban kylla dur.

Kila nangheh nangheh. Kynsan kynsan ka snieh jong ki ka la bthei, bad kila kylla u Samla bad ka Samla kiba bhabriew. "Phi la pyllait ia ngi na kane ka jingshah jadu kaba la ngat ha ngi, bad kaba ngi la im jynjar. Hih kine ki tyngka kum ka dak ka jingsngewnguh jong ngi ia phi". U Bah Duk (um long shuh mynta uba duk) ula kiew ia kata ka pung ban mih noh ryngkat bad kata ka um shi jug. Kita ki trai shnong ruh kum ka jingsngewnguh ia u, ba kila ioh um pat, ki la ai sngewbha shibun ka ksiar, namar kata ka pung ka la dap shoñ da ka um. Ha kaba kn idduh u la poi sha la shnong. U tang shu poi ula khmih ryngkong la ka iing. "Ani! ka Bangla bah, kaba la itynnad sat, Ani! ka kper ka phrah ruh kaba la iphuh iphieng haduh katta katta. U khohngoid na jingkhang bad ula iohi iala ka tnga ba ka iakren bad uwei u samla. "Oh! kumne pleng", ula pyrkhat halade: "Kala shongkurim bad u khun riewspah ki briew haba ngam don. To, ngan pynpait khlieh baroh arngut". Hamar ba u thew la ka suloi ban siat ula synriah, mar kumta u kynmaw ia kito ki ktien ba u ong uto u lok. U sangeh noh bad u iohsngew ba uta u samla u ong "Nani jan, kumno phi ngim ioh khubor ei ei ruh na i Pa? Nga la duh ia i la slem". Kata ka kmie kala jubab. "Ah! Balajan, nga la iam, nga la lynñiar, nga la kwah ia u ba un wannoh, ban iohi ia u khun uba la san la rangbah, uba la nang la stad". Mar kumta u Bah Duk ula rung kluk hapoh iing, ula kdup bad ula doh bad kmie bad khun. "Kala bha ba nga la phah lam ia kito ki soh apple bad ka miaw ha uto u lok."

Kumta, kine kum ka iing kila im suk.

Ki Khun Bym Kohnguh

La don kawei ka briew kaba don saw ngut ki khun ki bymkohnguh. Ki im tang ban ialehkai naduh dang step haduh ban da miet. Ki pynjakhlia ia ki sopti sopjat da ka ktieh da ka sbur, ma ka pat ka

sait ka pynkhuid ïa ki. Ki pynjakhlia ïa ka jing ba sem maka pat ka sar ka pynkhuid ïa ka. Ka kmie ka leit kamai ban ïoh ka bam ka dih katba ma ki pat la ka ïalehkai baroh baroh shi sngi. Ka trei khlem sangeh katba ma ki pat ki shu khmih bad kim ju ïarap ïaka. Ha kawei ka sngi, ka la pan um na ki hynrei ym don ba ai. La ka kyrpad ïa ki katno katno ruh ym don ba sngap bad ym don ba ai. Ha kawei ka sngi u khun nyngkong ula sngew thngan bad ula wan wad jingbam. U tang shu rung hapoh ïing u ïohi ïa ka kmie baka thiah ha jingthiah bad ka kup laka jaiñkup kaba ka ju kup kaba dei da ka snieh skei. Kyndit kyndit kata ka jaiñkup ka kylla sner, mar kumta hi mih sa u tdong, ki thapniang, ka shyntur sim, ka khlieh sim bad ki khmat sim. Kata ka kmie ka kylla sim bad ka her bak.

"Ko hep, ko hep", la pyrta uta u hynmen, "I Mei ila kylla sim bad ila her noh." Markumta kita ki khun kila ïa beh ki da pyrta, "Mei, Mei, ngi la wallam um ale noh seh mei". "Kuku, kuku, kuku", ka la pah, "Kala dier khun, kala dier, ngam wan phai shuh". Man ka sngi kita ki khun ki beh sa beh ïa ka kmie lyngba ki khlaw ki btap, ki riat ki ram, kila mynsaw-mynsnam ïalade ba ki ur ba ki hap, ha ka maw ka dieng, ha krem ha kroh, hynrei kim lap shuh ïa ka.

Burom bad kohnguh ïala ki kmie ki kpa.

U Khynnah uba Shlur

Shisien ha kawei ka por la don uwei u khynnah uba leit ïaid kai sha khlaw. Da kaba u ïaid kumta shane shane shatai shatai, ula bakla lynti, um lap shuh ïa ka lynti ba kan pynpoi sha shnong. Kumta, u la kdiah uwei u dieng uba jrong, ban long u diengduh bad u ïaid sa ïaid kadiang kadiang, kamon kamon hynrei um lap satia ïa ka lynti. Ba ula thait eh ula shong bad thiah kai hapoh bniap. Mar kumta ula ïohi ïa uwei u bseiñ uba heh bha, ba u kyllaiñ ha uwei u dieng bad ka par artat artet arsut. Ha ki tnat uta u

dieng, don ka skum sim, bad hangta ki don ki khun sim. Kita ki khun sim ki tang shu iohi ia uta u bseiñ, ki la pah bad lynñiar khlem sangeh bad ki wad jingiarap. Hynrei ym don satia ki ban iarap. Uta u bseiñ u la ang la ka shyntur ula sei la ka sni bad ula pyrsad sia sia.

Uta u khynnah ha kaba nyngkong ula khaweit ia uta u bseiñ, hynrei ka jinglynñiar bad ka jingpah kita ki khun sim kala ktah jur ia u. Ula shim ia uta u dieng, bad bunsien ula tied bad tied da uta u dieng. Uta u bseiñ ula pyllait war ia uta u dieng ba u kyllaiñ. U kynrup ia u khynnah bad u kyllaiñ ia u. U Khynnah pat u tied sa tied ia u bseiñ. Ha kaba khadduh dei na ka khlieh, bad uta u bseiñ u pra noh na kaba kyllaiñ ia u khynnah bad u iap. Kumta u khynnah ba la thait bad tlot u la thiah kai noh hangta hi hajuh. Ka sngi ka la jan sep, ki khlur, u bnai kila sdang shai, shano uba pli u khynnah un leit pat. U thiah la ka thiah hangta. Mar kumta ka lyer kaba jur kala beh ha kata ka khlaw. Ki mrad ki mreng kiba iaid mynmiet mynmiet ki rieh hapoh thliew hapoh syar hapoh krem hapoh kroh. Ka jingbeh jong kane ka lyer bad ka jingjur jongka, ka long ba ka her kata ka sim judu ban poi noh ha kata ka skum ki khun. Tang shu poi ka iohi ia uta u khynnah bad ka byrthen la sngew shyrkhei rem. "Hu! hu! u briew, ngan tar lyngkhot lyngkhai". "Mei, mei", ong kita ki khunsim na skum, "une u khynnah ula pynim ia ngi." Kumta ki la iathuh hala ka kmie aiu ba la jia ia ki, bad kumno uta u khynnah ula pynim Ka kmie sim ka tang shu iohsngew ia kane, kala hiar ha khyndew, kala tap ia uta u khynnah da la ki thapniang ba u slap ne ka lyer ne ka jingkhriat kin nym pynthut ia u. Ynda la shai mynstep, haba u khynnah ula kyndit naba thiah ula iohi da ki thapniang sim halor jong u; bad ula iam. "Wat khawiet," ong kata ka sim, "phi la pynim ia ki khun jong nga, mynta ngan leh katba phi kwah." "Pynpoi ia nga sha ting," ong u khynnah. "Kiew halor ka met jong nga, da ki kti bat iaka ryndang jongnga,

wat khih, bad wat khawiet" Kumta uta u khynnah ula kiew bad shong kulai halor ka met jong kata ka sim. Ka sim kala kynting sha jrong bad kala her, haduh ban da poi sha ka shnong jong u. Tang shu poi kala pynhiar ïa u haka tnum ka ïing jong u hi.

Kumta uta u khynnah ula poi suk sha ïa ïing.

"Long kiba shlur."

Ka Dngiem bad u Myrsiang

Ha kawei ka por la don u Myrsiang bad ka Dngiem. Ki ïaieit ïajuh bha. Ka Dngiem ka don shipliang ka ngap, kaba ka buh tyngkai na ka bynta ka por tlang. U Myrsiang uba la tip ïa kata ka ngap, bad u la sngewphylla naei ka ïoh, bad kumno ka ïoh. U Myrsiang ula leit bak bak sha ïing jong ka Dngiem, u ïeng ha khmat jingkhang ïit. "Ko Kong phi lah ban ïarap ïa nga ha ka jingshitom? "Ba phi lei? Phi shitom kumno bah Siang"? Ong ka Dngiem. "Ka ïing jong nga ka la rim ka la jot, ka kyllon kynsan kynsan krum. Yn thiah yn dem, yn sliew ding sliew theh ruh ym long shuh. Sngewbha seh khot sah noh ha ïing jong phi tang shi miet," la ong u Myrsiang. "Ale, ale", ong ka Dngiem kaba sbun bha ka mynsiem. Ki ïashong bad ïathuh khana sadhai bad ynda la dei ka por thiah, ki ïathiah hajan rud ding mar shiliang dpei." U Myrsiang um ïohthiah, u pyrkhat tang ïa kata ka ngap kumno ban ïoh bam. U tied la u tdong pdik shi pdik. Ka Dngiem kaba pli ka la kyndit da kata ka jingtied tdong u Myrsiang "Mano ba tied ïing kumta bah Myrsiang"? ong ka Dngiem. "Mano re mano kiba ïoh khyllung, ki wan khot ïa nga," la ong u Myrsiang. "Te phi dei ban leit", ong ka Dngiem. U Myrsiang u la khie joit bad ula mih shabar kum ban leit, ym ban khmih khyllung ba dang kha hynrei beit beit u kiew sha jrong ïing na ka jingkieng ba buh nabar. U bam ïa kata ka ngap ha ban da ngiah shoh. Ynda ula ngiah, u hiar bad u leit thiah biang harud dpei

"Bah Siang" ong ka Dngiem. "ki khot kyrteng kumno ia uta u khyllung" "U Wanphrang phi". "Ka kyrteng kaba sngewtynnad," ong ka Dngiem.

Ha kawei ka miet u Myrsiang u leh kumjuh. u tied pdik shi pdik la u tdong ha madan. "Kong Dngiem ki wan khot pat ia nga ban peit u khyllung ba dang kha". "Te khie leit bah Siang", ong ka Dngiem Ha kane ka kynti u Myrsiang u la bam palat ia ka marshiteng. U tang shu wan rung, ka Dngiem kala kylli ia ka kyrteng. "Ki khot kyrteng u 'i"? Ong ka Dngiem. "U Shiteng, ong u Myrsiang Kaba dei bad sngewtynnad ka kyrteng", ong ka Dngiem

Ha ka miet kaba lai ruh u Myrsiang u leh kumjuh. "Oh! ki wan khot biang ia nga". "Te, to", ong ka Dngiem, "leit kloi bad iawan bak bak ho, ngan nang shet kpu ban iabam lashai mynstep." "Ngam slem", la ong u Myrsiang Nangta u leit kiew beit beit bad bam lut khoit, uda jliah hi phoin ia uta u khiew. Haba u Myrsiang u la wan pat bad rung hapoh iing; ka Dngiem ka lakylli. "Kaei ka kyrteng uta u khyllung?" u Myrsiang u la jubab, "U nongshet kpu." "Ka kyrteng kaba sngewtynnad," la ong ka Dngiem. "To mynta ngin ia shet kpu noh." Kaiba ka Dngiem ka dang bun kam ha ka shet kpu. u Myrsiang u nang kylli ia ka. "Hangne ka ngap na ka bynta kine ki kpu?" Shajrong iing," ong ka Dngiem, ka kiew artad bad bak bad bak ban leit shim; ka lap pynban u khiew thylli. "Mano ba bam ia ka ngap? Ym don mano mano ban bam, dei tang ma phi bah Siang." "Balei? Ngam shym iohi ia kata ka ngap, bad ngam tip hangno phi buh la ka," ong u Myrsiang." Phi bam hi, phi kynnoh pynban ia nga." Ka Dngiem ka pyrkhat sa pyrkhat mano ba bam bad yn leh kumno ban lap ia kane. Khadduh ka la ong, "ban tip ia kane, mano ba bam ia kane ka ngap, to ngin iathiah haba dei sngi bha; ngin pynphai la ka iengdong shaba dei sngi, lada dei maphi ne manga kaba bam. Ka sngi haba ka shat ha ka met jong nga, ne jong phi, kan

pynum ia kata ka ngap bad kata ka ngap kaba la um kan mih na ka snieh doh jong ngi." Kumta ki la iadem haba shit sngi. Ka dngiem tang shi por ka la iohthiah, katba u Myrsiang pat u sheptieng ban thiah. U Myrsiang u shu peit hi shlip ia lade, u iohi shisha ba kata ka um ngap ka mih na ka snep kpoh la jong. Kumta u myrsiang u la niad na lade bad u kyllan ha ka kpoh ka Dngiem. "Kong Ngiem, kong Ngiem," ong u Myrsiang, "Mano ba bam ngap?" "Manga ne maphi?." Ka Dngiem kaba pli ka la shu sngap jar, kam nang ong ei ei shuh.

U Briew uba sniew u thaw ki buit kumno ban lait ialade bad ban pynangit ha kiwei da ki kam sniew jong u.

Ka Jingthoh U Kpa

La don uwei u nongrep uba riewspah shibun. U don laingut ki khun shynrang bad arngut ki khun kynthei. Ula pynshongkurim ia ki khun kynthei bad kumjuh ruh ia ki khun shynrang. Haba u la tymmen bad tlot bor ba um lah trei lah ktah shuh, ula ai noh ia ka lyngkha ha u khun rangbah. U shong u sah, u bam u dih bad une u khun rangbah. Ynda katto katne por, une u khun rangbah ula sngewshitom, ula sngew ngiah ban bsa ban btiah ia u kpa. Kumta ha kawei ka sngi ula ong, "Ko Pa, ki para kim shym iohi shuh ia phi mynta la katto katne por, balei phim leit peit noh ia ki de?" U Kpa ula mynjur ban leit. Kumta ula leit sah bad u khun uba ar. Ula shong, ula sah bad u katto katne por. Ka pyrsakurim kala isaitmet ia u. Kala kren ki ktien sih ki ktien tla ia u. Kala mai kala tim ia u wat la shisnem ruh ym pat don. Uta u khun uba ar ula ong, "Ko Pa, leit sah noh sa bad i Hep seh." Kumta u kpa ula leit ban sah noh bad uta u khun uba lai. Dang tang shibnai ba u sah hangta ha iing u khun uba lai, ula iohi ba ka tnga jong u kam sngewbha ia u. Ka mai ka tim, ka kynphuit

ka kynshi ia u, kam ju kbum la ka shyntur, hynrei ka shu kren shyit, kren dait ia u laiphew jait. Ha kawei ka sngi ka la halla kala pyrta, "Balei phim shong phim sah bad u khun rangbah ia uba phi la ai ia ka iing ka sem, ka kper ka phrah, ka lyngkha ka risai?" U Tymmen bapli ula sngewsih bad pang mynsiem. Kumta ula mih noh bad leit sah bad ki khun kynthei. Ula shong katto katne taiew bad kawei, hadien pat katto katne taiew bad kawei pat. U Tymmen bapli u sngew ba kane ka long ka jingkit kaba khia. Kumta u shong katto katne bad uwei, katto katne bad uwei pat. Ka jingim jong u kaba la jynjyr sat. Ki sopti sopjat ki la kad, la iohi sa ia ka kpoh ka snier, hynrei ym don mano mano ruh na kita ki khun ki ban isynei ia u ban pynthied sopti sopjat. U Tymmen uba pli ula sngew lehraiñ ban iaid ban ieng.

Ha kawei ka sngi ula iakynduh ia u lok uba u iaieit. Uta u lok u tang shu iohi ula kylli, "Balei lih haduh katne katne? La paw sa ka doh sa ka keh, ka snier ka snap? Haba mynno mynno pat uba riam bha riam miat?" Te u tymmen ula iathuh baroh kaba la jia; ba ula ai kloi lan la ka iing ka sem, ka bri ka bsah, ka lyngkha ka risai ha u Khun nyngkong. "Mynta nga la dei ban leit na kawei ka iing sha kawei pat ban pan ja kyntien. Ki khun ki kylla long ki nongwei kiba eh dohnud. Ki bsa khambha ia ki ksew ban ia nga u kpa." Uta u lok ula iohsngew ia kaei kaba uta u tymmen ula iathuh. "Wat khuslai ngan iarap ia phi. Long uba jai jai bad uba kyntiak kyntak lashai la shisngi bad phin im suk kynjai. Sngap ia kaei kaba ngan ong bad leh ruh. Nga don kawei ka synduk haka kamra jongnga, ngan ai iaka ha phi" U tymmen ula ong, "Ngan donkam aiu ia kata ka synduk? Ngan shah rkhie beiñ pynban." "Ap, ap shi minit, sngap aiu ngan ong. Thaw shabi katba phi don ki khun. Ki shabi kiba kajuh ka dur ka dar, katjuh ka jingheh, ka jingrit. Deng ia ki haka shadem jongphi, leit sha iing ki khun, bad pyni ia kita ki shabi. Haba ki kylli u donkam aiu ia kita ki shabi.

wat nym iathuh hok, ong ïa ki ba ki dei ki shabi jong ka spah ka hajar jongphi bala buh ha ïingshari, bad pynsngewthuh ïa ki ba phi tang shu iap, dei ma ki ki ban ioh kynti ia ka."

U Kpa ula sngap ïa ka jingai jingmut uta u lok. Ula shim ïa kata ka synduk, bad ula shna san tylli ki shabi. Ula leit shaïing u khun nyngkong bad ula pyni ha u ïa kita ki Shabi ba u kieng ha ka thliew budam ha ka shadem jongu. Uta u khun ula kylli shaphang kita ki Shabi. U Kpa ula jubab ba ki dei ki shabi jong ka spah jong u kaba ynda u iap ma u, un ïoh kynti ma u. "Nga lah ban ai ïa une u shabi mynta hi. Buh khop ïa u. Haba ngan sa dkut mynsiem ngan sa iathuh hangno ka don kata ka synduk tyngka."

Tang shu iohsngew ïa kane uta u khun bad kata ka pyrsa kurim ki la sngew ieit bad kata ruh ym tang ba ki shu sngew, hynrei ki da leh ieit. Ki la sumar sukher ïa u ha ka rukom kaba dei. Ki la ai ka bam ka dih kaba biang. Ula thiah ula dem ha ka tusok kaba la siang itynnad bha. Mynta u la suk nadong shadong. Haba u tymmen u kwah leit iaid kai, u khun u la sei la ki jaiñ bha jaiñ miat bad u la pynphong ha u. U teh jin ïa u kulai bad pynshong ïa u. Kum ban shu ong noh, mynta, te la i kum uba heh bahaiñ. Ki para ki la ïohi ïa kane bad ki la pyrkhat. I pa im dei iba duk kumba i leh baroh shikatta, lym kumta u Bah un nym burom ïa I kumba u leh mynta. Un nym ai la ki jaiñ ki nep jong u ba in phong, un nym pynshong halor kulai haba i ïaid kai. Kumta ki la khot ïa u Kpa ba un wan kai bad ki la ai ïa u katba u donkam. U Khaduh u la khot ïa u dorji bad ong ïa u ba un suh sut da ki jaiñ bha bad jaiñ rem. Uba ar u la leit sha u Mushi bad ong ïa u ba un suh shi jur ki juti bha. U Nyngkong ula phah suh ka overcoat kaba itynnad bad kaba remdor. Ki la pynriam ïa u kpa kum u wei u riewspah, bad ki la bsa ïa u da ki

jingbam kiba bha bad kiba bang. Kum ban shu ong tang shi kyntien, u la im ka jingim kaba suk katta katta.

Ym slem hadien kane, u tymmen u la pang, haba u la sngewthuh ba u la jan iap, u la ong ia kata ki khun ba kata ka synduk ka don ha iing Kashari, bad ba u wei pa uwei na ki u don u Shabi. Haba uta u tymmen u la iap ki khun ki kti kila pyndep ia ka rukom tep ka rukom thang ha ka rukom kaba dei bad ka khawai ka dawai ia ki lok ki jor ki marjan ki marpa. Kum la shai baroh shipara ki la leit sha iing Kashari. Ki la kyrpad ia ki Nongbishar, ki Nongthoh, Ki Rangbah Shnong, ryngkat bad ki pulit ba kin pynbynta noh ia kata ka spah hapdeng jongki. Haba la plie ia ka synduk ki lohi aiu ? Ei, ei, ruh em, tang u diengduh nongkhrong bad ka jingthoh kaba don ha trai ka synduk. Kata ka jingthoh ka la ong kumne : "Ia u tymmen dei ban pduh da une u diengduh, namar um shym pynsan pynrangbah ia ki khun ba kin leng kiba tip briew tip blei, kiba don akor don burom bad kiba im hok iaid hok."

Ki kmie ki Kpa ki dei ban hikai ia la ki khun ki kti kumno ban im ka jingim kaba tip briew tip blei.

Jingkynshew Baphylla

Shisien ha kawei ka por la don uwei u briew uba don lai ngut ki khun shynrang. Une u briew u long uba minot ha ka trei ka ktah, uba kynshew uba kyndiap, bad u bym ju shong jaipdeh. U trei naduh dang mih ka sngi haduh ban da dum tliw khlem shong thait. Ki khun jong u ruh ki san ki plung bha, ki bha briew ka khmut ka khmat bad ki khlaiñ bha. Hynrei kawei kaba sngewsih kaba paw ha ki ka long ka jingbymsmat ban trei ban ktah. Kim nang ban batmohkhiew, wait, sdie bad kiwei kiwei ki tiar trei. Ki

sngewbha ban pynlut ia ka por tang ha kaba ia lehkai. U kpa u puh hi iaka lyngkha ka risai, ka kper ka phrah, u thiew hi ia ki ñuit ki ñier u rat ia ki jyrmie ki tyrkhang kiba tch ia ki dieng soh; ki dieng pai; katba ma ki pat hapoh ka jingkah syrngiew jong ki dieng ki ia lehkai ki iarkhie, lane leit khwai sha wah.

Ki marjan ki marpa, ki lok ki jor, haba ki iohi ba ki leh kumne, ki ong, "Balei phim ju iatrei iaktah? Balei phim iarap ia u kpa uba la tymmen, Phim isynei?" Kila jubab, "Balei ngin trei? I Pa keiñ i dei ban peit ia ngi, ban bsa ban btiah, ban pynkup ban pynsem bad pynbiang nadong shadong." Kumta ki im na kawei ka snem sha kawei pat khlem salia khlem kheiñ iaka jingtrei shitom u kpa. Ki khun ki la san ki la rangbah katba u kpa pat u latymmen bad u la tlot bor. Kumta um lah shuh ban trei kumba u ju trei mynshuwa ba u dang khlaiñ. Ki kpersoh baroh sawdong ka iing kila sañium, la mih da u ñuit u ñier, u shiah u tram. Ki lyngkha kila long sañium sañait. Ki khun ki iohi ia kine baroh hynrei kim kwah bad kim mon ban trei.

Ha kawei ka sngi ula khot lang baroh lai ngut, bad haba kila wan ula ong ha ki, "Balei khun phim iapeit ia ka lyngkha ka risai, ka kper ka phrah? Haba nga dang khlaiñ nga dang shait, nga dang eh nga trei manga, hynrei mynta ba nga la tymmen, ka dei sa ka kylla jongphi."

" Ka por kaba dang bun phi Pa ban trei" la jubab ki khun. U tymmen ula sngewsih iaka jubab jaipdeh jong ki.

U tymmen ula sngewsih bad kthang ka mynsiem, kumta ula iohpang bad shu thiah ha jingthiah khlem lah khie shuh, kumta kila kylla duk, kylla shitom ka bam ka dih. Ha kawei ka sngi ula khot lang ia ki baroh lai ngut. Ki iaieng harud

jingthiah. U la ong, "Ko khun, nga la sngewthuh ba ngan sa ïap noh. Kumno phin ïai im? Pnim tip kumno ban im, bad phim mon ban trei. Kita ki khun baroh lai ngut kila ïam bad lyntar. "Ko Pa, ong seh shuwa ba phin ïap, aïu ngin trei?" la ong u khun rangbah. "To," la ohg u kpa, "ngan ïathuh ïaphi ïa kaba rieh. Phi tip ba I Mei jong phi bad manga, ngi la ïatrei shitom khlem kheiñ ïa u slap ïa ka lyer, ïa ka shit ïa ka khriat. Na ka jingtrei shitom jongngi, ngi la kynshew shikhiew ka ksiar naka bynta jong phi. Nga la tep ïa uto u khiew hajan ka ïing, tang ba nga la klet noh ïa ka jaka hamar hangno nga tep. Ko khun ïa-wad haduh ban da lap ïa kata kà jingkynshew.

U tang shu lah ong ïa kine ki ktien u la khu-blei ïa ki khun bad u la dkut mynsiem bad ïap noh. Kumta kita ki khun ki la tep la thang ïa la u kpa katkum ka niam ka rukom.

Te u hymmen rangbah ula ong ïa ki para, "Ko hep, ngi duk, ngi thngan, ngim don pisa tyngka ban thied bam ban thied dih, phi kynmaw aïu ba I pa I ong shuwa ban ïap? To ngin ia wad ïa kane ka jingkynshew." Kumta kita baroh shipara ki la shim la ki mohkhiew, ki shalyngka bad ki la ïa tih sawdong ïa kata ka ïing. Hynrei lehnohei kim shem satia ia uta u khiew. U para uba ar u la ong, "Ngin ym shem phi lada ngi tih kumne. To ngin tih bad kper bad phrah." Kumta kila ïatih, hynrei kim lap satia hangno hangno ruh. Uwei na ki ula ong, "To ngin ia tih jylliew, lehse i Pa i la tih jylliew bad tep ïa uta u khiew." Baroh shipara ki la mynjur, kila tih jylliew, bad pymih la ka umsyep baroh, Ynda ki la ïatih ïatih, uta u hynmen rangbah u la ia kynduh ïa kaba eh. La u tih katno katno ruh ym lah. Hangta ula khot ïa ki para. "Ko hep, kò hep ale kloi nga la lap, nga la lap ïa ka jingkynshew ba la buhrieh i Pa." Kumta ki la ïamareh ki la ïatih ïatih, ki da kyrmen ban ïohi ïa uta u khiew.

Hynrei ki shem pynban da u maw uba heh. "Ngin leh aiu ïa une u maw?" Ki ong, "Rah, rah bret sha riat." Ki tih, pa ki tih pat ïa ka khyndew ki da kyrmen ban ïoh, hynrei kim ïoh. Kim tip shuh ka bam ka dih, ki trei sa trei hynrei long lehnohei. "Peit shane", ong u hymmen Rangbah, "ngi la puh, ngi la tih, bad ruh jylliew, ngin nym ïehnoh ïa ka kumne. To ngin ïa thung noh da ki dieng soh dumbur." "Kata te kaba dei," ong u para uba ar. Kumta ki la thung, ki la sumar bha ruh ïa ki. Hadien katto katne snem kata ka kper ka la kylla long ka brisoh. Kumta ki la ïoh kheit soh ban bam ïalade bad ban die ruh ban ïoh pisa ban ïoh tyngka. Kim khuslai shuh ïa ka bam ka dih bad ki jingdonkam jongki.

Te u hymmen Rangbah ula ong ïa la ki para, "Ngim shym tih lehnohei ïa kane ka kper, ngi la shem ïa ka jingkynshew ba i Pa jongngi i la buhrieh."

Kumno U Peheda u bamja lang bad U Wahadar

Napdeng ki 47 ngut ki Wahadadar kiba la synshar ïa ka Shella Confederacy, la don U Wahadadar uba sarong bad ba hanga-mei haduh katta katta. Um ju shah ïa uno uno u kynja riewduk wat tang ban jam ha phyllaw ïing jong u ruh. U ri saw tylli ki ksew kiba heh bad ba itieng. Ban pynpaw ïa la ka jingriewspah um ju kyntiew hapoh ïing ïa ka peisa dan peisa khrong kaba u ïoh na Hat Pdia. U buh ïa ki ha ka synduh nar kaba la pyndait tala bha ha Mynshem, namar ba u sngewpoh ba ka peisa dan peisa khrong kan rung hapoh *khuiñ*. U long uba meng bad ba sngewstad haduh katta katta.

La don uwei u *Peheda*, u Kynja Kushul ne nongthep duma jong ki Wahadadar ha Durbar Hima ha Hat Phali, uba kyrteng u Mukut. U long u briew

uba sian bad ba shemphang haduh katta katta, tangba u long uba duk. Um lah shah ban ïohi ïa kane ka jingleh heh bad jingsngew ha nga mei jong une u Wahadadar. Kaba la pynmong jur ïa u ka long ba une u Wahadadar ha ka jingsngewkynthrung jong u, u la pynbna paitbah ba un ai buskit shi-katha u kba bad shi byrni dong ka tyngka rupa ïa uno uno u riewduk uba ïoh ban ïa bam ja ryngkat bad u Bun bun ki la pyrshang da ki buit baroh, hynrei ym don uwei ruh uba lah ban jop. Baroh ki la shah kynhied shah dumok kum ki ksew.

Ha kawei ka sngi Pyrem, U *Kanshoma* bad U Peheda ki la ïa kynduh ha Sohhynriang bad ki ïa shong bam lyer halor ki maw tharia ha trai ka dieng Sohlwa. Ynda ki la ïakren kiï ïa kane katai, U Peheda u la ong. "Kumno Paruit lada ngin pynkdiah ïa ka reng une u Wahadadar," ryngkat ka rkhie ïapler ïap-ang. "La biang phi imat khun-ruit ban kynthah synrem noh; khnang ba un nang ban ïaid ban pyrkhat kum u briew." Kumta baroh arngut ki la ïa shong shaniah lyngngeit halor ki maw tharia bad ki dem pyrkhat kumno ban pynkyllon ïa une u Wahadadar uba sarong. Khatduh ki la ïoh kawei ka buit bad ki ngeit ba tang da ka kin lah ban pynliem ïa u. La katta ruh kim bam-ja-khluid. Ki dem ïai pyrkhat bad ap triang ïa ka por. Ki da ïakut ba U Peheda un pyrtrei kam ïa kane ka buit.

Une U Peheda, man ba u ïohi bad ïa kynduh harum haneng bad khamtam eh ha Durbar Hima; u shu wiat pher muiñ shi muiñ i kumba don aïu re aïu ban ong, hynrei um man ong satia. Kane ka jingleh jong u bun bun sien ka la la ktah jur ïa ka jingpyrkhat jong uta u Wahadadar. "I mat," u la ong ha la ka mynsiem, "une u Peheda u don ei ei kaba pher: hynrei um nud ban ong namar ba ngam sngewtynnad ia kiba duk." Katba nang slem katta nang pynshitom

jingmut ïa u. Hynrei namar ba u bat ïa la ka iktiar ka burom u leh mynleh kum bym bna ei ei.

Ha kawei ka step katba u nanglaid kai bam lyer marwei hapoh kper u la kum ïohi liak ïa uta u Peheda ba u ïaid marwei narud ka kper jong u. U la khot jar jar ïa u. U Peheda u la wan ryngkat ka khmat kaba wiat rymmuiñ i kumba ka paw ba don ei ei kaba phylla kaba u don ban ong. "Byrdi," la ong u Wahadadar, "Kaei mo kaba la pynlong ïa phi ban wiat rymmuiñ phi tang tang shu ïohi ïa nga ?" u la kylli "Nga don ei ei kaba da kyrpang ban kylli jar jar na phi bad nga n ieit phi lah ban ïarap ïa nga" la pynbud u Peheda da kaba leh sian, hynrei ngam lah ban kren nangne bad ngam kwah ruh mano mano ban tip ïa ka." U Wahadadar u la lyngngoh jur bad u la angnud ban tip ïa ka. "To, ale seh rung hapoh," u da kdew artad ïa u ban shong halor ka ben. U Peheda u la rung bad jar jar u la kylli ïa u, "Wahadadar ba don burom, phi lah ban ïathuh ïa nga katno ka dor shi mon ka ksiar?" Kane ka jingkylli jong u ka la pynkyndit thret ïa u Wahadadar. "Shi mon ka ksiar!" u la khan wei briew, "lehse une u Peheda u la lap ïa ka spah jingkynshew ba la buhrieh da ki nongtuh nonglute ne ka spah ba la nguid ka wah Bakra ha u Jumai bah. Kane ka dei ka kabu,"

---

*Khuiñ—Ka jaka kaba la shna kyrpang ban buh ïa ki tiar ki tar kiba bha barem dor bad ïa u kba u khaw. La shna pyllun da ki maw bad la lape rben da ka dew byrtha bad ïa ka jingkhang la shna da ka nar. Kum kine la shna ha ri war ban ïada na ka jingpluh bad kiwei.

**Paheda ne Kuskul*—U peon ne u nongrah shithi jong ka Kashari.

**Kanshoma*—U nongthep duma ki Syiem.

u la pyrkhat, "une u Peheda un leit bna aiu ïa ka dor jong ka ksiar shimon. Ngan ïoh ei ïa ka kha-ma-kha ha ka dor kaba tad da kaba nga shu siew bai-mluh bai-piat ïa une u buthwa*," u la pynkut ha la ka mynsiem. U Peheda uba la pule lypa ïa ka jingmut jong u u la ban ktien, "Ngan shu ïeng noh phi Wahadadar, nga kham kyrkieh namar mynta ka step ki dolal bad ki barki ki khot bam ja ïa nga hangthie ha kato," u da leh khia thew jylliew artad. U Wahadadar ba u la pyrkhat eh ïa kata ka ksiar shi mon, ryngkat ka tieng de ïoh ba U Peheda u die tad ïa ka ha ki dolal bad ki barki, u la klet noh ïa la ka nishan paitbah kaba u la jari notis mynshuwa. "Phi lah ban bam ja hangne bad nga bad ngin nang ïa kren artad shaphang kata ka kam." Mar mar kumta u la khot ïa la u kanshoma, "Mukut, pynkhreh kloi ar-thala ka ja. Wan rah kato ka jingtah kha shitol bad kha elisa ; ka dud, ka doi bad ka mithai morsha ryngkat ki sohpieng, ki kait ; me la sngewthuh ?" U Mukut u la pynkhreh bad dhum bad dham bad ha ka shikhyllipmat u la phriang ïa ki diar halor u damsoh-pet. "Bam Byrdi bam, wat leh raiñ," la ong u Wahdadar, u bym poi pyrkhat ei ei ba U Byrdi un shet ïa u. Ynda ki la dep bam, u Mukut u la wan rah aitylli ki tangduma. Katba ki dang ïa dih phum shi phum u Wahadadar u la bteng biang ïa ka khana kaba la ïa kren mynshuwa. "Byndi, balei phi don kam ban tip ïa ka dor shi mon ka ksiar, bad hangno phi lap ïa ka ?" u la kylli. U Byrdi u la shu wiat muiñ shi muiñ : bad kane ka la nangpyn-skuiñ ïa u Wahadadar. "Ngan ai ïa phi ka buskit kaba heh, kaba phin nym babe shuh lano lano ruh lada phi ïathuh ha nga," la pynkut u Wahadadar. U Byrdi Peheda u la rkhie kak u da ong artad, "Ngam don, lymne ngam shym ïoh ïa kata ka ksiar shi mon: hynrei nga shu kwah ban tip na .phi u Wahadadar

---

**Buthwa*—u riew bieit riewthem ne u riew shida mada ba duna jingpyrkhat.

uba stad bad uba riewspah." Kane ka jubab jong u. Byrdi kala pynmeh ding lep ïa u Wahadadar bad sa ba un thap da ka kti ba u lap kyndit bynriew noh ba U Wahadadar um bit satia ban ktah kti ïa u shakri. Kumta kumta u la hukum ïa u Mukut ban beh noh ïa u Byrdi. Hynrei u Byrdi Peheda u la phai ktien sha u bad u la ong, " Phi la klet noh la ka Seskular kaba phi la nishan paitbah? Nga dawa la ka buskit. Phin burom ne em ïa ka?" ula kylli.

Katba ki dang ïa kren la lum lynbung u shnong u thaw ban tip ïa ka daw. Ynda ki la tip ïa ka duh ka dang baroh, ki la ïarkhie ïapler ïapang. Uwei napdeng jong ki u la ong, "Baroh shi katta u sngew bastad; mynta te u la jah kwah, u shah pynkheiñ reng ha u peheda." U paitbah u la ïa risa shaw. Uta u Wahadadar u la sngewjah burom hi soit; hynrei la un leh kumno kumno ruh ym long. U Byrdi u la dawa beit la ka buskit kaba la nishan paitbah. 'Shi katha* u kba bad shi byrni dong ka tyngka rupa.' U Wahadadar u hap sei lor ryngkat ka pynjem ñiuhmat. U Peheda u pynkit ïa u kba sha ïing katba ïa ka tyngka pliah u bah da lade. Shwa ba un rah ïa ka u la kham sawkham ka tyngka pliah bad kynting sha suiñ. U paitbah kum ki syiar ïa krait khaw pyrsit ki la ïa ñiom haduh bala ikulmar hi thlim. Shuwa ba un leit sha la ïing u la ong ïa kine ki ktien, "Ko Wahadadar kyreit hangamei, wat klet ïa kane ka wei– U ba duk u don la ka kynti, bad u bieit ruh u don la ka jingstad."

Naduh kata ka sngi une u Wahadadr u kyndit bynriew Um ju ibeiñ shuh ïa ki khap ki dap bad u pariah parai ïa u shnong u thaw, u bishar hok ïa ki mokotduma bad trei na ka bynta ka jingsuk jingsaiñ u khun u hajar shi tyllup. U da sngewthuh shai ba pleng ka kham suk ïa u khwan

---

**Shi Katha*– 32 pyrha u kba, shi pyrha ka ïa ryngkat 8 seer.

spah ban liat jingriam bad ba ka jingstad jingshemphang ka bamhynroh haba ka khwan ka synshar. U sngewthuh ruh ba ka jingsarong bad ka hangamei ka pynkiew skong ia u briew sha ka ban jot.

U Rynniaw bad ka Sohlyngngem

Hyndai ki ong ba ka Sohlyngngem ka dei ka khun tipsngi ki briew ka bym ju pynlah la ki kmie ki kpa. Wat la ki long kiba duk pynban ki im suk im saiñ. Kumjuh ruh u Rynñiaw wat la u long u khun binong bishon, u long u khun dap akor dap burom u bym ju tam sneng ïa la ki kmie ki kpa. Kumta baroh arngut kim ju leh kano kano kaba pynmong ne pynsngewsih ïa la ki kmie ki kpa. Ki kohnguh ïa ki jingsneng jingkraw jong ki wat haduh u pud ba lah ban pynpait ïa ka dohnud jong ki. Ki shim ba ka jingkohnguh ïa ki kmie ki kpa ka long khamkor ban ïa ka jingsngew bad jingkwah jong ki namar ki dei ki blei kiba nyngkong ha ka pyrthei.

La ong ba ka Sohlyngngem bad u Rynñiaw ki ïa kem jingieit markylliang. Ki ju ïa phylliew mynsiem iwei ïa iwei pat mynba ki ïakynduh bad ïaid kai pyngngad halor ki lum bad ki lawbniap. Kane ka jingïaieit ïajan jong ki ka long haduh katta ba ha ka wei ka sngi u Rynñiaw um lah shuh khlem da phla, "Nga ieit ïa phi bad nga kwah ban shong ban sah ryngkat," u la pynkut. Hadien ka jingkynjah bad jingpisa jingmut u la buh khak sa kawei ka jingkylli pynum dohnud kaba dung ngak ïa ka dohnud jong ka Sohlyngngem, "Phi ieit ïa nga kumba nga ieit ïa phi ?" Ka Sohlyngngem kum ka khun tipsngi ki briew ka shu peit-liep ha u Rynñiaw, "Lada i mon i mei i pa." U Rynñiaw kum u khun donburom surom u sngewtynnad eh ïa kata ka jubab, "Da ïathuh keiñ ha ki. Ym ju bit ban leh lyndet leh lÿndang ïoh tim na sha lyndet. Ka rai jong ki dei ka rai blei."

Ka Sohlyngngem ruh ka sngewtynnad eh ïa kane ka jinglong burom palei pasiang jong u Rynñiaw. Katta ka jingieit jong ka ka nangjur ha u. "U dei shisha u riewdon burom," ka la ong, "bad nga ngeit i mei i pa kin hun kin suk."

Ha ka por kaba biang ka Sohlyngngem ka la phla wo ha la ki kmie ki kpa. "Ka dur bad ka jinglong ka la biang," la ong u kpa, "hynrei nga tieng khun, u dei u khun binong khun bishon, phi pat ka khun duk ka khun suk. Yn nai khun lah para baduk, ïoh u lehbeiñ u lehsat la shai la shisngi."

Ka Sohlyngngem khlem da pynlah ïa la ki kmie ki kpa, wat la ka pait ka thlieh ka dohnud ka la ïathuh lut ha u Rynñiaw. "Oh ! kumta pleng!" u la kren kyndit paitdohnud, "yn nai haba ym suk i mei i pa." U ïam paiddohnud bad ka ruh kumjuh ki ïa ïam lang slem slem. Hynreï kumno shuh un leh ? U peit ieit khatduh liep ïa ka khmat jongka bad ka ruh kumjuh ïa u. "Khublei ho," u la ong : bad shuwa ba ka Sohlyngngem kan jubab, u siang diar la ki thapniang shapoh raieh raidam, shapoh ka jri ka kya ; jlang u jah khlem paw pyrthei shuh.

Ka Sohlyngngem ka sah marwei hapdeng ka shaïong bad jingdum tlip ryngkat ki ummat kthang. "Hu-shi-hu" ka ïam pangnud ba ka ieit ka kynmaw eh ïa u Rynñiaw ba ka thungsyiem.

U Rynñiaw ruh marwei u ngam ïa ki lawbah lawsangam bad ka ïam jylliew paitdohnud. Tang teng teng u kiew nalor ka klong ka spah bad teng teng hapoh ka lapohyiat u da ïam tmang ïam sngewsih syiang katba lah haba u kynmaw ïa ki sngi bathiang bad ka Sohlyngngem.

U Simtyngwieng

U long u sim uba rit uba im ha ki phudnur-phudwah. U pah pynkhih tdong kynthnik sharanik ryngkat ka siaw khroiñ da kaba pynkhih artat ka khlieh Kane kh jingleh jong u ka paw kumba u long uba meng sarong kynthrung. Halor ka khlieh u don u kynja ñiuhtrong ba thohlieh lyngkot kum ka jaiñspong.

Hyndai ki ong ba u Simtyngwieng u dei u khun marwei jong kawei ka kup shiliang sem shiliang, kaba im kyndoi jakpoh tang da kaba leit bylla nongsngi ha ïing ki briew. Ka ieit ïa u haduh katta katta bad ka trei dukhi trei shitom tang kumno ban pyndap ban pynbiang ïa u. Katba u Simtyngwieng pat um sngewthuh ïa kata ka lanot ka raitoi kaba ka kmie jong u ka shah. Kum ka jynreiñ u kjit tang na ka umsyep jongka. Um mon ban pynkhih la ka kti ka kjat ne ïarap lem ïa la ka jong ka kmie. Ki briew baroh ha shnong ha thaw ki roh-khana ki roh-khadeh bad ki kren maitang maitait satang ïa u. Katba ma u pat li-li pen-pen kumba theh um ha ka sla wang khlem sam ei ei ruh em. Slap ne rang ka kmie bapli ka hap ban leit bylla katba ma u pat de skui skui u shong ha ïing.

Ha kata ka por la don ka Shadsngewbha ha lympung ri lum jong u laiphew jingthaw baroh. La tuid u bynriew u bynnoi bad kynthei bad shynrang bad tymmen bad kro haduh ba la khapngiah hi mam ka Lympung ri lum. Ka riew ka ksing ka dhah, ka besli bad ka tangmuri ryngkat ki nongshad nongkmen ha la ki khor ki khriam haduh ba ym don thylliej ba lah ban batai. Tang u Simtyngwieng marwei u shong syaid ding harud dpei namar ba um don spong um don khor ban ïamih para bynriew. Ki sur ka bom, ka besli bad ka tangmuri ki ktik pynkyndeh ïa ka dohnud jong u hynrei un leh kumno, "Nangno ngan

ïoh ka spong ka khor ?" u la kren wei briew wei briew. "La ngan ïapan ruh ym don ba ai. La ngan thied ruh ym don peisa." Kum u wieh thadsngi u ksaid marwei marwei.

Khatduh u la ong ha lade; "Sa tang ngan byndi ïa i mei ha u mahajon." Tang shu wan ka kmie mynmiet u la ïathuh ha ka ïa ka jingkwah leitpeit kai shad jong u bad kumno un ïoh kylliang ïa ka khor ka khriam na u Mahajon. Ka kmie ba ka ieit than ïa u ka la kohnguh ban leit shongmraw shipor ha ïing u mahajon.

U Simtyngwieng tang shu ïoh ïa kata ka khor ka khriam, kynthrung u mih ban leit sha Lympungshad. Hynrei namar ba u la sngewkynthrung than ïa kata ka khor ka khriam, u la klet noh ïa la ka kmie ba ka shongmraw ha ïing U Mahajon. Ka kmie bapli ka ap bad khmih lynti ha ki ummat lano shi lano ba u khun jongka un wan law noh ïa kata ka bynda. Ah! sangsot ka bapli, u Simtyngwieng ula klet noh ïaka. Kumta shi jingim ka sah mraw ha ïing u Mahajon ryngkat ki ummat kthang synïa la bad sngi.

U Shaikdar

Ha ki sngi jong u Thukunok, la synshar u syiem damksang ha Dumarang, uba kyrteng u Khalek. U pynlut la ki sngi ki por tang ha ki kam sngewbha bad um suitñiew ban peit ïa ka synshar ka khadar ne ka duk ka thngan jong u khun u hajar. Namar ba u don shibun ka spah u la kwah ban tei kawei ka ïing syiem kaba itynnad. Hynrei bun snem ka la shu sah khongreng khlem pyndep. Wei ba um imon ihun ka khmat ïa ka jingtrei jong uno uno u nongtrei, ym tang ba u pynsangeh ïa ka jingtrei hynrei u pynhap ïa uwei pa uwei u nongtrei ha u lymban u tangon.

Dei kane kaba la pynher syrngiew ia ki nongtei baroh wat la u tyrwa ka buskit kaba heh ruh.

Ha ki sngi ka jingsynshar jong u la im ha Kyntursniang uwei u nongtei uba nang haduh katta katta uba kyrteng U Shaikdar. U don ka tnga ka ba bhabriew haduh katta katta bad ia ka jingbha briew jong ka la bna nam kylleng.

Na ki hamsaia, U Shaikdar u la iohsngew ia ka nam jong U syiem Khalek. Namar, ka nam bad ka bitnam ki iaid ha shuwa jong u briew kumba ong ki riewtymmen. La bna nam ia kata ka iing syiem jong u kaba ym don satia balah ban pyndep. U kut jingmut triang ban leit paw ha khmat jong une u syiem bad ban tyrwa ia lade ban tei pyndep ia ka.

Hadien bun sngi u la poi ha nongbah Dumarang bad kumta kumta hi u leit tyrwa ïa lade ban tei pyndep ïa kata ka iing syiem. "Nga ngeit phi iohi ïa katei ka iing syiem jongnga kaba la shu sah khongreng khlem lah pyndep," u la ong, "phi lah ban pyndep ia ka? Ngan ai ïa phi ka buskit kaba heh, lada phi lah ban pyndep ia ka," la pynkut u syiem. "Paim kynrad," la phai ktien u Shaikdar, "to ai un im slem u syiem. Nga kular ban pyndep ïa ka halor kawei ka kyndon. Kata ka long ba phin pynbiang ia ki jingdonkam baroh, ki tiar ki tar bad ki misteri bad ruh phin kular ba phin nym wan peit ne jngoh katba kam put dep." U Syiem u la kohnguh bad mardor u Shaikdar u sdang ïa ka jingtrei.

Hynrei, tang mar shu sdang trei une u syiem ryngkat ki myntri korbari ki la da ia sdang ban wan jngoh ia ka jingtrei. U Shaikdar uba la peilyngba ia ki jingthmu baroh jong u syiem, u la hukum pyrkhing ia ki nongtrei baroh ba ki dei ban leh khlem da kyrtiang sha kadiang ne kamon. U syiem katba u nangjurip ia ka jingtrei u da kren iaroh shikatdei eh ia ka jingtrei U Shaikdar bad u da bret artad

shi iarong ka tyngka ksiar ha khmat U Shaikdar. U Shaikdar u leh kum bym suidñiew ei ei, u shim ïa kata ka ïarong bad u thep mawsap hapoh ka kynroh bad u ai sorki lang hangta. "Ai sorki, ai mawset, ai mawdong," u la hukum ïa ki nongtrei. U Syiem ynda u ïohi ba U Shaikdar um leh patiaw ne salia ei ei u la shu peitseh sha ki myntri bad ki myntri sha u syiem myrkylliang khlem kren shikyntien ruh. U Syiem u la dum jingmut bad um sngewthuh ïa kane ka jingmut jong u Shaikdar.

U Myntri Shrieh, uba ju kwah ban pynpaw ïa lade u la pyrkhat noh da kawei ka buit kumno ban pynsting ïaka jingkhia jong ka jingmut jingpyrkhat jong u syiem. "Paim," u ong, "nga la ïohsngew ba u Shaikdar hana u don ka tnga kaba bhabriew haduh katta katta." Kane ka jingpasiaw jong u Myntri Shrieh kala ktik ïaka dohnud phiang-phiang jong u syiem. "Khie," la ong u syiem ïa u Myntri Shrieh, "kylli da kaba sian ïa u Shaikdar, hangno ka shnong jong u bad kumno lah ban lap ïa ka ïing jong u." U Shaikdar uba la sngewthuh ïa ki khnong ki khriang ka dohnud jong u Syiem u la jubab da kaba phuh samrkhie bad da kaba sian. "Ha Kyntursniang, phi lah ban kylli hano hano ïa ka ïing jong nga. Baroh ki tip bad ithuh ïa nga." U Myntri Shrieh ula sngewhun jrut ïa kata ka jubab bad bran bran u la wan ïathuh ha u syiem. "Shim kine ar ïarong ki tyngka ksiar; leit sha Kyntursniang bad wan ïathuh ïa nga ïa ka jingshisha baroh kaba phi shem," u la hukum ïa u Myntri Shrieh. U Shaikdar 'pat uba la sngewthuh ïa kapher kaphar ula phah briew mar mar sha la shnong ban ïathuh ïa ka tnga jong u ban pynkhreh ïa kiei kiei baroh bad leh thik haduh ba un da wan phai.

Hadien artaiew ne u Myntri Shrieh ula wan poi ha Kyntursniang ha ka por ïongréiñ ka sngi. Mar shu rung ha phyllaw shnong u la ïa kynduh ïa kawei ka tymmen bad u la kylli la ka tip ne em ïa ka ïing u Shaikdar. "Wa, ym tip balei," la jubab ka tymmen,

"baroh ki tip bad ithuh ia ka ïing jong u." Kumta ka la ïalam bad pynithuh ïa u ïa ka ïing bad nangta ka la leit noh. Ka tnga u Shaikdar kaba la suba lypa kala ïohi ïa u ba u ïakren bad kata ka tymmen. Ka la mih sha phalor ban pdiang ïa u. Ka la ai dak ba un bud ïa ka sha ka kamra kaba halor. "Waw ! ka dei shisha kumba ki ong. Ngam pat ju ïohi kynthei kaba bhabriew kat kane." Hamai ba u dangshong hangta, u la pad hi ngai lngai bad u la hap arsut sha ka kamra kaba nyngkong. Ki mih arngut ki palwan kiba bat la ki diengtangon ha ki kti bad ki la sdang ban khyrwit ïa u. "Map ïa ka mynsiem jong ngi," u la ong, "Kaei ka kam ba me nang ban trei," ki la kylli da kaba dumok, "Shuwa ba ngan long myntri, nga trei kum u nongshoh eit," u la jubab pynstet. "Shim une u dieng-shoh-eit bad trei smat. Lym kumta ngin pynphret ïa ki shyieng jong me," ki la byrthen. U Myntri Shrieh um banse ban kohnguh. U la shongkhop bad u sdang ban shoh-eit kumba u la ju leh mynshwa.

Ynda U Myntri Shrieh u la jah bun bnai, U Syiem Khalek u la khot ia u myntri Batsaipan. "Nga sngewsahnud," u ong, "balei ba u myntri Shrieh u shu jah kumne, leh la jia ei ei kaba sniew ïa u. Khreh mynta ban leit wad ïa u. Shim kine saw-ïarong ki tyngka ksiar bad wan bak bak ban ïathuh ha nga aïu ba la jia." U Myntri Batsaipan buk bak u taïar la ka jingleit. Hadien artaiew ne u wan poi ha Kyntursniang ha ka por janmiet. U ïakynduh hi ïa kata ka juh ka tymmen bad u kylli na ka hangno ka ïing U Shaikdar. Ka ruh ka pynithuh kumba ka la leh mynshwa ïa u myntri Shrieh. Ka tnga U Shaikdar ruh ka pdiang burom ïa u kumba ka la leh ïa u myntri Shrieh bad ka la aidak ïa u ban bud bad ka sha ka kamra kaba hajrong. Katba u dangap hangta u la kren ha la wei briew, "Ka long kaba shisha......ym put don kynthei kaba bhabriew kat katne." Hynrei katba un da kut ka jingkren u la da hap ngai lngaï na jrong sha poh bad

kine ki palwan arngut uwei sha kadiang bad uwei sha kamon ki bat la ki dieng tangon bad ki sdang ban pduh ia u khlem jingisynei." "Map ia ka mynsien jongnga," u la kyrpad da kaba nguh arti arjat. "Kaei ka jingtrei jong me," ki la kynhied. "Shuwa ba ngan long U Myntri Batsaipan u syiem nga la trei kum u thlieh-dieng." Mar kumta hi ki la wan rah ha u ia ka waitlyngngun, u 'nembah bad ki snar. "Trei smat," ki la byrngam, "ne ngin pynpra ia ki shyieng jong me." Da ka jinglyngngoh kaba khraw u la iohi ia u Myntri Shrieh ba u don hajan hangta bad u bunkam ka shoh-eit. "Wa! phi ruh hangne!" u la kylli. Hynrei u Myntri Shrieh um jubab u shu pyni da ka dak ba um dei ban kren hynrei ba un trei smat la ka kam, ioh kaba kham sniew ka hap halor jong u.

U Syiem Khalek, ynda u la ap bun bun bnai u la pisa u la lynga balei baroh arngut ki shu jah kumne. Kumta, u la kut jingmut ban leit wat hi da lade bad shem ia ka jingshisha baroh. U la rah bun ka tyngka bad hadien artaiew ne u la poi ha Kyntursniang ha ka por janmiet kumba poi ki myntri. Nyngkong eh u la ia kynduh ia kawei ka tymmen bad u la kylli na ka ia ka iing U Shaikdar kumba la leh ki myntri jong u mynshuwa. Ka ruh ka pyni thik thik ia ka iing bad ka leit noh la ka lynti. Ka tnga U Shaikdar ruh ka pdiang ia u ha iing kumba ka la leh ia kita ki arngut ki Myntri, ka da pynidak ba un bud ia ka sha ka kamra kaba halor. Katba u dangap hangta, u ruh u la iapbieit ia ka jingbhabriew ka tnga U Shaikdar, hynrei hamar kata ka por, u ruh u la hap ngai lngai shapoh bad u iohi ha kadiang bad kamon ieng ki palwan kiba bat la u diengtangon bad ki la sdang ban pduh ia u khlem jingisynei. Ynda um sngewlah shah shuh u la pyrta jam, "Map kynrad ia ka mynsiem jong nga ngan leh kat ia kaba phi ong." Ki palwan ki sahngeh ka pduh bad ki kylli ia u da kaba dumok, "Me nang ban trei aiu?" U Syiem ha ka jingtieng

bym don pyrthei u la ong, "Shuwa ba ngan long Syiem, nga la rakhar masi." "Kata me nangbha ban khateit masi bad ban khem dud," ki la pynbud. Ki ai ha u ki tiar ki tar baroh bad ka maham artad, "Ngin pynkheiñ ïa u budlum jong me lada mem tiei hok."

U Shaikdar ynda um shym la ïohi shuh ïa u Syiem lymne ïa ki myntri, u la sngewthuh ha lade aïu kaba la jia ïa ki. Buk bak u pyndep ïa ka jingtei bad bran u la leit phai kyrkieh sha la shnong. Tang shu rung ha ïing, u khublei la ka tnga bad beit beit u rung sha ka jaka trei. U lap ba u Myntri Shrieh u bun kam ka Shoh-eit, U Myntri Batsaipan u bun kam ka thlieh dieng bad u syiem pat u bun kam ka khateit masi. "Shabas", u la ong, "nga ngeit phi la trei bha la ka kam," u la pynkut da kaba phuhsamrkhie. "Nga ruh syiem kynrad nga la pynpep la ka kam, bad na ka bynta kata ngam donkam jingsiew ei ei. Tang ba phi la nang ban ñiewkor ïa ka kam mynba phi don hangne, kata hi ka la siewdep ïa ka bainong jong ka jingtrei jongnga. Mynta ka sngi ngan pyllait noh ïa phi ba phin leit sha la ka jong ka hima. Da kynmaw ba phin pynmlien ban long kiba sule kam ha kiwei pat, ym ki jynreiñ."

U Syiem Khalek, U Myntri Shrieh bad U Myntri Batsaipan ki mih na ïing U Shaikdar da kaba pyndem ñiuhmat. Ki jinghikai baroh kiba ki la ïoh ki la pynstad shibun eh ïa ki.

—

U Tei U Blei ! U Tei U Blei !

Slem bah mynshuwa la im ha kawei ka shnong, uwei u briew uba ia ka jingstad tuh jong u la bna kylleng. Hynrei ym lah pat ban pynsabut ia kata ka jingtuh jong u. Nalor ba u long uba pariah ktien, u long ruh uba pnah bad ba shemphang haduh katta katta. Ki 'tien-pnah 'tien-stad jong u ki la pynthame bad shoh bieit ia baroh u lok u jor bad u shnong u thaw. Lehse un jin da la lah ban long ha khmat ha ki kam shnong kam thaw baroh lymda ki briew ki suba ia ka jinglong basniew jong u; kata ka long ka jingtuh. Wat la ki suba ia u katno katno ruh hynrei kim lap sabut satia ban kem bad pynshitom ia u. U long uba jaituh bad uba thiah sngi. Um ju leit thung leit tep lymne leit bylla leit kit nong kumba ju leh lem ki para shnong para thaw. Hynrei, u im bha im miat pahuh pahai khlem jingpyrwa bad u riam u beit kynthrung kynthreng kum ki rang palei ki rangkynjai.

Kaba la pynsuba shuh shuh ia u shnong u thaw bad ki marjan marpa ka long—naei u ioh ki soh ki pai, ki tympew ki lakor bad ki shriew ki phan hola hola, haba u bym ju thung ju tep bad um ju prat um ju shyrti. Ki jingtrei jingktah nongtymmen ki la sah khlaw sah shrah baroh bad ki bri ki bsah ki tap da u soh byrthit bad u jyrmi jyrthang. Hynrei man ka teng pat ba u siew khrong siew dan ha shnong ha thaw u iathuh thik thik ba u kheit nangta nangta. U shnong u thaw u ud u nam ba don ka jingtuh jingjan man ka teng na ki bri ki lyngkha jong ki.

Khatduh, katto katne ngut ki rangbah kiba sngewthuh kiba shemphang ki la iasylla ba la kumno kumno dei ban lap ia ka jingshisha. "To ngin ia swait ia syntiat noh ia ka laid ka ieng jong une u briew," ki la iarai. Hynrei kaba nangpynphylla shuh shuh ia ki ka long ba ki lap ba u don baroh

baroh shisngi ha ïing. Kane, ka la shoh ïa ka jingmüt jong uwei napdeng kita ki rangbah. "Ngam bakla," u ong, "une u briew u leit tuh myntiet mynmiet." Kumta, ki la ïa hus'ar ïa phikir ïa ka ïaid ka ïeng jong u mynmiet. Ha kawei ka miet shiteng synïa, ki lap ïa u ba u mih na ïing bad ka dongmusa bad u leit beit beit sha lynti bri. Ki bud-dien sor ïa u bad ki lap ba u rung ha kawei ka brisoh jong uwei u briew. Nangta u sdang ban kheit sian tang tang ïa ki sohkliar soh hola khnang ba u trai bri un nym ithuh.

"Pleng kumne mo shalaki !" ki la ïa ong para lok, "mynta ka miet ngi la lap ïa ka jingshisha baroh." Ki ap khop hangta harud lynti haduh ba un da dap kit bad wan phai. U nongtuh u bym shym la phohsniew ei ei ruh em u kit la ka kit, u da mut ban wan phai noh namar la sdang kynih u 'iar nyngkong. U tang shu jam katto katne kynjat, kita ki nongap syntiat ki mih bluit bad ker sawdong ïa u. "Khun ka bei-man man tuh ngin phler ïa me," ki la dumok. "Haduh katno me pynshitom ïa ngi ban lap ïa ka jingshisha ?" "Map ïa nga, maitang maitait ngan nym mlien shuh," u la kyrpad da kaba khynñiuh na khlieh ha kjat. "Wat lada me dem me ngub shihajar wat ruh, ngin nym pyllait ïa me," ki la byrngem. Kumta, ki kem ïa u bad wanrah ha khmat ka jingbishar. Ka jingstad bad jingpnah thylliej jong u baroh ka lip phiaw kum ka sharak bad ka khmat jong u ka lieh kum ka sala. Halor ka nishan bad ki sakhi satar ba biang, ka durbar ka rai ba dei ban pynsaja ïa u da kaba ot ïa u khmut.

Hynrei une u nongtuh, tang shu jah ka mynsaw ka mynsuiñ, ka rem ka raiñ ruh irat ka la sdang ban jah. "Ngan paw pyrthei kumno pat," u la kylli ha la wei briew, "ka pyrthei kan ong kumno ïa nga ?" Hapdeng jong kita ki dew jong ka jingpyrkhat, khatduh u ïoh ka jingshai : kaba u hi u pyrkhat ba ka long ka buit kaba bha tam.

Ha kawei ka step sngi Iew-Bah, u khreh u khrum bad u leit ban ieng ha Hynñiew-lad ban pyntrei kam ia kata ka ringlap jong u shuwa ba ki nongiew kin poi hangta "Mynta, ngan sdang noh la ka kambah," ula byrngem ha lade. Ynda u iohi ba ki nongleit iew leit hat ki la jan poi, u iengjot bad khmied la ki khmat sha bneng ryngkat ka shad artad ratad, "U tei U Blei ! U tei U Blei !" Ki briew kiba laid nangta ki la lyngngoh bad ki la sahngeh shipor ban peitkai Katba nangslem katta u nangpynjur ka jingshad bad jingpyrta bad la nanglang bun bah u paitbynriew. Kita ki nongiew ki la pyrshang ban khmied sha bneng hynrei kim iohi ei ei lait tang ki lyoh kiba king ha sahit "Ngim iohi du, haei uta U Blei ?" ki la ong. "Phin nym iohi, phin nym iohi ia U ; namar ba u khmut jongphi u kah syrngiew ia ki khmat iongphi. Lada phi kwah shisha ban iohi ia U ot noh la ki khmut." u la jubab. Hangta hangta lei lei u nangjur ka jingshad bad jingpyrta, haduh ba la pynkulmar thlim ia baroh kita ki nongiew. Khatduh uwei napdeng uta u paitbah u la shah ban ot la u khmut. Ka jingsat syllang ka bym don pyrthei ryngkat ka eitmut ka eitmat ka ba ym tip briew tip mrad shuh. Hynrei la katta ruh u hun tang ban iohi ia uta U Blei. Hynrei la u khmied katno katno ruh um man iohi satia ia uta u Blei. Mynta u la sngewthuh ba u la ngat ha ka jingriam jong uta u nongtuh, um banse ban shad sa ma u bad ban pyrta lang— "U tei U Blei ! U tei U Blei !" khnang ba baroh kin ia shah ot khmut lang. Kiwei ruh ynda ki la iohi ia kane ki la iashah sngewbha ban ot la ki khmut ki khmut haduh ba la lang shi dabor ki khmut. Hynrei uwei ruh na ki um iohi satia ia U Blei. Ban iada la ka jingbieit bad jingjah burom kim banse ban iashad lang noh bad ia pyrta jam lang—"U Tei U Blei ! U tei U Blei."

Khatduh eh, la wan poi uwei u riewtymmen uba khamsian khamshemphang ia baroh. Ynda u la iohi

ïa kane ka shad lamwir jong kine ki khlem khmut, u la kylli na kita kiba don hangta ïa ka duh ka dang baroh. U la ïeng joit bad u la kren ha ki, "Ko ki Rangbah baroh bad phi kiba la shah ot khmut: to ïoh maphi ïa ka ïohi blei baroh; nga te marwei ngan nai ïohi blei ban duh la ka khmut." U paitbah u la sngap kynjah jar shipoi, ki bynthiew ki kyrkhah—"Phuit khun ka men tuh, khun ka thok ka shukor" ki kit la ki khoh ki trap bad ki leit la ka lynti.

Kita ki nongshah ot khmut ynda ki la sngewthuh ïa ka jingshah shukor lajong, ki kem ïa u bad ki sympat da ki shrong synrem haduh ba un da jem hi jai. Nangta ki wieh ïa u ha ka pung bad ki ieh ïa u hangta ba un kyrthat ñianglong; kaba ma ki pat ki leit wat thied kya bad tynrai Kait rit ban tah la ki jong ki jong ki khmut. Ki leit wan noh sha la ïing ki briew kiba kham stad ban ar kaba mynshuwa.

Ka Nohkalikai

Ka Kshaid Nohkalikai ka don mihngi na Mawsahew bad lah ban ïohi kyndiang ïa ka na Tyrna, Nongwar bad Laitkynsew. Ka noh rymphai kum u ñiuhkhlieh bad ka long kawei na ki kshaid ba itynnad tam. Ka don ha ka ka khana kaba sngewngiew sngewphieng ban sngap bad kaba la pynkyndeh ïa ki pateng baroh; kaba la longdoh longsnam ha ki lyngwiar dpei u Khun Khasi Khara.

Hyndai, mynba ka Synrang jyrteh ka dang long ka Shlem-Saiñ-Nar ka ri Khasi bad ka Mawmluh ka dwar shalan nar sha Shilot; la im hangne kawei ka riewkynthei kaba im kyndoi jakpoh tang da kaba bylla kit nar na Synrangjyrteh sha Mawmluh.

Ka kyrteng jong ka ka dei ka Likai, ka riewshem pap shem lanot kaba u thylliej briew un thlun ban batai. U tnga jongka u la ıap noh mynba i khun jong ka i dang dap tang arbnai. Kumta, ban bsa ıa lade bad ıa ita i khun, ka bapli ka Likai ka la hap ban leit bylla kit nar sha Mawmluh man ka sngi. Kiba ha ıing hasem bad ki kur ki jait ki don jngai bad i poi ha Synrangjyrteh ruh tang namar ba i bud ıa u tnga jongka. La katta ruh ka Likai ka suk ka palei namar ba idon ita i khun. Dei tang ma i iba ai jingsuk jingtngen ıa ka Likai ha pyrthei ruh-shong-bynda.

Kumne ki sngi ki leit bad ki sngi ki wan bad ym shym jia kano kano kaba pher ha ka jingim jong ka hapoh ki arsnem. Hynrei, jait kumba ju long lem ka pyrthei, katba dangphuh u sy, tiew u skud ; ym lah hi khlem da ıa shynroiñ shynriap haneng haıum. Man ka sngi ba ka leit bylla sha Mawmluh, ka ju ıa kynduh ıa uwei u briew uba îmaiñ rangbah bad uba ilup ka khmat. Une u ju leh jan leh juh bad u ju kren bha kren miat man ka sngi. Kumne ka ıaid da ki bnai bnai. Ka jingnang burom jong u bad ka akor ka la par suki ha ka dohnud ka Likai. Khatduh u pynpaw ba u don jingmut ıa ka. Ka dur khmat kaba nabar bad ki kyntien kren ba u kren ki pyrpaw kumba u long u briew uba bha, uba lah ban shaniah. Ka Likai ka la ıathuh shem mynsiem ıa la ki jingshem pap baroh bad ka ong, "Ngan leh kumno, nga don iwei ikhun iba rit." Hynrei shuwa ba kan pynkut ula ban ktien, "Ka khia ka shon ngan bah ma nga, ka ïap ka im ha khlieh jongnga. Ngan ıi ngan sumar, koît wat khuslai ei ei." Shiphang ka Likai ka sngap bad nangta ka bteng, "Phin ieit ıa i kum ba phi ieit ıa nga?" "Phin khuslai lei ıa kata," u la ong, "I khun jongphi i long hi i khun jongnga. Phin artatien lei, ngan ieit ıa i kumba nga ieit ıa phi," u la pynkut ; namar ba u la i ıap mar palat ıa ka Likai.

Ka Likai, kaba pli kum ka kynthei shibuit shibor ka liat lor ha ki ktien khroh jali jaum jong u khatarbor. Kumta, hapdeng ka jingtip jong u kur u kha bad u lok u jor sa shisien pat ka Likai ka ïa pynhiar synjat da kaba khmih lynti ba kan ïoh ka lawei kaba suk kaba kmen bad kaba niat phar ïa ki sohkyrdot jong ka jingim.

Hynrei une u briew ynda u la ïohi ba ka Likai ka thoh sei la ka jingieit ha la i khun, .ka jingbishni bad jingatnud ka la rung hapoh u khu' jong u. "Ka khun ka ksiew jongno kane ba ngan leit bylla rakait ban bsa ïa i ? Tip la shai in phai ma tang ka lyngkdong ruh?" Kane ka mynsiem ksuid mynsiem runar ka la nang kyrtih bad nangshlei hapoh ka dohnnd jong u, katba ka Likai pat ka nangshaniah ïa u khlem don kano kano ka jingtharai sniew.

Ha kawei ka sngi u la ong ïa ka Likai ba un shong sngi noh namar ba u la sngewjrem than. Ka Likai ruh khlem da suba ei ei ka la shu ong, "To koit kam lei lei ; ngan shu leit noh tang ma nga tang ïoh bai rneng ei ïa i khunlung. Te, to sa nang pynshet pyntiew maphi mo," bad bak ka ïaid la ka lynti hadien ba ka la doh la dait la i khun. Kane ka jingkren jong ka Likai ka la nangtei rnga pynban ha ka dohnud jong u bad um lah shuh ban peit ïa ita i khunlung bapli i bym pat tip ei ei.

Mar-mar kumta, u pynsum ïa i khunlung bad tang shu dep sum u ot ïa i. Nangta u ot dkhot tukra tukra bad u shet jingtah ïa i ha ka nar. Ynda la ih u bam ïa lade ha ban da pyrkhing triang bad u mih bluit na ïing ban leit kai. Hadien katto katne por wan poi ka Likai ryngkat ka thait ka jrem bad ka thngan. Ka khyllie ïa u khiewja khiewjyntah bad ka lap ba don ka jingtah doh i kum ka doh sniang khun. "Imat," ka ong, "la don mano mano ba ïapiah "ñiang khun ha shnong." Ka shim ïa ka pliang, ka khat ïa ka ja ka jyntah bad ka bam

ha ban da kdang pduk ; ka da mut ban sa khot ïa i khunlung ynda kala dep bam kwai. Ani songsot, ynda ka shim ïa ka shangkwai ka lap pynban da ki shympriah kjat jong ka khun la jong bad mynta ka la sngewthuh ba u la ot ïa ka bad ma ka pat ka la bam ïa ka doh jong ka. "Waw ! " ka la lynñiar kliang, "Ka pap aïu kaba kat kane ! Mano ba leh dusmon ban ot ïa ka khun jongnga ?" ka la ïam.

Ki marjar marpa ki la ïabeh mar mar ban tip aïu ba la jia. "Nga la bam doh la ka khun........ nga la bam doh la ka khun. Ngan im leh aïu shuh ha pyrthei". Ki lok ki jor ki la pyrshang ban pyntngen hynrei ka Likai kam mon shuh ban pyntngen. Ka bat ka wait ha kti, ka mareh shaneng shaneng sharum sharum ; bad khadduh ka hiar arsut haduh ban da poi ha tmier jong ka riat. Shuwa ba kan pynnoh ka pyiar la u ñiuh-khlieh bad ka ïam artad, "Ko khun jong nga, ko khun jong nga."

Naduh kata ka por ki sa sin ïa kane ka Kshaid "Ka Kshaid Nohkalikai" ban pynsah pyrto ïa kata ka shempap shemlanot jong ka khun U Hynñiew Trep, Ka Likai : ban sneng puramit ïa u longdien ba u kpa-nah u dei u kpa-nah.

Ka Sunapani

Don kiba ong ba ka ktien '*Sunapani*' ka dei ka ktien dkhar kaba mut '*Ka Um Ksiar*'. Hana, la ai kyrteng kumne namar kane ka kshaid ka la khring ïa kiba bun ki nongïaid pyrthei bad ka la ktik bad tuh pynkyndeh ïa kiba bun ki riewpyrkhat naduh u mihngi haduh u sepngi. Hynrei ha ka pyrthei u Khun Khasi Khara ka don la ki khor ki khriam bad ki khana tympang kiba sngewphieng ban sngap ka shkor bad na kane ka daw ka thymmei la khot ïa kane ka kshaid '*Ka Kshaid Suna*', kaba

mut ka Kshaid ha kaba Ka Suna shempap ka noh ïap ïa lade.

Ha ki sngi ba dangïeng rasong ka hima u Basan Nongkseh ; shuwa ban seng ïa ka Hima Shyllong bad shuwa ban pawpyrthei ka Pahsyntiew ha Krem-Marai ; la don uwei u bania uba shong basah ha Nongbah Nongkseh ; ka shnong jong ki bania bad ki nongthaw ksiar. Ka shnong trai jong u ka long na Ummulong bad ka tnga jong u pat na Kyntursniang. Ki im ka jingim kaba suk basaiñ bad ba pahuh pahai. Hynrei ïa kata ka jingsuk jingkmen jongki la bthat noh da ka dusmon ba khatduh jong u briew—ka jingïap. Ka tnga jong u, hadien ba ka la kha ïa i wei i khun kynthei ka la ïap noh. Kumta, namar ba ka tnga jong u kam don ki kur ki jaït ki ba ïajan, u la hap ban ri hi ïa ïta i khunlung. Ïta i khunlung ruh ila nangsan nangplung ha ka jingbha briew. Ki lok ki jor bad ki marjan marpa ruh ki ieit ki sngewtynnad ïa i haduh katta katta namar ba i long iba donakor shibun eh. I pynbiang ka ja ka jhur, ka shet ka tiew, ka um ka wah, ka ding ka thein bad i long iba smat basting bad ba kyntiak kyntak haduh katta katta. U kpa jong ka u ieit bad thung syiem ïa ka bad u hun ban shong ban sah marwei.

Sa shisien pat ka jingphuh jingphieng bad ka jingkmen ba la lip ka wan biang ha ka ïing jong u. Hynrei ki sngi ki por ki ïaid bad ki khun ki pynkylla ïa ka jingim jong u briew. Kumta ruh ka long bad ka jingim jong une u bania.

Ynda ka Suna ka la sdang ban phuh syntiew phuh skut, u la pyrkhat ba katba ka dang don ka por ka samoi, un leit ïing briew biang. Ki lok ki jor bad kiba ha ïing hasem ki ïahap jingmut bad kata ka jingpyrkhat jong u. "Donkam hi ban don la ka nongri nongsumar, mano ban thikna ïa kane ka pyrthei !" ki la ïa ong. Ka Suna ruh kam don ei ei

ban ong, ka sngewkmen pynban ban ïoh ka kmie-nah kaba long hi ka kmie; ka ban ïakyntu kynpham lem, ïasneng ïapuramit ha ka eh ha ka kher ha ka kyllaiñ ka kyrjiaw jong ka jingim. Ka khuid ka sngur bad kam pyrkhat sniew ïa ki kwar ki shrip jong ka jingim ki ba suh kyllaiñ ha ka dohnud briew.

Kane ka kmie-nah ka long ka briew kaba sianti haduh katta katta. Wat la ka long ka briew kaba kuhiw bad ba bam khñiang ka dohnud pynban ka pynpaw shabar tang da ka khmat kaba phuh samrkhie bad tang da ki ktien jali jaum. Ka jinglehieit jong ka ïa ka Suna kaba haduh katta wat haduh ki para marjan marpa ki da pyrto bad ïathuh khaña. "Na ei phin ïoh ka briew kaba kum ma ka," ki la ia ong, "kaba kum ka kmie bakha shisha." Hynrei, katba suki suki pat ka nangpyntrei kam ïa kata ka jingbishni kaba ka la pun pyrshah ïa ka Suna kaba la dap mam ha u khulpi ka dohnud jong ka. Ka la sdang ban leh beiñ ïa ka da kaba pyntrei shitom kum ïa ka bordi. Tang shu bakla khyndiat eh ruh ka tim ka tla bad ka shoh ka dat ha ban da suwan hi jrut. Ka Suna la ka ïathuh ha u kpa ruh um ngeit. Kumta ka shu pun ha la ka dohnud katba ka dang lah shah. "Lada i pa ruh i la shah shoh jadu ha kane ka briew, ngam don lad shuh da kum wei pat," ka la pynhiar mynsiem jlan ha lade. Ka la shu shah doh miaw doh ksew bad ka shu duwai blei ha la wei briew. Kì jingsngewsih ki thaï ki tynrah ïa ka dohnud jong kakum ki 'namding, hynrei shano pat kan leit kabapli !

Ha kawei ka sngi katba ka dang kit um ha u khra, ka la kum jynthut bad uta u khra u la pait phiaw. "Khun ka khlem suitñiew, khun ka haramni, nalor ka sah khunswet halor ka leh dukhi," ka la byrthen, "ngan khoh snieh ïa pha mynta ka sngi." Ka shim da ka tyrpait bad ka la thalaiñ la khyrwit ïa ka haduh ba kan da jem hi jai. Nangta ka sloit ïa

ki jaiñ ki nep baroh bad ka ieh sa tang ka jaiñ poh ban da ïa ka mynraiñ. Ka Suna ka pait ka dohnud kumba thlieh. "Ban ïa ka im jynjar, la suk ka ïap," ka la pynkut. "Ko mei bakha, ko mei bapun balei phi ieh beiñ ïa nga hangne?" ka ïam paid dohnud dohnam. "Ale seh wan shaw noh ïa nga," ka la ud.

Ki para marjan marpa mynta ki la sngewthuh ba don kaei kaei kaba pher hangne. Hynrei kim nud ban ong ei ei namar u thylliej jong kane ka kmie-nah la kum ka waitlam arliang syrti. Ki sdang ban khroh ban pyntngen ïa ka Suna, hynrei ka Suna kam tngen shuh. "Ngan nai im shuh hi, la suk ka ïap," ka la rai kut.

Ha kata hi ka miet, ka Suna ka la mih na ïing khlem don ba tip mano mano ruh. Hapoh ka jingdum jong ka miet ka ïaid beit ryngkat ka dohnud kaba khia haduh ban da poi ha tmier jong ka riat. Ka duwai ïa U Blei Nongthaw Nongbuh bad shuwa ba kan ryngkoh ka pyrta—"Mei wan shaw noh ïa nga."

Ki ong, haduh mynta kane ka jingpyrta "Mei ...Mei......" ka shait sawa ha ka lyer; bad ki briew ki ngeit ba ka dei ka jingpyrta jong Ka Suna bapli shuwa ba kan nohïap ïa lade.

Shem pap ka Kong! Shem pap ka Kong!

Ha Lum Sohram, ha hima U Sande Nongwar; slem bah mynshuwa la don arngut shipara: ki khun tipsngi ki briew kiba ïaieit thepmynsiem haduh katta katta. Kim ju ïamai kim ju ïania ne ïapynsngewsih shipara. Ryngkat ryngkat ki ïalehkai bad ryngkat ki ïatrei ki ïakam. Kim ju ïathansi shipara.

Kat shaba ki leit ki leit ryngkat bad ki wan ryngkat. Ki kmie ki kpa ki shngaiñ ki shaniah bad ki pyrshang ban pynsuk pynhun katba ki lah.

Ha kawei ka sngi, ka kmie bad u kpa ki la mih dangstep na ïing ban leit sha lyngkha krai ban ïoh pyndep kloi lan ka ot ka shoh namar ba ula ih bad bala pynjulor than ki sim ki mrad. "Ko khun," ki la ong, "leh ïipsngi bad sumar bha ka ïing ka sem, ka sniang ka syiar. Une u krai shiprah ba phin ïa shet jasngi ïoh ba ngi poi miet ho!" ki da leit artad bran sha la lyngkha.

Ynda la sdang noh phaisngi ka hynmen ka la ong ïa ka para, "Ko hep, katba nga nangpyndep ka shut ka khlieng; pyndung noh seh ma phi ïa uto u krai ba ngin ïoh shet jasngi la syit." Ka para ruh khlem da kylliang ktien ka sei u thlong u synrei ha jyrdom bad ka thep ïa uta u krai ha u thlong. Hynrei katba ka nangdung katta u nangkhyndiat namar u lngaid kumba ju long ka rukom. Ynda u la khuid ka la sdang ban peh ban tai bad ban shiaw. Hadien ba la kynther bad peh ïa u skop u skum baroh u sah sa tang khyndiat eh. Nangta kala pyrta ïa ka hynmen, "Ko kong, la dep ka dung ka pynkhuid baroh." Ka hynmen ka wan hiar ha jyrdom bad ka da lyngngoh lynngaiñ ban ïohi ba u sah sa tang khyndiat eh. "Phi la bam ne hep?" ka la kylli. "Em phi kong, ngam shym bam wat tang shi saphit ruh," la jubab ka para. "Te balei ka u sah tang katne?" kala kylli biang. "Ïa kata te ngam tip phi kong. Katba nga nangdung katta u nang kham khyndiat bad u sah sa tang katne hi," la ïathuh hok ka para. "Ka bym lah long," ka la ong ka hynmen, "lehse phi la bam ne!" ka da kylli artatien. "Em phi kong, ngam shym bam satia," la pynkut ka para, "bad lada phim ngeit ruh phi lah ban puid ïa ka kpoh jongnga."

Ka hymmen, ba ka la sngewskhem eh ha la kata ka jingsuba jongka ka la shim da ka tari bad ka la puid ia ka kpoh ka para; hynrei kam lap ei ei ruh em ha ki snier jongka. "Kane te la shu jah rngai," kala kren wei briew wei briew. Katba kam tip ba kata ka para jongka ka la iap. Hamar kata ka por ka mynsiem jong ka para jong ka ka kylla sim bad ka her ban dem ha tnum iing bad ka pah artad, "Shem pap ka kong! Shem pap ka kong!" Hangta ka hynmen ka sngewthuh ba ka para jong ka pleng ka la iap. Ka iam paitdohnud dohnam bad ka khroh ka kjor ia ita i para ban wan phai pat, hynrei ka long lehnohei. Kata ka sim ka her na tnum iing sha kliar jong ka Phuiñiaw bad ka iam pangnud artad lynti—"Shem pap ka kong! Shem pap ka Kong!" Ka hynmen ka buddien ia I na uwei u dieng sha uwei u dieng ka da khroh da la ki ummat kthang ba kan wan phai pat, hynrei kata ka sim ka siang diar shapoh raieh raidam ryngkat ka iampangnud lynter lynti—"Shem Pap ka Kong! Shem Pap ka Kong!"

Ka Tiewlalyngngi Pep-Shad

Kumba ju long, ka sngi jingkmen mynsiem dei ka sngi jingpang duhnud, kumta ruh ka long bad ka shad ka kmen jong u laiphew jingthaw ha Lympung-Ri-Lum.

Ki 'rangpakai bad ki thei samla na sawlyer jong ka pyrthei ki wan sha Lympung-Ri-Lum da ka dohnud bakmen ban iashim bynta bad iakmen lang ba la khyllem u Diengiei bad ba la phngaiñ ka bneng. Ki mrad ki mreng, ki sim ki doh bad ki syntiew ki skud ki la iashim la ki bynta bynta ban pynphuh pynphieng ia kata ka shad jong ki laiphew jingthaw. Ka bom ka nakra, ka ksing ka dhah, ka besli bad

ka tangmuri ki syiang ki padiah bad ki ring mara ia ki jingthaw baroh bad pyndap shoiñ ia ka dohnud jongki da ka jingkmen kaba ym lah ban batai. Ki tymmen ki kro ki sngewkhynraw sngewkhiah krad, ki klet wat ia u ingdong ba la dor. Ki sngewkhlaiñ sngew lait ksuid bad ki saw ka khmut ka khmat katba ki samla ki samhoi pat ki khih ki kyndeh ki dohnud bad ki smiej ki kjat.

Ka Lalyngngi ruh kam lah shah shuh ban shu sngap ia ka jingud ka besli bad ka tangmuri bad ka jingkynoi jong ka ksing ka nakra bad ka kynshaw. Ka pyndep kloi la ka jingthung shriew ha lyngkha mawsawa bad bran ka beh ban lap ia shim bynta lem ha kata ka shad ka kmen. Ka long ka briew kaba bhabriew, bastem kmur kmur ka snieh doh bad kaba i lubkynthei haduh katta katta, tang ba ka long kaba duk ba iaitoi. Namar ba jaboh ki kti ki kjat ba sop u jympuiñ bad ki eitmut shriew, ka sahngeh ha shyngiar ban sum ban sait bad ban khreh ban khrum.

U paidbah u paitsan u tuid hai shi hai sha lympung bad ka Lalyngngi ka peit iap bieit ia uwei pa uwei u nongleit u nongwan. Ka Lalyngngi ka sat ka khyllong bad ka kyrshut khongdong jat ban khuid ki thit sohtait bad ki thit shriew. Ka da pyrkhat artad artad, "Ani ! ki samla ki samhoi baroh baroh kin ia peit ia nga." Kumta ka leh korkliak leh shonglad katno katno ruh kam dep shuh. Ynda ki nongleit nongwan ki la kynjah jar, ka Lalyngngi ka mih kynthuit ban leit sha lympung ryngkat ka leh bhabriew khia thew lynter lynti kynthnik shara-niak kum u ñiang kynthah um. Ha kata ka jingleh jylliep lymphuiñ ka poi tiap ha lympung shad hamar ka por ba riew ka 'singwai bad ba kyoh khatduh ka besli bad ka tangmuri. Te, ki nongshad nongkmen ki iapra la ka pra bad ki nongpeitkai ruh ki khih ban leit phai noh;

Ynda ki ïohi ba ka Lalyngngi ka poi khatduh eh, baroh baroh ki la ïarkhie ïakynkok, ryngkat ka sin ka rngop, ka kren phoiïia kren thamula haduh ba la sngewrem hi suiñ ka Lalyngngi. Da kaba pait dohnud dohnam ka la ïam, "Leh nohei ka riam, leh nohei ka beit. Kat kane ka kheiñ burom ym pat don ha ka pyrthei. La suk ka ïap ban ïa ka im." Kumta, da ka jingsngew sih bad jingkthang mynsiem ka leit nohïap ïa lade ha kawei ka riat hajan kata hi ka lympung. La ong ba kata ka jaka ha kaba ka met ïap jong ka ka pyut u mih uwei u syntiew bad ki sin ïa u 'U Tiewlalyngngi-pep-shad !

Haduh mynta, ïa ka briew kaba leh korkhiak jalani haduh ba la thud lut ka leit ka wan ki sin '*Ka Tiewlalyngngi-pep-shad.*'

Donkam ban don Myrsiang

Ha kawei ka shnong ki briew ki im bha im-miat pahuh pahai da kaba ri jingri bad da kaba rep. Nalor ki mar rep ki pynmih ruh shibun ka doh bad u saiwul ïa kiba ki shalan sha kiwei pat ki shnong. Kane ka wan rah shibun ka spah ka hajar. Ym don uwei ruh u briew ha kata ka shnong uba duk uba thngan namar baroh ki long ki briew kiba smat bad kiba trei shitom.

Hynrei kaba la kham pynwit ïa ki khyndiat ka long namar ba don bun eh ki myrsiang kiba pynïap pynduh ïa ki jingri jong ki. Haba ki kheiñ ki lap ba kine ki Myrsiang ki pynïap da ki spah tylli ki khun langbrot shisnem shisnem. Ki rangbah jong kata ka shnong ki la pynlong ïa ka Dorbar pyllun ha kaba la khot ïa baroh ki nongshong shnong. Baroh kiba la ïashim bynta ha ka jingïakren ki pynpaw ba dei ki Myrsiang kiba la pynhiar bad khate ïa ka

ïoh ka kot jong ki. Da kawei ka jingmut ki ïarai ba dei ban pynduh dyngkhong ïa ki Myrsiang baroh. La win jling ka shnong ba ki khreh ban leit tyor Myrsiang. Ki la behthong ïa ki bad pynïap lut kat ïa kiba ïoh. "Mynta te," ki ong, "ngi la lah ban pynduh ïa une u nongshun uba la pyntroiñ ïa ka ïoh ka kot jongngi."

Shen ki lap ba ki blang ki langbrot ki la nang roi shisha, hynrei ka la don pat ka jingktah kaba jur ïa ka rep ka riang. Ka daw ka long ba ki rabit pat ki la kylla roi haduh katta bad ki la bam ki la pynduh ïa ka rep ka sei jong ki baroh haduh ba ki la lynñiar hi kliang.

Sa shisien pat la khot ïa ka Durbar pyllun. Baroh baroh ki ong, "Naduh ba la ïap lut ki Myrsiang ki rabit pat ki la man roi haduh katta, bad kine kin bam lut ïa ka rep ka riang baroh. Ki myrsiang ki pynïap pynduh tang katto katne ki khun blang khun langbrot, hynrei ki rabit pat kin pynduh khait ïa ka bam ïa ka dih bad shen ngin ïap thngan."

La kulmar wit u rangbah u rangsan kumno pat yn leh bad kane. Ynda ki la ïatai, ïaduriap, ïasani bha ki lap ba lada ki dei ban lait na ka apot jong ka jingïap thngan, la kumno kumno donkam ban don ki Myrsiang. Kumta, da kawei ka jingmut ki la ïa rai ba donkam ban don ki Myrsiang.

U Phansyiar

La im slem bah mynshuwa ha kawei ka shnong kaba hajngai, uwei u briew uba jaipdeh jaituh haduh katta katta. Um ju treh ban leit bylla kitnong leit bri leit bsah kumba long lem ki para shnong para thaw. Haba u pyrkhat ïa ka sngi ïa ka lyer, ban

hiar ia ki jur bad kiew ia ki thiep u sjer hi rem rem ka met. "Waw ki pyrjong! Waw ki thliem ki ñiangjuli! Waw ki synrem! Waw ki 'niangsaw ki dkhap!" u phuh syep phuh syar bad u shu khishohrih hi kir-kir ka met.

Man ka step, shuwa ban bamja pat u kren sting bad u thuh khana pliah shait shaphang ka trei ka ktah ka rep ka riang Hynrei ta ig shu dep bam pat u ud khñium ka met ka phad bad u khynñiuh na khlieh ha kjat kum uba pang khi-shohrih shisha shisha. U kup ka nep bad u klum na khlieh ha kjat ryngkat ka ud artad hu shi hu kum uba pang jur. Shisien ba u la rung hapoh ka nep la eh ban pynkhih ia u wat lada phi da kyndang da u dieng kyndar ruh. Man man ka sngi u leh kumne shi kumne, katba ha ka por bamja pat ma u uba nyngkong ban sei pliang.

U don ka tnga bad arngut ki khun kiba dang rit. Kiba ha iing ha sem jong ka tnga kila shitom jingmut shi katdei eh ia u. La yn pynkhlad ruh ym long, la yn pyniashong ruh ym long. "Tip," ki ong, "kumno kin long ki khun ki kti lashai!" La katta ruh ki shu ap ia ka por.

Ka tnga jong u ka la pyrshang la ka buit ka bor baroh ban khroh bad pynkylla ia u. Hynrei um man kylla. U shu im li-li pen-pen kum u 'lenpula bad u shu ap ja kyntien na ka tnga. Ka tnga ka la shitom jingmut haduh katta katta bad ka la hap ban trei shitom trei dukhi katba kot la ka bor kynthei.

Ynda u la kheiñ thik ba ka tnga jong u ka la mih na iing bad kala leit sha la ka jingleit, joit u khie na ba thiah: jah lut kata ka suhjer ka suhkhriat bad u shong ban thad sngi lyngkrang ha mynshem ne u shang shnong ban leit ia lorni ia lorhap bad kito ki men lorni men alhia ha shnong.

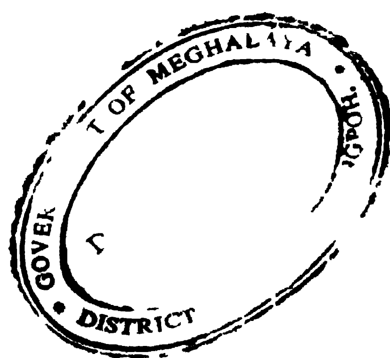
Naduh uba rit haduh uba heh, naduh ka kynthei haduh ka khynnah, ki sin ïa u 'U Phansyiar'.

Ha kawei ba step, tang shu dep bamja step; la bna haw ba ki nongshun ki wan hiar thma ïa kata ka shnong. Katba uta u Phansyiar pat ula klum ha ka nep ryngkat ka ud khishoh hur-shi-hur. Baroh ki briew jong kata ka shnong ki la kit la ki tum ki tam, la ki khun ki kti ban phetrieh phettap sha ka jaka kaba shngaiñ. Ka tnga bapli ka la kyrsiew pynkloi ïa u, hynrei une skui-skui khlem jingsuidñiew. "La wan ki riewthma, la wan ki riewthma," ka la kyrsiew, hynrei u Phansyiar um patiaw ei ei. U nangmut pynban ba ka tnga jong u ka leh buit ban kyrsiew ïa u khnang ba kan ïoh pynbor ïa u ban leit sha bri. Ka bapli ynda kala ïohi ba ym don por shuh ka kit la ki tum ki tam katba lah ryngkat ka bah la ki khun bad soit ka her ïap.

Hadien katto katne por wan poi ki riewthma bad kluk ki rung ha ïing jong u Phansyiar. Uwei u shipai u la sei la ka talwar bad swup u kawut ïa ka nep kaba klum u Phansyiar. U Phansyiar ba u nangmut ba shoh ka tnga u la kynhet pynban jraiñ, "Pha kwah ngan khie, pha da shoh khun ka haramni," u la byrngem. U shipai ula sawlaiñ bad u la ka-wut kham tyngeh haduh ba la sat salaw laiñ ka ïngdong. Da ka jingbitar u Phansyiar u khyllied wak ïa ka nep bad mar kumta uta u shipai u la mait sbak ïa u ryndang jong u bad thoi u dkut mynsiem.

Haduh mynta, ïa uno uno u briew uba ud pang khlem pang, uba lapmiet tang ka thiah bad u bym ju tip kamai kajih, hynrei uba bam tang na kamai bad umsyep kiwei ki sin ïa u 'U Phansyiar.'

GOVER T OF MEGHAL YA
DISTRICT

Kiwei pat ki Kot da u juh u Nongthoh :—

1. Ka Jitlakhai - - - 1979
2. Ki Siej Khongpong bad Ki Sairupa - 1980
3. Na Kpep u Sohpetbneng (State Literary Award Winner) 1980
4. Ka Mamla (State Literary Award Winner) 1981
5. Ka Panjira Ksiar (State Literary Award Winner) 1982
6. Tang ka Jingainguh Thang - 1984

Published by Miss Blindaioxes Dkhar and printed at
Khasi - Jaintia Press, Mawkhar, Shillong.